

K.S. Ananthar Kishna

ನಾಗವರ್ಣ ವಿರಚಿತ

ಶಬ್ದಪ್ರತಿ

ಸಮಾಜ ಪುಸ್ತಕಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ

ನಾ ಗ ವ ಮ್

ಶ ಬ್ದ ಸ್ತ ತಿ

[ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಾಚೀನ ವ್ಯಾಕರಣಗ್ರಂಥ]

ಸ ಮಾ ಜ ಪುಸ್ತಕಾಲಯ ಧಾರವಾಡ-೧

ಪ್ರಕಾಶಕರು:

ಮನೋಹರ ಘಾಣೇಕರ, ಬಿ.ಎ., ಬಿ. ಕಾಂ.
ಸಮಾಜ ಪುಸ್ತಕಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ-೧

ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ: ೧೯೬೯

© ಪ್ರಕಾಶಕರು.

ಬೆಲೆ: ರೂ. ೨-೨೫

ಮುದ್ರಕರು:

ದೀಪ ಪ್ರಾಣೇಕರ, ಎಲ್. ಪಿ. ಟಿ.
ಪ್ರತಿಭಾ ಮುದ್ರಣ, ಧಾರವಾಡ-೧.

K. S. Ananthakrishna

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಜನದ ಮಾತು ಸಾಹಿತ್ಯ ಸದರಿಗೆ ಏರಲು ಮೂರು ಕಾರಣಗಳ ಅಗತ್ಯವಿದೆಯೆಂದು ಶ್ರೀ ಬೇಂದ್ರೆ ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಕಾರಣಗಳು ಯಾವವೆಂದರೆ ೧) ಶ್ರವಣಪ್ರಿಯ ಬಹುಜನಸಮಾಜ. ೨. ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ರಿಯ ವಿದ್ವಾನ್ ಪಂಡಿತ ವರ್ಗ. ೩. ಕೀರ್ತಿಪ್ರಿಯ ರಾದ ಆಶ್ರಯಶೀಲರಾಜರು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕಾರಣಗಳು ಅನುಕೂಲ ವಿದ್ದರೆ ಮೂರನೆಯ ಕಾರಣವು ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಿಕೂಟಕ್ಕೆ ಸಂವತ್ಸವಾದ ಭಾಷೆ ವಾಚ್ಛಯದಲ್ಲಿಳಿದು ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನ ವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆ ಮೂರನೆಯ ಕಾರಣವು ಅತಿ ಬಲಿಷ್ಠವಾಗಿ ದ್ದರೆ ಅದು ಅನುಕೂಲವಾಗುವದು ಕಠಿಣವಾಗಿ ಇಷ್ಟಪರಿಣಾಮಕ್ಕೆ ಕಾಲಾ ವಧಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ಎರಡು ಕಾರಣಗಳು ಒಕ್ಕಟ್ಟಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಗೆಲುವು ದೊರೆಯಲೇಬೇಕು. ಬಹುಜನದ ಭಾಷೆ ಪಂಡಿತರಿಗೆ ಮಾನ್ಯವಾದರೆ ರಾಜಾ ಶ್ರಯ ದೊರಕಿಸುವದು ಕಠಿಣವಾಗಲಾರದು. ಪಾಲಿ ಮತ್ತು ಅರ್ಧಮಾಗಧಿ ಗಳ ಇತಿಹಾಸವು ಇದನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಪಂಡಿತರು, ರಾಜರು ಒಂದಾದರೆ ಬಹುಜನ ಸಮಾಜವನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಉರ್ದು ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಗಳ ಇತಿಹಾಸವು ಇದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ರಾಜರು, ಬಹು ಜನ ಸಮಾಜವು ಒಂದುಗೂಡಿದರೆ ಪಂಡಿತರನ್ನು ಮಣಿಸಬಹುದು. ಅಪಭ್ರಂಶ ಮತ್ತು ದೇಶೀಯ ಭಾಷೆಗಳ ಇತಿಹಾಸವು ಈ ತತ್ವವನ್ನು ಸಾರು ತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ರಾಜರು ಮತ್ತು ಬಹುಜನ ಸಮಾಜ ಇವರ ಒಕ್ಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಪಂಡಿತವರ್ಗವು ಸಂಸ್ಕೃತ, ಪ್ರಾಕೃತ, ಅಪಭ್ರಂಶಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತ ದಿಂದ ಬೇಗನೇ ಹೊರಬಿದ್ದಿತೆಂದು ದೇಶೀಯ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಭಾಗ್ಯದ ದಿವಸವು ಬೇಗ ಬಂದಿತು. ದೇಶೀಯ ಭಾಷೆಗಳ ವಿಜಯವೆಂದರೆ ಬಹುಜನ ಸಮಾಜದ

ವಿಜಯ. ಆದರೆ ಈ ವಿಜಯವು ದೊರಕಬೇಕಾದರೆ ಅನೇಕ ಯುದ್ಧಗಳಾದವು.

ಇಂದು ನಮಗೆ ಅವಗತವಿದ್ದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಇತಿಹಾಸ-ಆದರೆ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯನ್ನು ಲಭ್ಯಗ್ರಂಥಗಳ-ಶಾಸನಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲಿನಿಂದ ೮-೯ ನೇ ಶತಮಾನದ ವರೆಗೂ ಒಯ್ಯಲಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳ ಅವಲೋಕನೆಯಿಂದ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸಲಾದ ಪೂರ್ವಸೂರಿಗಳ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಒಂದೆರಡು ಶತಮಾನಗಳಷ್ಟು ಹಿಂದೆ ಚಾಚಲು ಆಧಾರವಿದೆ. ಆದಿಸಂಪ-ಆಭಿನವ ಪಂಪ-ಆಗ್ಗಳ ಮೊದಲಾದವರಿಂದ ಸ್ತುತ್ಯರಾದ ಮೂವರು ಜೈನ ಕವಿಗಳು ಸಮಂತ ಭದ್ರ, ಕವಿಪರಮೇಷ್ಠಿ, ಪೂಜ್ಯಪಾದರು, ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಸು. ೪೦೦-೫೫೦-೬೦೦ ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದವರು. ಜೈನರಲ್ಲಿ, ಹಾಗೆಯೇ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವರಾದ ಕವಿಗಳಿಂದ ಸ್ತುತ್ಯರಾದ ಇವರೂ ಮಹಾನ್ ಕವಿಗಳೇ ಆಗಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ದುದೈವದಿಂದ ಇವರಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಯಾವ ಕೃತಿಗಳೂ ಇಂದು ಉಪಲಬ್ಧವಿಲ್ಲ. ಇವರ ಪರಿಚಯವಾಗುವುದು ಅನ್ಯರ ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ.

ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಜೈನರು ಆಗಮಿಸುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಜನತೆಯ ಭಾಷೆಯ-ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಏನಿತ್ತೋ ಖಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ತೀರ ಪ್ರಾಚೀನವೆಂದು ಪರಿಗಣಿತವಾದ ಹಲ್ಮಿಡಿಯ ಶಾಸನದ ಕಾಲವನ್ನು ದಿ. ಗೋವಿಂದ ಪೈಗಳವರು ಕ್ರಿ. ಶ. ೨೬೫-೨೮೨ ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಹಲ್ಮಿಡಿಯ ಶಿಲಾಲೇಖದ ಕ್ರಿ. ಶ. ೩ ನೆಯ ಶತಕಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೇ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮಿಶ್ರವಾದ (ಅತವಿವ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಂಡೋಬದ್ಧವಾದ) ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಇದ್ದಿರಬೇಕು ಎಂದು ಅನುಮಾನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶಾಸನದ ಭಾಷೆ ಬಂಧಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅವರ ಹೇಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತಥ್ಯಾಂಶವಿದೆಯೆನ್ನಲು ಅಡ್ಡಿ ಇಲ್ಲ. ದಿವಂಗತ ಡಾ. ಎಂ. ಎಚ್. ಕೃಷ್ಣ ಅವರು ತಮ್ಮ 'ಆತ್ಮಂತ ಪ್ರಾಚೀನ ಕನ್ನಡ ಶಾಸನ' ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಹಲ್ಮಿಡಿಯ ಶಾಸನವನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿ ಇಂತು ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ

೧. ಕನ್ನಡ-ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಂಬಂಧ ಕ್ರಿ. ಶ. ೪೫೦ ಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಆರಂಭವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಮಸ್ತ ಪದಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪ್ರೌಢವಾದ ಕನ್ನಡವು ೫ ನೆಯ ಶತಕದ ವೇಳೆಗೆ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿತ್ತು. ೨. ಜನಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧ ಕನ್ನಡ ಪದಗಳಿದ್ದರೂ ಪಂಡಿತರ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರಚುರವಾದ ಭಾಷೆಯಿತ್ತು. ೩. ಪೂರ್ವದ ಕನ್ನಡದ ಪದರೂಪಗಳು ವ್ಯಾಕರಣ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟು ಬಿದ್ದು ಕನ್ನಡವು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಬಲಿತ ಭಾಷೆಯಾಗಿತ್ತು. ೪. ಇದಕ್ಕೆ ಈ ಭಾಷೆಯೂ ಇದರ ವಾಚ್ಯವೂ ಕೆಲವು ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಬೆಳೆದು ಬದುಕಿ ಬಾಳಿರಬೇಕು.

ದಿ. ಡಾ. ಎಂ. ಎಚ್. ಕೃಷ್ಣ ಅವರ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಿ, ಕನ್ನಡವು ಗ್ರಾಂಥಿಕ ಭಾಷೆಯಾಗಿ, ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಪರಿ ಪುಷ್ಟಗೊಂಡು, ೧ ನೇ ಶತಮಾನದ ಹೊತ್ತಿಗೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ನಡೆದ-ಅಥವಾ ಬೆಳೆದ ಭಾಷೆಯಾಗಿತ್ತೆಂದು ಅನುಮಾನಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಯಾವ ಕೃತಿಗಳೂ ಸದ್ಯ ಉಪಲಬ್ಧವಿಲ್ಲ. ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ರಾಜನಾದ ನೃಪತುಂಗನು (೮೧೪-೮೭೭) ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗವೆಂಬ ತನ್ನ ಅಲಂಕಾರ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ, ತನಗಿಂತಲೂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಕವಿಗಳನ್ನು ನೆನೆದಿದ್ದಾನೆ :-

ಮಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಕಬ್ಬಂಗಳೊ | ಕಗಣಿತಗುಣಗದ್ಯಪದ್ಯ ಸಮಿಶ್ರಿತಮಂ |
ನಿಗದಿಸುವರ್ ಗದ್ಯ ಕಥಾ | ಪ್ರಗೀತಿಯಂ ತಚ್ಚಿರಂತನಾಚಾರ್ಯಕರ್ಣ ||
ವಿಮಲೋದಯ ನಾಗಾರ್ಜುನ | ಸಮೇತ ಜಯಬಂಧುದುರ್ವಿನಿಕಾದಿಗಳೇ |
ಕ್ರಮದೊಳ್ ನೆಗಳ್ಗಿದ್ಯಾ | ಶ್ರಮಪದ ಗುರುತಾ ಪ್ರತೀತಿಯಂ ಕೆಯ್ಯೊಂಡರ್ ||
ಪರಮ ಶ್ರೀ ವಿಜಯ ಕವೀ | ಶ್ವರಪಂಡಿತ ಚಂದ್ರಲೋಕಪಾಲಾದಿಗಳೇ |
ನಿರತಿಶಯ ವಸ್ತು ವಿಸ್ತರ | ವಿರಚನೆ ಲಕ್ಷ್ಯಂ ತದಾದ್ಯ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆಂದುಂ ||

ಇದನ್ನು ಮನದಂದರೆ ನೃಪತುಂಗನ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗದ್ಯ-ಪದ್ಯಗ್ರಂಥಗಳು ರಚಿತವಾಗಿದ್ದವೆನ್ನುವದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂಶಯವೂ ಇಲ್ಲ.

ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದ ಕರ್ತೃವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕಾನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ನಡೆದು ಯಾವ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೂ ಬಂದಂತಿಲ್ಲ. ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ರಾಜಕಾದ ಅಮೋಘವರ್ಷ-ಅತಿಶಯಧವಳನೇ ಇದರ ಕರ್ತೃವೆಂದು ಒಂದು ಪಂಗಡದವರ ವಾದ. ಶ್ರೀ ವಿಜಯ ಕರ್ತೃವೆಂದು ಇನ್ನೊಂದು ಪಂಗಡದವರ ಪ್ರತಿವಾದ. ನೃಪತುಂಗನ ರಾಜ್ಯದಾಡಳಿತೆಯ ಕಾಲಾವಧಿಯನ್ನು ಅವನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಮನದಂದರೆ, ನಿಶ್ಚಿತ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಬಹುದಾದ ಅಲಂಕಾರ ಶಾಸ್ತ್ರದಂಥ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅವನು ರಚಿಸಿರಲಾರನೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗುವದು. ಅಮೋಘವರ್ಷನು ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಚಕ್ರಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಆರಸು. ಮಹಾಪ್ರಬಲನಾಗಿದ್ದ ನೆಂತಲೇ ಚಿತ್ರರಾಜರನ್ನು ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಆದರೆ ಅವರ ಉಪಟಳದಿಂದ ಹೊರತಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಜಪೀಠ ಶಲ್ಯಸಮವಾದಾಗ, ಅವನಿಗೆ ಇಂಥದೊಂದು ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಲು ಅವಕಾಶ ದೊರೆಯಿತೆನ್ನುವದು ಧಾಪ್ಯದ ಮಾತಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅಂದಿನ ಸಮಸ್ತ ರಾಜರಂತೆ ಅಮೋಘವರ್ಷನೂ ಅಶ್ರಯದಾತನಾಗಿದ್ದನಲ್ಲದೆ ಸ್ವಯಂ ಕವಿಯೂ ಪಂಡಿತನೂ ಆಗಿರುವ ಸಂಭವವಿದೆ. ಕಾರಣ ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರ ಮಾಲಿಕೆಯೆಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅವನೇ ರಚಿಸಿರುವದಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ, ನೃಪತುಂಗನೇ ಆ ಕೃತಿಯ ರಚಕನೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿರದೆ-“ನೃಪತುಂಗದೇವಾನುಮತಮಪ್ಯ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದೋಳ್” ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಶ್ರೀವಿಜಯನೆಂಬ ಆಸ್ಥಾನಕವಿ ಇದನ್ನು ರಚಿಸಿ ತನ್ನ ನೆಚ್ಚಿನ ಅರಸನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿರಬೇಕೆಂದು ಅನುಮಾನ ಬಲವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದ ಕರ್ತೃತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಣಯವು ಎಂತಾದರೂ ಆಗಲಿ-ಆದರೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಗ್ರಂಥವೆಂಬ ಅದರ ಅಮೋಘತೆಗೆ ಕುಂದು ಬರದು. ಅಂದರೆ ಅಲಂಕಾರ ಶಾಸ್ತ್ರದ ನಿಯಮಗಳು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿರುವ ಹೊತ್ತಿಗಿಂತ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಅವಾರವಾಗಿಯೇ

ಬೆಳೆದಿರಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೂ ಇಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲ.

ಬೌದ್ಧ-ಜೈನರು ಉತ್ತರ ಭಾರತದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತಕ್ಕೆ, ಕ್ಷಾಮ ಕಾರಣವಾಗಿ ಗುಳೆಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬಂದ ನಂತರ, ಜೈನಗುರು ಭದ್ರಬಾಹು ಅವನ ಶಿಷ್ಯ ಮೌರ್ಯ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳದಲ್ಲಿ ದೇಹವಿಟ್ಟರೆಂದು ಜೈನಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಬಂದ ಜೈನರು ಇದೇ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಚರಿಸ್ಥಾಯಿಯಾದರು. ಧರ್ಮಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿದರು. ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು. ಬಹುಜನ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಜೈನಧರ್ಮದ ನೀತಿನಿಯಮಗಳು ಒಗ್ಗಡಿಸುವಂಥ ವಾದುವು. ಜೈನರಿಗೆ ಧರ್ಮ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಲು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಅನ್ಯ ಉಪಾಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡಗಳನ್ನು ಅಳುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜರು ಜೈನಮತೀಯರಾಗಿಯೋ, ಅಥವಾ ಪರಧರ್ಮ ಸಹಿಷ್ಣುಗಳಾಗಿಯೋ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಜೈನಧರ್ಮಪರವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹೇರಳವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಲು ಅನುಕೂಲತೆ ಒದಗಿತು. ಸುಮಾರು ೮ ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ, ೧೨ ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಅಂದರೆ ಅಖಂಡ ನಾಲ್ಕೈದು ನೂರು ವರುಷಗಳವರೆಗೆ ಜೈನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಹುವಿಜಭೃಂಕೆಯಿಂದ ಮೆರೆಯಿತೆನ್ನಲು ಅಡ್ಡಿ ಇಲ್ಲ. ಆದಿ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ವೈದಿಕ ಧರ್ಮದ ಪುನರುತ್ಥಾನದಿಂದ ಜೈನಧರ್ಮಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ-ಆತಂಕ ಒದಗಿದರೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಿತಿ ಖಂಡವಾದಂತಿಲ್ಲ. ರಾಮಾನುಜರ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಹಾಗೂ ವೀರಶೈವರ ಪ್ರಾಬಲ್ಯದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಜೈನಧರ್ಮದ ಅವಕಳಿಗೆ ಮೊದಲಾಯಿತು. ಮಾನವ ಸ್ವಭಾವದ ಒಲವು ನಿಲುವುಗಳ ಬಗೆಯೇ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿದೆ. ಅದು ಸದಾ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಿದೆ. ಸಂತುಷ್ಟತೆ ಸಮಾಧಾನಗಳು ಅದಕ್ಕೆ ಅರಿತು ಗೊತ್ತಿರದ ವಿಷಯಗಳು. ಶಾಂಕರ-ರಾಮಾನುಜ-ಶೈವ ಮತದ ಪ್ರಚಾರ-ಪ್ರಸಾರಗಳು ಜೈನಧರ್ಮದ ಇಳಿಮುಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದಷ್ಟೇ, ಜನತೆಯಲ್ಲಿಯ ಬದಲಾವಣೆಯ ಒಲವೂ ಬಲವೂ ಅಷ್ಟೇ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಇಂಥ ಉನ್ನತಿ-ಅವನತಿಯ ಅವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಯಾವ ಧರ್ಮ, ಯಾವ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಯಾವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೂ ಹಾರಾಗಲ್ಲ. ಅದು ಕಾಲಮಹಿಮೆ-ಆಪ್ತೇ !

ಅದೇನೇ ಇದ್ದರೂ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳುವ ದಾದರೆ, ಜೈನರಿಂದ ಅದು ತುಂಬ ಪರಿವೃಷ್ಟಗೊಂಡಿದೆ. ಮಹಾವಿಭವ ಸಂಪತ್ ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಜೈನಕವಿಗಳ ಅವರಿಗೆ ಆಶ್ರಯದಾತರಾದ ರಾಜಮಹಾರಾಜರ ಸಾಧನಮಾನಗಳಿಗೆ ಆಚಂದ್ರಾರ್ಕ ಚ್ಯುತಿ ಇಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯ ಮೊದಲಿನಲ್ಲೇ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಶ್ರೀಬೇಂದ್ರೆಯವರ ವಿವರಣೆಯಂತೆ ಶ್ರವಣಪ್ರಿಯ ಬಹುಜನ ಸಮಾಜ-ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪ್ರಿಯ ವಿದ್ವಾನ್ ಪಂಡಿತ ವರ್ಗ ಹಾಗೂ ಕೀರ್ತಿಪ್ರಿಯರಾದ ಆಶ್ರಯಶೀಲ ರಾಜರು-ಈ ತ್ರಿಕೂಟದ ಹಾರ್ದಿಕ ಸಂಬಂಧವೇ, ಜೈನ ವಾಚ್ಛಯ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಛ್ರಾಯ ಸ್ಥಿತಿಗೇರಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿವಿಧಾಂಗಗಳಾದ ಕಾವ್ಯ ವ್ಯಾಕರಣ ಭಂಡಸ್ಸು-ಅಲಂಕಾರಗಳಿಗೆ ಜೈನ ಕವಿ ಕೃತ ಗ್ರಂಥಗಳೇ ಬುನಾದಿಗಳು. ಪಂಪ ಮಹಾಕವಿಯ ಸಮಸ್ತ ಭಾರತಸಾರವಾದ ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯವೇ ಆದಿಕಾವ್ಯ-ಅಮರ ಕಾವ್ಯ. ಹಾಗೆಯೇ, ಅಲಂಕಾರ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ, ನೃಪತುಂಗ (ಶ್ರೀವಿಜಯ) ನ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ, ವ್ಯಾಕರಣಕ್ಕೆ ಎರಡನೇ ನಾಗವರ್ಮನ ಶಬ್ದಸ್ಮೃತಿ - (ಕಾವ್ಯಾಲೋಕನ). ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯವು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ತಾಯಿಬೇರು. ನಿರಂತರ ಸ್ಫೂರ್ತಿಸ್ಥಾನ. ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗವು-ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯರಚನೆ ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವ ಕವಿಗಳಿಗಾಗಿ ಬರೆದ ಒಂದು ಕೈಪಿಡಿ. (ದಿ. ತೀ. ನಂ. ಶ್ರೀ-ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆ) ನಂತರ ಬರುವದೇ ಕಾವ್ಯಾಲೋಕನ.

ಕಾವ್ಯಾಲೋಕನದ ಕರ್ತೃವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಡಾ. ರಂ. ಶ್ರೀ ಮುಗಳಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ “ವೃತ್ತತ್ತಿ ಸಾಧಕವಾದ ಸಮಗ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಒಡಗೂಡಿಸಿದ ಅಪೂರ್ವ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಇವನಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗಕಾರನು ಬರೀ ಅಲಂಕಾರ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ, ೧ ನೇ ನಾಗವರ್ಮನು ಬರೀ ಭಂಡಸ್ಸಿಗೆ ಆದ್ಯರಾಗಿ ಹೋದರು. ಆದರೆ ಕಾವ್ಯಾಂಗ ಪರವಾದ ಸಮಗ್ರ ಗ್ರಂಥರಚನೆಗೆ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವ್ಯಾಕರಣ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ೨ನೇ ನಾಗವರ್ಮನೇ ಮೊದಲಿಗನು. ಈ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಸಂಕಲನ

ಕೌಶಲ್ಯ ಪ್ರಯೋಗ ನಿಪುಣತೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಒಂದು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ರಸಗ್ರಹಣ ಶಕ್ತಿ, ಸಮನ್ವಯ ದೃಷ್ಟಿಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಈ ನಾಗವರ್ಮನು ಅನುಕರುಣ ಶೀಲನಾದ ಜಡಬುದ್ಧಿಯ ಪಂಡಿತನಾಗಿರದೆ ವಿವೇಚಕ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ವಿದ್ವಾಂಸನೂ, ವಿಮರ್ಶಕನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಜನ್ನನು ಇವನ ಹೆಸರನ್ನು ಜಿನೇಂದ್ರ ಪುರಾಣ ಕರ್ತೃಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಸೇರಿಸಿದ ಕಾರಣ ಇವನು ಒಂದು ಜಿನಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿರಬೇಕು. ಇವನು ಕಾವ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಇವನ ಉಪಲಬ್ಧ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಊಹಿಸಬಹುದಾದ್ದರಿಂದ ಜನ್ನನ ಹೇಳಿಕೆ ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿರಬಹುದು.” ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಸಹಸಾ ಒಪ್ಪುವಂತಹದಾಗಿದೆ.

ಆದರಂತೆಯೇ ದಿವಂಗತ ತೀ. ನಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರು, ತಮ್ಮ ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಯಲ್ಲಿ, ದ್ವಿತೀಯ ನಾಗವರ್ಮನನ್ನು ಕುರಿತು ಈ ಬಗೆಯಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ..... “ಅಂತೂ ಕವಿ ರಾಜಮಾರ್ಗದಿಂದ ಸುಮಾರು ಮೂರು ಶತಮಾನಗಳನ್ನು ದಾಟಿಬಂದ ಹೊರತು ಕಾವ್ಯಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಮಾಡುವ ಇನ್ನೊಂದು ಗ್ರಂಥ ಕಂಚಿಗೆ ಬೀಳುವದಿಲ್ಲ. ಈ ಎರಡನೇಯ ಕೃತಿಯೇ ಕರ್ಣಾಟಕ ಲಕ್ಷಣ ಶಿಕ್ಷಾಚಾರ್ಯನೆನ್ನು ಬಹುದಾದ ನಾಗವರ್ಮನ “ಕಾವ್ಯಾಲೋಕನ.”

ಪ್ರಸ್ತುತಕೃತಿಯಾದ ‘ಕಾವ್ಯಾಲೋಕನ’ದ ಹೊತ್ತಿಗೆಂದರೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಒಬ್ಬ ನಾಗವರ್ಮ ಆಗಲೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದ. ಭಂದೋಂಬುಧಿ ಎಂಬ ಭಂಡಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ, ಬಾಣ ಕೃತವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕನ್ನಡ ರೂಪಾನುವಾದವಾದ ಕರ್ಣಾಟಕ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನೂ ಇವನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ವೆಂಗಿಪಳುವಿನಲ್ಲಿದ್ದ ವೆಣ್ಣುಮಯ್ಯನೆಂಬ ಕಾಂಡಿನೈ ಗೋತ್ರದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಆಗ್ರತನೂಜ.

ಇವನಿಗೆ ಕವಿರಾಜಹಂಸ, ಬುಧಾಬ್ಜವನ ಕಳಹಂಸ, ಕಂದ ಕಂದರ್ಪ
ನೆಗೆಳ್ಳಿಗೋಜ ಆದಿಯಾಗಿ ಬಿರುದುಗಳು ಇದ್ದಂತಿವೆ. ಈತನು ಕವಿಯಾಗಿ
ರುವಂತೆ ಯುದ್ಧ ವೀರನಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ರಚಿತ ಪದಪ್ರಸನ್ನ ಪರಿಪೂರ್ಣ ರಸಾವಹಮರ್ಥಯುಕ್ತ ಮಾ |
ಗುಚಿತ ಪುರಾಣ ಮಾರ್ಗ ಪದಪದ್ಧತಿ ಬಂಧುರ ಬಂಧುಮೆಂಬಿನಂ ||
ರಚಿಯಿಸೆ ವಾಚ್ಯವಾಚಕ ವಿಶೇಷ್ಯ ವಿಶೇಷಣ ಲಕ್ಷ್ಯಲಕ್ಷಣ |
ಪ್ರಚುರತೆಕಾಳಿದಾಸನುಮನೇಳಿಸಿ ಕವಿರಾಜಹಂಸನಾ ||

ತನುವಿಂದೊಂದು ಗುಣಗಳಿಂದೆರಡು ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಿಂ ಮೂಱು
ಮೇಣ್

ಮನದಿಂ ನಾಲ್ಕು ಮಳತ್ವದೆಯೆನೆ ಸುಚಾರಿತ್ರಂಗಳಿಂದಾಱು ಸ ||
ಜ್ಞಾನದಿಂದೊಂದು ಸುತತ್ವದಿಂದೆ ತಳೆದೊಂಟಿಂಗದ ಭುಜದ್ವಂದ್ಯದೊಳ್ ||
ತನಗಿನ್ನಾರ್ ಸರಿ ನಾಡವರ್ಮನೊಳೆ ದಾಸರ್ ಕಾಳಿದಾಸಂಬರಂ ||

ಎಂದು ತನ್ನ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನೂ ತನಗಿದ್ದ ಬಿರುದನ್ನೂ ಸಾರಿಕೊಂಡಿ
ದ್ದಾನೆ. ಇವನಿಗೆ ನಾಕಿಗ ಸಯ್ಯಡಿಯಾತ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ
ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ೨ ನೇ ನಾಗವರ್ಮನಿಗೂ,
ಭಂದೋಬುಧಿ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ೧ ನೇ ನಾಗವರ್ಮನಿಗೂ,
ನಾಮ ಸಾಧ್ಯಶ್ಯದ ವಿನಾ ಇನ್ನಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲ.
೧ ನೇ ನಾಗವರ್ಮನ ಕಾಲ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೦ ನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆ
ಮತ್ತು ೧೧ ನೇ ಶತಮಾನದ ಆದಿಭಾಗ. ೨ ನೇ ನಾಗವರ್ಮನ ಕಾಲ
೧೨ ನೇ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಭಾಗ. ಈ ಇಬ್ಬರು ನಾಗ

ವರ್ಮರಲ್ಲದೆ “ಚಂದ್ರ ಚೂಡಾಮಣಿ ಶತಕ”ವೆಂಬ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ
ಮೂರನೇ ನಾಗವರ್ಮನೊಬ್ಬ ಬೇರೆಯೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ.

ಪ್ರಸಕ್ತ ನಮಗೆ ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದ ಕರ್ತೃವಾದ ೨ ನೇ ನಾಗ
ವರ್ಮನ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವುದಿದೆ. ಈತನು ಜಾತಿಮತದಿಂದ
ಜೈನನು. ಚಾಳುಕ್ಯರ ಜಗದೇಕ ಮಲ್ಲನಲ್ಲಿ (ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೩೮ ರಿಂದ ೧೧೫೦)
ಕಟಕೋಪಾಧ್ಯಾಯನಾಗಿದ್ದವನು. ಜನ್ಮನು ತನ್ನ ಅಜಿತನಾಥ ಪುರಾಣ
ದಲ್ಲಿ ಇವನನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ.

ಜನನಾಥಂ ಜಗದೇಕನಲ್ಲಿ ಕಟಕೋಪಾಧ್ಯಾಯನಾ ನಾಗವ |
ರ್ಮನಿದಾನೀಂತನಶರ್ಮವರ್ಮನೆ ಗಡಂ ಜನ್ಮಂಗುಪಾಧ್ಯಾಯನಿಂ ||
ದು ನೈಸಿಂಹ ಪ್ರತಿಪಾಲನಲ್ಲಿ ಕಟಕೋಪಾಧ್ಯಾಯನಾರೆಂಬ ಸೂ |
ಕ್ತಿನವೀನೋಜ್ಜ್ವಲ ಬಾಣನಪ್ಪ ಸಮನೋ ಬಾಣಂ
ಕವಿಶ್ರೇಷ್ಠರೊಳ್ ||

ಇವನಿಗೆ ಕವಿತಾಗುಣೋದಯ ಕವಿಕರ್ಣಪೂರ ಮೊದಲಾದ
ಬಿರುದುಗಳಿದ್ದವು.

ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದ ೪೨೩ ನೇ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಕವಿ,

ಚಂ|| ಅಭಿಮತ ಶಬ್ದಸಂಸ್ಕರಣದಿಂ ಜನಮಂ ತಿಳಿವಂತು ಮಾಡಿ
ವಾ |
ಗ್ವಿಭವಮದ ಪ್ರತ್ಯರ್ಕಮೆನೆ ಸಂದೆಸಕಂ ದೆಸೆಯಂತನೆಯ್ದೆ ತ ||

ತ್ಸಭಿಗಳೊಳಗ್ರಪೂಜೆವಡೆದೊಂದು ಮಹಾಮಹಿಮಾನುಭಾವಧಿಂ |
ದಭಿನವಶರ್ವವರ್ಮನಿನೆಂದವುದುರ್ವರನಾಗವರ್ಮನಂ ||

ಹೇಳಿದ ಪದ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇವನಿಗೆ ಅಭಿನವ ಶರ್ವವರ್ಮ
ಎಂಬ ಬಿರುದು ಇದ್ದಿರುವಂತೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಕಾವ್ಯ
ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಅವನು,

ಸಾರವಿಚಾರ ಬಂಧುರಮತಿಪ್ರಸರಂ ಪರಿಪಕ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಂ |
ಸ್ವಾರಸುಪೇತ ಕೌತುಕರಸಂ ವಿದಿತಾಗಮಲೋಕವೃತ್ತನು ||
ತ್ಸಾರಿತ ಮತ್ಸರಂ ಸುಜನ ವತ್ಸಳನೆಲ್ಲಿಯು ವೀತನೆಂದು ಕೆ |
ಯ್ಪಾರದೆ ಬಣ್ಣಿಕುಂ ವಿಬುಧ ಮಂಡಳಿ ಪಂಡಿತ ನಾಗವರ್ಮನಂ ||

ಶ್ರುತದೇವೀ ಮಕರಂದಕಲ್ಪಲಹನಂ ವಾಕ್ಪ್ರೀನಿವಾಸಾಂಬುಜಾ |
ಯತವಕ್ತ್ರಂ ರಸಭಾವ ಭಾಸುರ ಸಮುದ್ಯದ್ಭಾರತೀ ನರ್ತ ನೋ |
ಚಿತರಂಗ ಪ್ರತಿಮಾನನಂ ಪ್ರವಿಸಲದ್ವಾಕ್ಸಂದರೀ ಕುಂಕುಮಾಂ |
ಕಿತ ಕೇಳೇಭವನಾಜಿರೋಪಮಮುಖಂ ಭೂಭಾಗದೊಳ್
ನಾಕಿಗಂ ||

ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಚಿಗಳ ನೀತಿಅದಿಂದನನ್ಯ |
ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾನ್ಯ ಸುಚರಿತ್ರ ಗುಣಾವತಾರಂ ||
ಸಾಮಾನ್ಯಮಪ್ಪ ಜನಮಂ ತಿಳಿವಂತು ಪೇಟ್ಟಿಂ |
ದಾಮೋದರ ಪ್ರಿಯಸುತಂ ಕವಿಕರ್ಣಪೂರಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದರೆ, ಇವನು ಲಾಕ್ಷಣಿಕನಲ್ಲದೆ ಕವಿಯೂ
ಆಗಿದ್ದನೆಂಬುವ ಸಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಿರುವಂತಿದೆ. ಜಿನೇಂದ್ರ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು
ರಚಿಸಿದ ಪೂರ್ವದ ಕವಿಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ಕವಿ-

ಎನಗನಕೂಲಮಕ್ಕೆ ಗುಣವರ್ಮನ ಜಾಣ್ಣುಡಿ ಪಂಪನಿಂಪು ಪೇ |
ನ್ನನ ಬಗೆ ನಾಗವರ್ಮನ ಬಹುಜ್ಞತೆ ರನ್ನನ ಕಾಂತಿ ನಾಗಚಂ ||
ದ್ವನ ರಸಭಾವ ಮಗ್ಗಲನ ವಕ್ರತೆ ನೇಮಿಯದೇಸೆ ಪುಷ್ಪಬಾ |
ಣನ ಮೃದು ಬಂಧಮೀ ಕವಿಗಳಲೆ ಜಿನೇಂದ್ರ ಪುರಾಣ
ಕರ್ತೃಗಳ್ ||

ಎಂದು ಜಿನ ಪುರಾಣ ಕರ್ತೃಗಳ ಸಾಲಿಗೆ ತನಗೆ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ
ನಾಗಿದ್ದ ನಾಗವರ್ಮನನ್ನು ಸೇರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಇವನು ಯಾವ
ಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೋ ತಿಳಿಯದು. ತನ್ನ ಇನ್ನಿತರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ
ಅವನು ಆ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಬರೆದ ನಂತರ,
ಜೀವನದ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದಲ್ಲಿ 'ಬೆಳುಗುವೆನಿಲ್ಲಿ ಲೌಕಮನಲ್ಲಿ ಜಿನಾಗಮಮಂ'
ಎಂಬಂತೆ ಜಿನಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿರಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇವನಿಗೆ ಸಮಕಾಲೀನ
ನಾಗಿ ತಿಷ್ಠನಾಗಿ ಇದ್ದ ಜನ್ಮ, ಇಂಥ ಕೃತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ,
ನಾಗವರ್ಮನನ್ನು ವಿನಾಕಾರಣವಾಗಿ ಪುರಾಣ ಕರ್ತೃಗಳ ಸಾಲಿಗೆ ಸೇರಿಸುತ್ತಿರ
ಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸದ್ಯ ಈ ಕೃತಿ ಉಪಲಬ್ಧವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ
ವಿನನ್ನೂ ಹೇಳುವದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದ ೯೬೫ ನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಇವನು ತನ್ನಿಂದ
ರಚಿತವಾದ ಕೃತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ—

ಭಂದೋವಿಚಿತಿಯಲಂಕೃತಿ |
ಸಂದಭಿಧಾನ ಕೋಶಮೆಂಬಿವು ವಾಕ್ ಶ್ರೀ ||
ಸುಂದರಿಗೆ ರತ್ನಮಂಡನ- |
ದಂದದೊಳಿರ್ದಪುನು ನಾಗವರ್ಮನ ಕೃತಿಗಳ್ ||

ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಅಲಂಕೃತಿ-ಅಂದರೆ ಕಾವ್ಯವು ಲೋಕನ, ಅಭಿದಾನ ವಸ್ತು ಕೋಶವು-ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಅರ್ಥ ವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಪದ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ನಿಘಂಟು ಹಾಗೂ ಭಂದೋ ವಿಚಿತಿ ಎಂಬುದು ಕದಾಚಿತ್ ಭಂದ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಗ್ರಂಥವಾಗಿರಬಹುದಾಗಿದೆ—ಇವನು ಈ ಮೂರೂ ಕೃತಿಗಳ ಕರ್ತೃವೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಸಂದೇಹವೇ ಉಳಿಯುವದಿಲ್ಲ. ಭಂದೋವಿಚಿತಿ ಕೃತಿಯು ಸದ್ಯ ಉಪಲಬ್ಧವಿಲ್ಲ. ಈ ಮೂರೂ ಕೃತಿಗಳನ್ನುಳಿದು ಇವನು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ಸೂತ್ರರೂಪವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವ “ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷಾಭೂಷಣ” ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಕಾವ್ಯಗ್ರಂಥಗಳ ರಚನೆಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಅವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಸಂಸ್ಕೃತವೇ ಆಧಾರಭೂತವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಉತ್ಪತ್ತಿಗೊಂಡಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಕೃತಿಯಾದ ಕಾವ್ಯಾಲೋಕನವೂ ತತ್ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ಲಾಕ್ಷಣಿಕ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಖ.ಣಿ. ನಾಗವರ್ಮನೇ ಕಾವ್ಯಾಲೋಕನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ,

ವಾಮನನುಂ ರುದ್ರಟನುಂ |

ಭಾಮಹನುಂ ದಂಡಿಯುಂ ಮನಂಗೋಳಿ ಪೇಟುಂ ||

ತೀ ಮಹಿಗೆ ನೆಗಟಿ ಪೇಟುಂ |

ದಾಮೋದರ ತನಯನೀ ವಚೋಲಂಕೃತಿಯುಂ ||

ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಾಚ್ಯ ವಿದ್ಯಾಸಂಶೋಧನಾಲಯ ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ೪೩ ಪ್ರಕಟನೆಯಾಗಿ ಅಚ್ಚಾದ ಕಾವ್ಯಾಲೋಕನದ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಎಂ. ಎಸ್. ಬಸವಲಿಂಗಯ್ಯನವರು “ಕಾವ್ಯಾಲೋಕನವು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ

ಸಂಸ್ಕೃತ ಲಕ್ಷಣ ಗ್ರಂಥಗಳ ಸೂಕ್ತೋದಾಹರಣೆಗಳ ಛಾಯೆಯಿಂದ ತುಂಬಿದೆ. ನಾಗವರ್ಮನು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದ ಅಧಿಕರಣಗಳ ವಿಭಜನೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಹೆಸರನ್ನಿಡುವದರಲ್ಲಿಯೂ ವಾಮನನನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಇವನ ಗ್ರಂಥದ ಎರಡು ಮೂರನೆಯ ಅಧಿಕರಣ ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕನೆಯದರ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳನ್ನು ರುದ್ರಟನ ಗ್ರಂಥದೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ, ಈತನು ರುದ್ರಟನ ಮತವನ್ನೇ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಿರುವಂತೆ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡುತ್ತದೆ. ಈತನ ಕವಿಸಮಯಾದಿಕರಣವು ರಾಜಶೇಖರನ ಕಾವ್ಯಮಿಮಾಂಸೆಯ ಹತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಕಾವ್ಯವಿದ್ಯೆಗಳಾದ ನಾಮಸಾರಾಯಣ, ಧಾತುಸಾರಾಯಣ, ಭಂದೋವಿಚಿತಿ ಅಲಂಕಾರತಂತ್ರ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನಾಗವರ್ಮನು ಪ್ರವೀಣನೆಂಬುದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಆ ಕಾವ್ಯವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನೇ ತಾನು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಿರುವೆನೆಂದು ಸೂಚಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಇವನು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಅದೇ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿದೆ.” ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದರೆ, ನಾಗವರ್ಮನು ತಾನು ಹೆಸರಿಸಿದ ನಾಲ್ವರು ಸಂಸ್ಕೃತ ಲಾಕ್ಷಣಿಕರಾದ, ವಾಮನ, ರುದ್ರಟ, ಭಾಮಹ ಹಾಗೂ ದಂಡಿ ಇವರುಗಳಿಗೆ ಗ್ರಂಥಖುಣಿಯಾಗಿರುವಂತೆ, ಅಲಂಕಾರಸಾರಸಂಗ್ರಹದ ಉದ್ಭಟನನಿಗೆ, ಕಾವ್ಯಮಿಮಾಂಸಾ ಕರ್ತೃವಾದ ರಾಜಶೇಖರನಿಗೆ ಹಾಗೂ ‘ಕಾವ್ಯಕಲ್ಪಲತಾ’ಕಾರನಾದ ಅಮರಚಂದ್ರ ಇವರುಗಳಿಗೂ ವಿಷಯ ಸಂಗ್ರಹದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಖುಣಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ನಾಗವರ್ಮನ ಕಾಲದ ಹೊತ್ತಿಗೆನೇ ಧ್ವನ್ಯಾಲೋಕದ ಆನಂದವರ್ಧನ, ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದ ನೃಪತುಂಗರು ಹೆಸರಾಂತ ಗ್ರಂಥಕಾರರೆಂದು ಕೀರ್ತಿಪಡೆದಿದ್ದರು. ಆದರೆ ನಾಗವರ್ಮ ತನ್ನ ಯಾವ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇವರನ್ನು ನೆನೆಯದೆ ಇರುವದು ಅಚ್ಚರಿಯೆನಿಸುವದು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಮಾರ್ಗಭಿನ್ನತೆಯೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರಬೇಕಲ್ಲದೆ ಅನ್ಯಥಾ ಭಾವನೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ.

● ನೈಪತುಂಗನ “ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದ” ನಂತರ ಮುನ್ನೂರು ವರುಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಕರಣ ಅಲಂಕಾರಗಳ ವಿವರಣೆಗೇ ಮೀಸಲಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಕೃತಿ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕಾವ್ಯಾಲೋಕನವೇ ಅನಂತರ ಬಂದ ಮಹತ್ಕೃತಿ. ನಾಗವರ್ಮನ ಸಮಕಾಲೀನನಾಗಿರಬಹುದಾದ ಉದಯಾದಿತ್ಯನೆಂಬ ಜೋಳರಾಜನು, ಉದಯಾದಿತ್ಯಾಲಂಕಾರವೆಂಬ ಒಂದು ಅಲಂಕಾರ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪೂರ್ವದ ಕನ್ನಡ ಕವಿಯ-ಲಾಕ್ಷಣಿಕನ ಹೆಸರು ಕಾಣಿಸದಿರುವುದು ಅಚ್ಚರಿಯ ಮಾತಾಗಿದೆ. ಕಾವ್ಯಾಲೋಕನದ ಬಗ್ಗೆ ದಿವಂಗತ ಶ್ರೀ. ತೀ. ನಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರು - ಚಿಕ್ಕದಾದರೂ ಜೊಕ್ಕವಾದ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿ ಅದರ ಮಹತಿಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿದ್ದಾರೆ-“ಕಾವ್ಯಾಲೋಕನದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಸ್ಮೃತಿ, ಕಾವ್ಯಮೇವ್ಯಾವೃತ್ತಿ, ಗುಣವಿವೇಕ, ರೀತಿಕ್ರಮ, ರಸನಿರೂಪಣ, ಕವಿಸಮಯ ಎಂಬ ಐದು ಅಧಿಕರಣಗಳಿವೆ. ಸೂತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಪ್ರಾಚೀನ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಗಳಿಂದ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಆಯ್ದು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದು ನಾಗವರ್ಮನ ವಿಶೇಷ ಗುಣ (ಇದರಿಂದ ಕನ್ನಡದ ಹಿಂದಿನ ಅನೇಕ ಕವಿಕಾವ್ಯಗಳ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಸಹಾಯವಾಗಿದೆ.) ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ನಾಗವರ್ಮನು ಸಂಸ್ಕೃತ ಲಕ್ಷಣ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುವ ಉದಾಹರಣ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವಂತೆ ತೋರಿದರೂ ಇಂಥವು ಬಲು ಕಡಿಮೆ. ‘ಶಬ್ದಸ್ಮೃತಿ’ಯಲ್ಲಿ ನಾಗವರ್ಮನು ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ, ಅದರ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಶಬ್ದಸ್ಮೃತಿ ಕಾವ್ಯಾಲೋಕನದ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಕನ್ನಡಕ್ಕೊಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ವ್ಯಾಕರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತಿರುವ ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಇದೇ ಮೊದಲನೆಯದು. ಇದನ್ನೂ ನಾಗವರ್ಮನ ಇನ್ನೊಂದು ಕೃತಿಯಾದ ಭಾಷಾಭೂಷಣವನ್ನೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡೇ ಕೇಶಿರಾಜನು ತನ್ನ ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣವನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದು. ವಿಷಯ ಸಂಗ್ರಹ-ಪ್ರಯೋಗ ಸಂಪತ್ತು ಈ ಎರಡರಲ್ಲೂ ಕೇಶಿರಾಜನು ನಾಗವರ್ಮನಿಗೆ ತುಂಬ ಋಣಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. (ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆ)

ವ್ಯಾಕರಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿತವಾದ ವಿಷಯಗಳು ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವವಾದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ವ್ಯಾಕರಣ ವಿವರಣೆಗೆ ಮೀಸಲಾದ ಸಮಗ್ರ ಕೃತಿಯೆಂದು ಹೇಳಲಾಗದು. ಆದರೆ ಕಾವ್ಯಾಲೋಕನದಲ್ಲಿಯೂ ಶಬ್ದಸ್ಮೃತಿ ಎನ್ನುವ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಕರಣದ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವಿವೇಚನೆ ಇದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಯಾವುದೇ ಪೂರ್ವದ ಗ್ರಂಥದಿಂದಲೂ ಇದು ಪ್ರಭಾಸ್ಥಿತವಾಗಿಯಾಗಲಿ ಅನುವಾದಿತವಾಗಿಯಾಗಲಿ, ರಚಿತವಾದುದಲ್ಲದ್ದರಿಂದ, ಸ್ವತಂತ್ರ ಕೃತಿಯೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಇವನ ಶಬ್ದಸ್ಮೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಾಲೋಕನದ ಸಂಪಾದಕರಾದ ಶಿವೈಕ್ಯ ಶ್ರೀ. ಶಿ. ಶಿ. ಬಸವನಾಳರು ತಮ್ಮ ಸಂಪಾದಕೀಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವದೇನೆಂದರೆ-“ಕನ್ನಡ ನುಡಿಗೆ ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೂ ಇವನೇ ಮೊದಲು ಬರೆದನು. ಕೇಶಿರಾಜನ ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣವು (ಸು. ೧೨೬೦) ಇವನ ಶಬ್ದಸ್ಮೃತಿಯ ಆಧಾರದಿಂದಲೇ ಹೆಚ್ಚು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ರಚಿತವಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಕಾವ್ಯಾಲೋಕನದಿಂದಲೇ ಎತ್ತಿ ಕೊಂಡುವುಗಳಾಗಿವೆ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಸಂಸ್ಕೃತಗ್ರಂಥವಾದ ಭಟ್ಟಾಕಲಂಕನ (೧೭ ನೇ ಶತಮಾನ) ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನಕ್ಕೂ ನಾಗವರ್ಮನ ಗ್ರಂಥಗಳು ಮಾದರಿಯಾಗಿವೆ. ಸಾಲ್ವನು ರಸರತ್ನಾಕರವೆಂಬ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಕಾವ್ಯಾಲೋಕನದ ರಸ ಪ್ರಕರಣವು ಆಧಾರವೆಂದು ಕಂಠೀಕೃತವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.....”

ಇಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಕವಿ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರನಾದ ೨ ನೇ ನಾಗವರ್ಮನ ಪರಿಚಯವನ್ನು, ಅವನ ಕೃತಿಯಾದ ಕಾವ್ಯಾಲೋಕನದ ಸಮಾಲೋಚನೆಯನ್ನು ಸಾಧ್ಯಂತವಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಾಯಿತು. ನಾಗವರ್ಮ, ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಕರಣಕ್ಕೆ-ನಿಘಂಟುವಿಗೆ ಹಾಗೆಯೇ ಕನ್ನಡದ ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ಸೂತ್ರರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಅದ್ವೈತ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅನಂತರ ಬಂದ ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣದಂತಹ ವಿಸ್ತೃತ ಕೃತಿಗೆ ಸ್ಪೂರ್ತಿಸ್ಥಾನ. ರಸರತ್ನಾಕರ ಕರ್ತೃ ತಿಮ್ಮನಿಗೆ ಆಧಾರಭೂತ. ಕನ್ನಡ ವೈಯಾಕರಣಗಳಿಗೆ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಕೈಗನ್ನಡಿ. ಅವನು ತಾನೇ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯಾಲೋಕನದ ಶಬ್ದಸ್ಮೃತಿಯ ೪ ನೇ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ

ಕವಿಗಳ್ಳಿದು ಕೆಯ್ನನ್ನಡಿ
ಕವಿತೆಗೆ ಬಾಟ್ಯೊದಲು ದಾತ್ತವಾಗ್ಗೇವತೆಗು
ಧ್ವವಹೇತುಕೋಶಗೃಹಮೆನೆ
ಭುವನದೊಳದು ಪರೆದು ನಿಲ್ವದೊಂದಚ್ಚರಿಯೇ ||

ಎಂದು ತನ್ನ ಕೃತಿ ಮಹತಿಯನ್ನು ಸಾರಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದ 'ಶಬ್ದಸ್ಮೃತಿ' ಎನ್ನುವ
ವ್ಯಾಕರಣ ಭಾಗವನ್ನಷ್ಟೇ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಕನ್ನಡ ವಾಚಕ ವೃಂದಕ್ಕೆ ಸಾದರ
ಪಡಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಕನ್ನಡಿಗರು ಇದನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರೆಂದು
ನಂಬಿದ್ದೇವೆ.

* * * *

ಶ ಬ್ದ ಸ್ಮ ರ್ತಿ

* * * *

ಪ ರಿ ವಿ ಡಿ

೧.	ಸಂಜ್ಞಾ ಪ್ರಕರಣಂ	ಪುಟ	೩
೨.	ಸಂಧಿ ಪ್ರಕರಣಂ	—	೧೦
೩.	ಸಮಾಸ ಪ್ರಕರಣಂ	—	೨೫
೪.	ನಾಮ ಪ್ರಕರಣಂ	—	೬೨
೫.	ತದ್ಧಿತ ಪ್ರಕರಣಂ	—	೧೦೧
೬.	ಆಖ್ಯಾತ ಪ್ರಕರಣಂ	—	೧೧೮

K. S. Ananthakrishna

ನಾಗವರ್ಮವಿರಚಿತ

ಶಬ್ದಸ್ಮೃತಿ

|| ದೀಪಿತ ರಾಗಾಯನಮಃ ||

ಪೀಠಿಕಾ ಸಂಧಿ

ಶ್ರೀವರ್ಧಮಾನನಾಥ
ದೇವಾಧಿಪ ಮಹಾಕೋಟಿ ಘಟ್ಟಿತ ಚರಣಂ:
ಕೇವಲ ವಿಜೋಧಲೋಚನ
ನಾವಗ ಮೊಲ್ದಿಗೆ ವಾವ್ಯದೊಳ್ ನಮಗಜುವಂ ೧.

ಪರಮಾಗಮ ಮೂರ್ತಿಚರಾ
ಚರಲೋಕಾಲೋಕ ಸಂಪ್ರದಾಯಿನಿ ವಿಬುಧೋ
ತ್ಕರ ಮಾನಸಾಬ್ಜವಾಸಿನಿ
ಸರಸ್ವತೀ ದೇವಿ ವರದೆಯಕ್ಕೈಮಗಿಂದುಂ- ೨.

ಸಕಲಬುಧ ಸಮಿತಿ ನೆಜ್ಜಿಕೊಂ
ಡು ಕೊನೆದು ನಲವಿಂದೆ ಕೀರ್ತಿ ಸುತ್ತಿರೆ ಮುದದಿಂ
ಸುಕರಮದಾಗಿರೆ ಕರ್ಣಾ
ಟಕದಿಂ ಕಾವ್ಯಲೋಕಮಂ ವಿರಚಿಸುವೆಂ ೩.

ಕವಿಗಳ್ಳಿದು ಕೈಯನ್ನಡಿ
ಕವತಿಗೆ ಬಾಲ್ಯೊಡಲುದಾತ್ತ ವಾಗ್ದೇಪತೆಗು
ಧ್ವವಹೇತು ಕೋಶಗೃಹಮನೆ
ಭುವನದೊಳದು ಪರೆದು ನಿಲ್ಪುದೊಂದಚ್ಚರಿಯೇ ೪.

ಸಮುಚಿತ ಶಬ್ದಸ್ಮೃತಿ ಕಾ
ವ್ಯಮಲವ್ಯಾಪ್ತಿ ಗುಣವಿವೇಕಂ ರೀತಿ
ಕ್ರಮ ರಸ ನಿರೂಪಣಂ ಕವಿ
ಸಮಯಮಿವಂತಯ್ದು ಮಿವಿವೇಕಿಗಳಧಿಕರಣಂಗಳ್

೫.

ಸಂಜ್ಞಾ ಪ್ರಕರಣಂ

ಶಬ್ದಸ್ಮೃತಿ

ಮಹಾಸ್ವಗ್ಧರೆ.

ಪರಮಾರ್ಥಂ ವೇಷಿಪಟ್ಟಿದ್ಧಧಿ ಕರಣ ಲಿವಂತಯ್ದುಱಾಳ್ ಶಬ್ದಸಿದ್ಧಿ
ಸ್ವರಣಕಾದ್ಯಕ್ಕುದಾತ್ ಪ್ರಕರಣ ಗಣನಾವೃತ್ತಿಯಿಂ ಪೊದ್ಡಿ ನಿಲ್ಲು
ತರದಿಂದಂ ಸಂಧಿ ನಾಮಸ್ಥಿತಿ ವಿತತ ಸಮಾಸ ಕ್ರಮಂ ತದ್ಧಿತಂ ವಿ
ಸ್ವರ ರೂಪಾಖ್ಯಾತ ಮಾಖ್ಯಾತಮು ಮೆನೆದೊರೆವೆತ್ತಯ್ದು ೬
ಮಧ್ಯಾಯ ವರ್ಗಂ.

೧. ಸಂಜ್ಞಾ ಪ್ರಕರಣಂ.

ಸೂತ್ರಂ ನಂ. ೧

ಸ್ವರಮೆಂದುಂ ವ್ಯಂಜನ ಮೆಂ
ದೆರಡಕ್ಕುಂ ವರ್ಣಭೇದ ಸೂದ್ಯಕ್ಷರದಿಂ
ಬರೆ ಪದಿನಾಲ್ಕುಂ ಸ್ವರಮಿಂ
ಪರಿಶೇಷಂ ವ್ಯಂಜನಂಗಳರೆ ಮಾತ್ರಿಕೆಗಳ್ ೭

ಉದಾಹರಣೆ:

ಸ್ವರಕ್ಕೆ

ನಿರುಪಮರಮೇಯ ಮಹಿಮರ್
ಚರಿತಾರ್ಥರ್ ಸ್ವಪ್ರಧಾನರಾದಿ ಪ್ರಭವರ್
ಸ್ವರದಂತಿರೆ ಪದಿನಾಲ್ಕುರ್
ಪರಿವಿಡಿಮಿಂ ಮನುಗಳಾದರಲ್ಲಿಂ ಬಲಿಯಿಂ ೮

ವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ

ಉದ್ಯೋತತ ವಿಶ್ವರ್ ಕೃತ
ವಿದ್ಯರ್ ಸೋಷ್ ಪ್ರತಾಪರಖಿಲಾಂತ ಪದ
ಕ್ಯಾದ್ಯರ್ ವ್ಯಂಜನದಂತನ
ವದ್ಯರ್ ಮೂವತ್ತುಮೂವರಾದರ್ ದೇವರ್.

ಸೂತ್ರಂ ೨.

ಸ್ವರದೊಳಗಮೇಕಮಾತ್ರಾ
ನಿರತಂ ಹೃಸ್ವಂ ದ್ವಿಮಾತ್ರಸಂತದು ದೀರ್ಘಂ
ಪರಿವಿಡಿಯಂ ಮಾತ್ರಾತ್ರಯ
ಪರಿಗತಮಪ್ಪದೆ ವಲಂ ಪ್ಲುತಂ ತಾನಕ್ಕುಂ

೧೦

ಉದಾಹರಣೆ :

ಮೊಕ್ಕಳ ಮೆಸೆದಿರ್ಪಿನ ಮೊಳ
ಪೊಕ್ಕುಚಿತಂ ಹ್ರಸ್ವದೀರ್ಘ ಸಹಿತಂ ಪ್ಲುತಮೆ
ಕೈಕ್ಕೆಯೆ ನೆಗಟ್ಟೊ ಮೊಳದಲೊಳ
ಕುಕ್ಕೂಕೂ ಎಂದು ಕೋಬಿ ಕೂಗಿದವಾಗಳ.

೧೧.

ಸೂತ್ರಂ ೩.

ಪರಿಹರಿಸೆ ಯವರ್ಣಮನಾ
ಸ್ವರಂಗಳವು ನಾಮಿಯೆಂಬುವಕ್ಕುಂ ಸಂಧ್ಯ
ಕ್ಷರಮೆನೆ ಯಥಾರ್ಥದಿಂ ವ್ಯವ
ಹರಿಸುಗುಮೇಕಾರ ಮಾದಿಯಾಗಿರೆ ನಾಲ್ಕುಂ.

೧೨

ಸಂಜ್ಞಾ ಪ್ರಕರಣಂ

೨

ಅವರ್ಣನುಕ್ರಮಪ್ರಯೋಗಂ (ನಾಮಿಗಳೆ)

ಉಪೇಂದ್ರ ವಜ್ರ ವೃತ್ತಂ.

೧. ಅವರ್ಣವಾವಕ್ಕೆಡೆಯಾಗದೊಳ್ಳಿಂ
ದವರ್ಣಿಕಾಮರ್ ಗುಣವೃದ್ಧಿ ಧಾಮರ್
ದಿವಾಕರರ್ ವ್ಯಾಕೃತಿನಾಮಿಗಳ್ವೇಲಿ
ದಿವಕ್ಕೆ ಪನ್ನಿವರೆ ಮುಖ್ಯರಾದರ್.

೧೩.

(ಸಂಧ್ಯಕ್ಷರಂಗಳೆ)

೨. ವರಸಂಧ್ಯಕ್ಷರದಂತಿರೆ
ಗುರು ದೀರ್ಘಂ ಗೂಢ ಸಂಧಿಯೆನೆ ತೋಳ್ವಾಲ್ಪುಂ
ಕರಮೆಸೆದಿಕುಂ ಪದ್ಮೋ
ದರಂಗಿ ಚಕ್ರಾಸಿ ಶಂಖ ಶಾರ್ಙ್ಗಸಮೇತಂ.

೧೪

ಸೂತ್ರಂ ೪.

ಎಯ್ ಕಕಾರದಿನಿರ್ಪ
ತ್ತಯ್ದಕ್ಕರ ಮೆಯ್ದುವನ್ನೆಗಂ ಪರಿವಿಡಿಯಂ
ದಯ್ದಗೆಯ್ದು ವರ್ಣದಿ
ನಯ್ದುಂ ವರ್ಗಂಗಳಕ್ಕುಮುಲಿದುವವರ್ಗಂ

೧೫

ಉದಾಹರಣೆ :

ವರ್ಗಾಕ್ಷರ ಮೆಂತಂತೆ ನಿ
ರ್ವಗಕೃತ ಸ್ಪೃಷ್ಟಕರಣ ಮಳವಡೆ ಹೃದಯಾಂ
ತರ್ಗತ ಮಾಸುವು ಮನಸಿಜ
ಮಾರ್ಗಣಮಾಯ್ದುಂ ನೃಪಂಗೆ ತತ್ಸನ್ನಿಧಿಯೊಳ್.

೧೬.

ಸೂತ್ರಂ ೫.

ಅನುನಾಸಿಕಮಕ್ಕು ಜಿಹ್ವಾ
 ಣ ನ ಮಂಗಳೇ ಯ ವಲ ಮನುನಾಸಿಕಮುಂ ಮ
 ತ್ತನು ನಾಸಿಕಮುಮವಕ್ಕುಂ
 ಜನೋಕ್ತಿಯಿಂದಘಾವದವಜಿ ವಿಷಯಾಂತರಮುಂ ೧೭.

ಉದಾಹರಣೆ : (ಅನುನಾಸಿಕಕ್ಕೆ)

೧. ಬಿಜ್ಜವೈತ್ತಿಸೆವಣ್ಣಿಯ
 ಸಜ್ಜುಳ ಮುನ್ನೊಣ್ಣುಗೆಡೆವ ಶುಕಶಾರಿಕೆಯುಂ
 ಸೊಂಜ್ಜು ಬಲವನ್ನು ತೀಡುವ
 ತೆಜ್ಜುಣ ಗಾಳಿಯುಮದೇಂ ಮನಹೊಕ್ಕುಳಿಸಿದುವೋ
 ಯವ ಲಂಗಳೆ. ೧೮

೨. ಅಯ್ಯನೆನೆ ಬಳ್ಳಿ ತಾಮೆಂ
 ದೊಯ್ಯನೆ ನುಡಿದೆಬ್ಬು ಗಿರಿತೆ ಪೋಪುದು ಮಿತ್ತೇ
 ನಯ್ಯ ನವಜಲದ ಕಂಠನ
 ಜಯ್ಯಾತ್ಮಂ ನೆನೆದನಮಳ ಸುರಮುನಿವರಂ ೧೯

೩. ಶ್ರುತಿಪದ್ಧತಿವೆರಸು ಸರ
 ಸ್ತತಿಗಾ ಗಾಯತ್ರಿ ವೆರಸು ಸಾವಿತ್ರಿಗರುಂ
 ಧತಿ ವೆರಸು ಸಪ್ತಮುಷಿಯರ
 ಕುತಪಕ್ಕೇಂ ಸೇವೆ ಸಾಮರವ ಮುಖರ ಮುಖಾ. ೨೦

೪. ಕಲ್ಪೆನ್ನದೆ ಬೆಳೆದ ಪಸುಣ್ಣಾ
 ಪುಲ್ಲೆಂಡಾನೆಯೊಳೆ ಸಾರ್ದು ಮರಕತ ದೊಡ್ಡುಂ
 ಗಲ್ಲನೆ ಸಾಯ್ದು ¹ ಮೃಗಂಗಳೊ
 ಕಲ್ಲನೆ ಕನಲುತ್ತಮಿರ್ಪುವೀ ಗಿರಿವರದೊಳ್ ೨೧.
 (ರನ್ನನ ಅಜಿತ ತೀರ್ಥಂಕರ ಪುರಾಣ ತಿಲಕಂ : ೯. ೨೨)

೧ ಕಾರ್ಪ.

ಸೂತ್ರಂ ೬.

ಲ ರ ಡಗ್ರಹಣದೆ ಳ ಟ ಟಾ
 ಕ್ಷರಮಕ್ಕುಂ ಪೀಡನ ಪ್ರಯತ್ನಾಶ್ರಯದಿಂ
 ಸದೋರೆಕೊಂಡಸಂಖ್ಯೆಯೊಳಮನು
 ಕರಣದೊಳಂ ವರ್ತಿಕುಂ ಮಹಾಪ್ರಾಣಂಗಳ್ ೨೨

ಉದಾಹರಣೆ :

(ಪೂರ್ವಾರ್ಧದೊಳ್—೪ ಕಾರಕ್ಕೆ)

೧. ಬೆಳಗುಗಳ ಬಳೆದ ಬಳಗವ
 ಬಳಸುಗಳೊಳಗೊಳಗೆ ತೊಳಗಿ ಪೊಳೆಪೊಳೆದೊಳಗು
 ಜ್ವಳಿಸಿ ತಳತಳಿಸಿ ದೆಸೆಗಳ
 ನಳುಸಿದುರೊಳ್ ಕೆಳದುರ ಮಿಳಿದುರತಳದುರತ್ತಾಗಳ್ ೨೩

(ಏಕ್ಕೆ)

೨. ತೊಟ್ಟಿಗುಳ ಪುಳನ ತಳಂಗಳ
 ತೆಜ್ಜುಗಳರೆದೆಜಿರೆದು ಪೊಲ್ಲು ವೆರ್ದೆದೊಡೆದಿರೆ ನಾ
 ಣೆಜಕದಿನರೆದೆಜಿದೊಳಸಳ
 ಮಿಲುಗುವ ಘನಜಘನ ತಳದ ತೆಜ್ಜಿನೆತೆಜನಂ ೨೪

೩. ಮೊರೆದರಗುವರಿಯ ಮಿಲುಗುವ
 ಸರಲಂಗಳೊವಿಡಿದು ಮೊನೆವರಂ ನರನೆಡೆಯೊಳ್
 ಪರಿಡು ಕಿಟ್ಟುಕಿಟ್ಟು ಕೆಂದೊರೆ
 ಸರಲೊಳೆ ಕೊಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟಿದು ನೆಜೆಯ ಕುಟ್ಟಿದೊಡಂ, ೨೫

೨. ಬೆಳಗು

('ಲ' ಕೈ)

೪. ಕಬ್ಬಿಲೆ ನುಡಿದಬ್ಬಿ ಬಗ್ಗಿಸಿ
ಘಟಾರಲೆ ನಡೆಯಂದು ಜಡಿದು ಸಾರಥಿಯಂ ಪಾಂ
ಪಂಗಟುದು ನಿಲ್ಲಲೀಯದಲ್ಲೆಂ
ದೇಟಿದೊಯ್ವಂ ತೊಯ್ದುಳಾತ್ಮವರನಂ ನರನಂ.

೨೬

ಅಪರಾರ್ಥದೊಳ್-ಸಂಖ್ಯೆಗೆ

ಮಣವಿಭೂಷಣವೃತ್ತಂ:

೫. ನೇಸರಂ ಪೆಣಗುಮಾಡಿ ಜಮಾವಹಮೆಂಬಿನಿಂ
ಬೀನೆ ಬೆಂಬಲಾಯನೊಯ್ಯನೆ ಗಾಳಿ ರಣಾಜರೋ
ಧ್ವಾಸಿ ಫಲುಣನ ಚೋದಿಸಿ ಭೊಂಕೆನೆ ನೂಜನೂ
ರ್ಭಾಸಿರಂಗಳನೊಲಾಯ್ತು ರಥಂ ಕಡುವೇಗದಿಂ

೨೭

ಅನುಕರಣಕ್ಕೆ.

ಉತ್ತಲಮಾಲೆ:

೬. ತ್ರೈಂಬಕಲೋಚನಾರ್ಚಗಮಿದಗ್ಗಲಮೆಂಬಿನ ಮೇಲ್ಪಿಯೊಳ್ ಶಿಖಾ
ಡಂಬರ ಮೆಯ್ದೆ ನೀಳ್ಕೊಡಗುಮಾಡೆ ನಿಶಾಟರನುಂಡನ್ನ ಭು
ಮೈಂಬ ಧಟಚ್ಚಟೆಂಬ ಧಗಯೆಂಬ ಧಗದ್ಧಗೆಯೆಂಬ ಧಟ್ಟುಪೊ
ಟ್ಟೆಂಬ ರನಂ ಕಟುತ್ತಡಸಿ ಮೆಲ್ಲ ಸರಕ್ಕನುಸಾರಿಯಪ್ಪಿನಂ

೨೮

ಸೂತ್ರಂ ೭.

ನಿರತಂ ಪ್ರಕೃತಿ ಪ್ರತ್ಯಯ
ಮೆರಡು ಮೊಡಂಬಟ್ಟು ತೋರೆ ಪದಮನೆ ಪಡೆಗುಂ
ಪರವರ್ಣದೊಳೆಳಸಿಕುಂ
ಸ್ವರರಹಿತ ವ್ಯಂಜನಂಗಳಾ ಸಂಹಿತೆಯೊಳ್.

೨೯

ಸಂಜ್ಞಾ ಪ್ರಕರಣಂ

೯

ಲಕ್ಷ್ಯಂ:

(ಪದಕ್ಕೆ)

ಗೇಯವೃತ್ತಂ:

೧.

ಇದ್ದಂ
ಶುದ್ಧಂ
ಸಿದ್ಧಂ
ಬುದ್ಧಂ

೩೦

(ವ್ಯಂಜನಗಳ ಸಂಹಿತೆಗೆ)

ಸಾಗವೃತ್ತಂ.

೨.

ಎನ್ನೊಲ್ಲು ಬೇಲ್ಪಿ
ದನ್ನೆಟ್ಟು ನೀ
ಗುನ್ನಾಲ್ಪ ರೆಣ್ಣು
ರುನ್ನಾಗರೊಳ್ *

೩೧

ಇದು ಶಬ್ದ-ಶ್ರುತಿಯೊಳ್ ಸಂಜ್ಞಾ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಮಾಪ್ತಂ.

* ಎನ್ನೊಲ್ ಬೇಲ್ಪು | ದುಂ ನೆಟ್ಟನೆನಿಗೆ || ನುನ್ನಾ ಪರಬ್ಬ ರುನ್ನಾಗರೊಳ್

೨. ಸಂಧಿ ಪ್ರಕರಣಂ

ಸೂತ್ರಂ ೮.

ಸ್ವರಮಿರೆ ಪರದೋ ಪೂರ್ವ
ಸ್ವರಲೋಪಂ ಕೃತ ವಿಭಕ್ತಿಗಕ್ಕುಂ ಪ್ರಕೃತಿ
ಸ್ವರದೋಳುದೇದಂತಕ್ಕಾ
ಚರಿಸುವರವಿನಷ್ಟನಾಮಭಾಗಸ್ಥಿ ತಿಯೋಳ್.

೩೨

ಪ್ರಯೋಗಂ.

ಪೂರ್ವಾರ್ಧಕ್ಕೆ.

ಪ್ರಗ್ಧರೆ.

೧. ಎನ್ನಯ್ಯಂಗಕ್ಕುಮೆನ್ನಂ ನಡವಿದತಿರಥಂಗಳ್ಳು ಮೆನ್ನಾನೆಗಕ್ಕುಂ
ಮುನ್ನಾಪೊಂ ಗಂಡನಿಂತಣ್ಣಿದ ನಿನಿತು ಭರಂಗೆಯ್ದು ನಿಂತೊಳ್ಳಿತೆಚ್ಚುಂ
ತನ್ನೊಂದಾಯಕ್ಕೆ. ಮಕ್ಕಳಿಗನಿತು ಮುನಿದನೆಂದೆಲ್ಲಮಂ
ಮೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಂ.^೨

ತನ್ನಂ ಪಾಯ್ವಂಬನಂಬಿಂ ಕಡಿದನೊಡನೆ ಮಾರ್ಕೊಂಡು

ಗಾಂಡಿವಧನ್ವಂ ೩೩

ಅಪರಾರ್ಧದೊಳ್ : ಉ ಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ

ಮತ್ತೇಭ ವಿಕ್ರೀಡಿತಂ

೨. ನೊವಡೊಂದೊಯ್ಯನೆ ಬಂದು ಪೊಯ್ಯ ಮುನಿಸಿಂದಾರಯ್ಯ
ಕೆಂಪುಣ್ಣಿಪೊ
ಣ್ಣುವಿನಂ ಬಿಚ್ಚನೆ^೩ ಬಿಟ್ಟು ದಿಟ್ಟುಗಳನೆಯ್ದಂದೋವದಾವೇಗದಿಂ
ಕಿವಿಯಂ ನಿಚ್ಚಳ ಮಪ್ಪಿನಂ ತೆಲೆದು ನಂದೋಡೊಳೊಂದಬ್ಬೋಳ್
ತಾಗಿ ಪೋ

ಪುಳು ಕಾಡಾನೆಗಳೊಮೆ ಗೊರ್ಮೆಶಬರರ್ಜಿಯಯ್ಯ

ಭಾವೈಂಬಿನಂ ೩೪

೧. ತನ್ನೊದಾರ್ಯಕ್ಕೆ ೨. ಮೆಚ್ಚುತುಂಸಂ | ಪನ್ನಂ ೩. ಬಿಚ್ಚನೆ.

ಸಂಧಿ ಪ್ರಕರಣಂ

೧೧

ಎ ಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ

ಕರಳವೃತ್ತಂ

೩. ಪೊಗಲಬಾದುವು ನಾಲಗುಳ್ಳರ ಬಾಯ್ಗಳೀತನ ಚಾಗಮಂ
ಪೊಗಲದಿಪುವೆ ಮೆಚ್ಚದಾಂತ ಚತುರ್ಬಲಂಗಳ ಮೆಯ್ಯೊಳ್
ಬಗಿದಸುಂಗೊಳೆ ಸುಯ್ಯ ಕೆತ್ತುವ್ವಪುಣ್ಣ ಬಾಯ್ಗಳ ಬೀರಮಂ
ಪೊಗಲ್ವ ಬಾಯ್ಗಳೆನಿಪ್ಪು ವಣ್ಣಿನ ಪೆಂಪು ಬೀರರ ಬೀರನಾ. ೩೫

ಅವಿನಷ್ಟ ನಾಮಭಾಗಕ್ಕೆ

೪. ಪಟುವೇಕ ವಾಕ್ಯನಮಳಂ
ದಿಟಕ್ಕೆ ಕುಡುಲಾರ್ಪ ನೆನಿಸಿದವನೀತಳದೊಳ್
ಅಟಮಟಿಗಂಗಾಳುವಿವಂ.
ಕುಟಿಲಂ ಲಂಪಟನೆನಿಪ್ಪವಂ ಮಾನಸನೇ

೩೬

ಸೂತ್ರಂ ೯.

ಸವನಿಕುಮಾರಕಾರಂ ಮೇ

ಣಿನರ್ಣಮೇಕಾರ ಮೆಂಬಿವರ್ಕ ಯಕಾರಂ

ವ್ಯವಧಾಯಕಂ ವ್ಯವರ್ಣ

ಕ್ಕೆ ವಕಾರಂ ಸ್ವರಮವಿದಿರೊಳಾಗೆ ಯಥೇಷ್ಟಂ.

೩೭

ಉದಾಹರಣೆ :

(ಪೂರ್ವಾರ್ಧಕ್ಕೆ—ಆ ಕಾರಕ್ಕೆ)

೧. ಆಯಿರ್ದ ಮಾಟ್ಟಿಯೊಳೆ ಪರ
ಮಾಯುಷ್ಯಾಂತಂಬರಂ ನಿರಾಕುಳಮಾಗಿ
ಪಾರಯಿರವಿನ ಜೈನಾಭಿ
ಪ್ರಾಯಂ ಪ್ರಾಯೋಪಗಮನದಿಂ ತೊಪ್ಪಿಯಿಸಿದಂ

೩೮

(ಪಂಪನ ಅದಿಪುರಾಣ.೨-೫೩)

(ಇ ಕಾರಕ್ಕೆ)

ಚಂಪಕ ಮಾತೆ:

೨. ಸುರಕರಿಯಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲದವಗಾಹಮಿರಲ್ ಬಗೆದಾರದಾ ದಿಶಾ
ಕರಿಕುಳ ಮಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲದೆ ವಿಹಾರಿಸಲೊಲ್ಲವು ದಿವ್ಯವಾಹನಂ
ಹರವೃಷ ಮಿಲ್ಲ ಯಲ್ಲ ದುಣಲೊಲ್ಲದು ನೀರನೊರಲ್ಪು ಮಾ ಮಹೇ
ಶ್ವರರೊಸೆ ದಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲದಿರರೀ ತೆಜದಿಂ ನದಿ ದೇವತಾತ್ಮಕಂ. ೩೯

(ಈ ವರ್ಣಕ್ಕೆ)

೩. ಸ್ತ್ರೀಯೆಂಬನಾಥೆಯೆಂಬ
ನ್ಯಾಯದ ಕೊಲೆಯೆಂಬ ದುರ್ಬಲಸ್ಯಬಲಂ ರಾ
ಜಾಯೆಂಬ ವಾಕ್ಯಮಂ ಮಮೆ
ದೀಯುವತಿಗೆ ಬಾಳನಿಂತು ಕೀಲ್ಪಿದೆ ಮರುಳೇ ೪೦
(ಉವರ್ಣ-ಮವರ್ಣಗಳ ವಕಾರಕ್ಕೆ)

(ಉ ಕಾರಕ್ಕೆ)

೪. ವಿಧುವಿಲ್ಲದಿರುಳ್ ಕೆಲದೊಳ್
ವಧುವಿಲ್ಲದ ಲೀಲೆ ಮಧುರ ಮಧುವಿಲ್ಲದ ಪೂ
ದಧಿಯಿಲ್ಲದುಣಿಸದೇವುದೊ
ಬುಧರಿಲ್ಲದ ಸಭೆ ಸರಸ್ವತೀ ಮಣಿಹಾರಾ ೪೧

(ಋ ಕಾರಕ್ಕೆ)

ಮಹಾಸ್ತುಗ್ಧರೆ:

೫. ಇವಳಂ ಶೃಂಗಾರ ಸಾರಂ ಕುಸುಮಶರನೆ ಮೇಣ್ ಮಾಡಿದಂ
ಪ್ರೆಲ್ಲಿಸತ್ಕೃಪ
ಲ್ಲವ ಪುತ್ಕೃಂ ಮೇಣ್ ಬಸಂತಂ ಬಯಸಿ ಪಡೆದ ನೆತ್ತಂ
ಸುಧಾಸಾರಮಂ ಸೂ
ಸುವ ಚಂದ್ರಂ ತಾನೆ ಮೇಣ್ ಪುಟ್ಟಿಸಿದ ನತಿಜಡಂ
ಘಾಂದಸಂ ಪದ್ಮಜಂ ನಿ
ಕ್ಕುವ ಮಲ್ಲಂ ಕರ್ತೃವಾದಂದಿನಿತತಿ ಶಯಮಂ ತಾಳ್ಪುದೇ ೪೨
ಕನ್ನೆಯೆಂದಂ

(ಯಥೇಷ್ಟ ಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ)

೬. ಆತನಯೆ ತೋರದೊಡೆಗಳೆ
ವಾತನ ನಿಡುದೋಳೆ ನಡೆಯವಾತನ ನಡೆದಲ್
ಮಾತೇನೊ ನೆಗಟ್ಟಿ ನರನೆಂ
ಬಾತಂ ಪೆರನಲ್ಲನೀತನಾಗಲೆವೇಟ್ಟುಂ. ೪೩

(ಪ್ರಕೃತಿ ಸ್ವರಲೋಪಕ್ಕೆ)

ಉತ್ತಲಮಾಲೆ.

೭. ಉರ್ವಿಯೊಳ್ಳಿಲ್ಲಿಯುಂ ನೆಗಟ್ಟಿ ನಾಯಕನಂ ಗುಣರಕ್ತ ಚಿತ್ತಗಂ!
ಧರ್ವ ಕುಮಾರಿಕೋದಿತ ಯಶೋನಿಧಿಯುಂ ತ್ವರಿತ ಪ್ರಯಾಣದಿಂ
ದೊರ್ವನೆ ಪೋಗಿ ಕಂಡು ಚಲದಗ್ಗಲೆಯುಂ ೨ ಮಗುಟ್ಟಿಂ
ಮದಿಸ್ಸಮಂ
ನಿರ್ವಿವರಸ್ತನೀ ಬಗೆಗೊಡಂ ಬಡುವಪ್ಪೊಡೆ ಪೋಗಿ ಬಾರನೇ ೪೪

(ಯ ಕಾರಾಗಮಕ್ಕುಂ ಪ್ರಕೃತಿ ಸ್ವರಲೋಪಕ್ಕುಂ)

೮. ಪೋಗದಿರೆಂದು ನೀಂ ತ ಡೆ ವೆ ಯಪ್ಪೊಡೆ
ಪೋಗಿನಮೋಘಮತ್ತ ನೀ
ಡಾಗದೆ ಬರ್ಪದೆಂದು ನುಡಿಯಲ್ ಬಗೆವಪ್ಪೊಡೆ ಪೋಪುದರ್ಕೆ ತ
ಳ್ವಾಗದೆ ಪೋಗಲಿತ್ತುಲ ಮಗುಟ್ಟಿರವಿಗೆ ನಿಮಿತ್ತ ಮಕ್ಕುಯಂ
ತಾಗದೆ ತೂಗವುಯ್ಯದೆ ಮಗುಟ್ಟಿರವಿಗೆ
ಮಿತ್ತದುಪ್ಪವೋಲ್ ೪೫

ಸೂತ್ರಂ ೧೦.

ಅರಮೆ ಎಲೇ ಏ ಓಹೋ
ಅರೆ ಎಂಬ ದಿಸಾತಮುಂ ವಿಶಂಕಾಪರಮುಂ
ದೊರೆನೆತ್ತವ⁴ ಧಾರಣ ಮುಂ
ಸ್ವರೂಪದಿಂ ನಿಲ್ಲುಮವಿಕ್ಯತಂಗಳನೆಂದುಂ

೪೬

('ಅರಮೆ' ಗೆ)

ಪ್ರಯೋಗಂ

೧. ಅರಮೆ ಅರಲ್ದ ಬಯಲ್ದಾ
ವರೆಗಳ ಪದುವು ಗಳೊಳರಮೆ ಎಳದಳರ ಲತಾಂ
ತರದೊಳುಲಿದುಲಿದು ಕಾಡುಗು
ಮಿರಳಪ್ಪಿನ ಮಹಿಸುವಿನಿಯಳಂ ಚಕ್ರಾಪ್ತಂ.

೪೭

('ಎಲೇ' ಗೆ)

ಮತ್ತೇಭ ವಿಪ್ರೀಡಿತಂ.

೨. ಗಗನಾಭೋ^೫ ಗಮನೆಯ್ದೆ ನೀಳ್ಗೊಗಿದ ಗೌರಚ್ಚಾಯೆ
ಶುಭ್ರಾಭ್ರಲೀ
ಲೆಗಡರ್ಪಾಗಿರೆ ಪರ್ವಿ ತೋರ್ಪುದಿದು ತಾಂ ಮತ್ತಾವುದಕ್ಕದ್ಭುತಂ
ಬಗೆ ಪೋಯ್ತುಗಳೆಲೇ ಇದಲ್ದೆ ತುಹಿನ ಪೋಣೀದ್ದುದುತ್ತುಂಗ ಸಾ
ನುಗಳೊಳ್ ಭೋರೆನೆ ಬಂದು^೬ ಪಾಯ್ತುದದೆ
ನೋಡಾಕಾಶ ಗಂಗಾಜಲಂ ಲಲ

೪. ಕೊಂಡ. ೫. ಭಾಗ ೬. ಪಾಯುತಿರ್ಪುದಿದು-ಪೋಯ್ತುತಿರ್ಪುದಿದು

('ಏ' ಗೆ)

೩. ನುಡಿದನೆ ಕಾವುದನೇ ಎರ್ದೆ
ಗಡದಿರು ಜವನಿಟ್ಟ ರಕ್ಕೆ ನಿನಗೀವುದನೇಂ
ನುಡಿದನೆ ಏ ಅದು ಕೆಯ್ದದು
ನುಡಿದುದು ತಪ್ಪುಗುಮೆ ಗಂಗಚೂಡಾಮಣಿಯಾ
(ಶ್ರವಣಬೆಳಗುಳದ ೩೮ ನೆಯ ಶಾಸನ)

೪೯

('ಓಹೋ' ಕೈ)

೪. ಓಹೋ ಇರಲಿಂ ಪೆಪವಪ
ಮಹಾತ್ಮ್ಯಮುಮಂಬು ನಿಧಿಯ ವಾರಿಯ ತನಗಂ
ತಾಹಾರಮೆಂದೊಡಿನ
ತ್ಯಾಹಿತ ಮನದೆಂತು ಪೊಗಟ್ಟು ದೌರ್ವಾನಲನಾ¹

೫೦

('ಅರೆ' ಗೆ)

ಚಂಪಕಮಾಲೆ.

೫. ಅರೆ ಎಡೆ ಹಸ್ತಿಸ್ನೇಹ ವಿಚಕ್ಷಣರಿಂದರೆ ಅಶ್ವಶಿಕ್ಷೆಯಿಂ
ದರೆ ಉ ಲಿ ಮಲ್ಲವೇಷ ಮಹಿಷೊದ್ಧರ ಯುದ್ಧರಸಪ್ರಿಯರ್ಕಳಿಂ
ದರೆ ಎಡೆ ಕಾರ್ಮುಕ ವ್ಯಸನಕರ್ಮತ ಧ್ವನಿಜನ ಪ್ರವೇಕರಿಂ
ದರೆ ಎಡೆಯೊರ್ಮೆಯೊಂದು ಪರಿಯಿಂ ಪುರಬಾಹಿರ
ಮೊಪ್ಪಿ ತೋಪುಗುಂ ೫೧

(ವಿಶಂಕೆಗೆ)

೬. ಇನಿಯನೆ ಬಿಲ್ಲದಿಂದಿನಿಯ ನೀವನೆ ಆ : ಪಿರಿದೀವ ನಿತ್ತದಂ
ನೆನವನೆ ಚಿ : ಅದಂ ನೆನೆಯನುಕ್ಕವಗೆಯ್ದದ ಗಾಳುಗೆಯ್ದ ಕೂ
ರ್ಪನೆ ಕಳೆ ಕೂರನೇಳಿದಿಕೆ ಗಂಡು ಬಿಸುಟ್ಟನೆ ಉ : ಬಿಸುಟ್ಟ ನಿಂ
ಅನಿತು ವಿವೇಕವಿಲ್ಲದವನೆತ್ತಿವನಂ² ಬೆಲೆವೆಂಡಿರೋಲ್ವರೇ. ೫೨

೧. ಈ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಮೂರು ನಾಲ್ಕು|ಯ್ಯಂ
ದೇವತಾತ್ಮಗಳಂತೆ ನಡೆ ತಂಯರ್ಪ|| ತೊಂದಾದೊಡಾಗೆಳೋಹೋ | ಎಂದು
ಗಡ ಪರಶುರಾಮನತಿ ಕುಪಿತ ಮನಂ|| ಎಂಬ ಪದ್ಯವಿದೆ. ೨. ನೆನ್ನನುವಂ

(ಅವಧಾರಣಕ್ಕೆ)

ಉತ್ಪಲಮಾಲೆ :

೨. ಏತರ ಮಾತೋ ಭೂತಳದೊಳರ್ಥ ವಿಹೀನನ ಶಾಚಮಣ್ಣು ವೆ
ಮಾರ್ತು ಕುಲಂ ನೆಗಟ್ಟಿಯಿಸಿತುಂ. ವಿಫಲಂ
ಧನಮುಳ್ಳನಾವೊನಂ
ತಾತನೇ ಶೂರನಾತನೆ ಕುಲೋದ್ಭವನಾತನೆ ಶುದ್ಧವೃತ್ತನಂ
ತಾತನೆ ಇಂದ್ರನಾತನೆ ಮನೋಭವನಾತನೆ¹ ಅಂಬುಜೋದ್ಭವಂ ೫೩

ಸೂತ್ರಂ ೧೧.

ಪದವಿಧಿಯಿಂ ನೆರೆದುತ್ತರ
ಪದತಾದಿಯೊಳೊಂದಿ ಸಿಂದ ವರ್ಗಪ್ರಥಮ
ಕೃದಪಿ ತೃತೀಯಾರ್ಥ ಮ
ಪ್ಪದಕ್ಕುಂ ಬಹುಳ ಮುಖಿಯೆ ಚಟವರ್ಗಂಗಳ್. ೫೪

ಉದಾಹರಣೆ

(ಕ ಕಾರವು ಗ ಕಾರವಾದುದಕ್ಕೆ)

೧. ಪಗನ್ನಡಂಟಿ ಪುದುಂಗೊಳೆ
ಕೊಟ್ಟಿಸಕ್ಕದಮಂ ತಗುಟ್ಟಿ ಜಾಣ್ ಕಿಡೆ ಮುತ್ತು²
ಮೇಟಸಂ ಕೋದಂತಿರೆ ವೇ
ಟ್ಟುಗವಿಗಳ ಕವಿತೆ ಬುಧರ ನೆರ್ದೆಗೊಳಿಸುಗುಮೇ. ೫೫

೧. ಗುಣೋನ್ನತನಾತನೆ ಅಂಬುಜೋದರಂ.

೨. ಗಿಡೆ ಮುತ್ತುಂ ಮುಖಸುಂ ಗೋದಂತಿರೆ.

(ತ ಕಾರವು ದ ಕಾರವಾದುದಕ್ಕೆ)

೨. ಪಂದಲೆಯೋಳಿದೋರಣದ ಸೀಯದರಂ ಪೊಸದೂವೆದೂಪ ತೂ
ಗುಂದಲೆ ಬಾಲ್ಯಪಿಣಂ ಪೊಡರೆ ಬಳ್ಳುವ ಸಯ್ಯನ ಸೂಲ¹
ಮಾಲದೊಳ್
ಸಂದಣಿಯಾಗಿ ನೆಲ್ಲ ಪೆಣನೊಂದಿರೆ ಸಿಂದುರಿಯುಯ್ಯಲೇಪಿ ಕೈ
ರಂದಪಿಯಲೈ ಮಾಡಿದಡೆ ಮಂಚಿಕೆ
ಮಿಂಚಿದುದಾಶ್ಚಶಾನದೊಳ್. ೫೬

(ಪ ಕಾರವು ಬ ಕಾರವಾದುದಕ್ಕೆ)

ಹರಿಣೀವೃತ್ತಂ.

೩. ಎಟಲದೆನಸುಂ ಕಾಮವ್ಯಾಮೋಹದಿಂದಿರೆ ನೀಳ್ವ ತ
ಣ್ಣುಲುಲ ತಳದೊಳ್ ರುದ್ರಂ ಕಂಡಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣೊಲನಾಗಿಕೆಯ್
ಗಟಿದಂ ಮುಳಿಸಿಂ ಪೆರ್ವಾವಾಗೆಂದು ಶಾಪಮುನಿಸ್ತನಂ
ದಟಲೆ ಮನದೊಳ್ ತಾಪಂ ಬೆತ್ತಿ ವಿಯೋಗ ವಿಪಣ್ಣನೆಂ. ೫೭

(ಬಹುಳ ಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ : ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಕ ಕಾರವು ಗ ಕಾರವಾಗದಿರುವುದಕ್ಕೆ)

೪. ಒರ್ಕೆಯಿಸಿ ಬಿಲ್ಲನಂಬು ಮ
ನುರ್ಕಾಳ್ಳಳ್ ಸುರಿಗೆ ಗಿಟ್ಟಿ ಮ್ಮಾಣ್ಣರದಾ ಗೋ
ವರ್ಕಳದಿರ್ಚಿದ ಘೋರಾ
² ಯ್ಲರ್ಕಳೊಳೆಕ್ಕತುಳಮಿಟುದು ಕುಟಿದಪಿಯಾದರ್ ೫೮

(ತ ಕಾರವು ದ ಕಾರವಾಗದಿರುವುದಕ್ಕೆ)

ಮತ್ತೇಭವಿಕ್ರೀಡಿತಂ.

೫. ನೆಗೆದಂಭೋದ ಪಥಕ್ಕೆ ಟಂಕೆವೆರಸೊಂದದ್ರೀಂದ್ರ ಮಾಕಾಶಮಂ
ಬಗಿದತ್ತಿರ್ಬಗಿ ಯಾಗೆ ಪಾಪಿದಪುದೆಂಬಾ ಶಂಕೆಯಂ ಮಾಡಿ ತೊ

೧ ಸಮ್ಮನ ಸೂಲವಾಲದೊಳ್ ಬೊಮ್ಮನ ಸೂಲಮಾಗಲಾ ೨ ಯ್.

ಟೈಗೆ ತದಾಗ್ರಾಹ^೧ಮುನಂ ಗಜೇಂದ್ರಮುನುನೋರ್ತುತೆಂಬಿನಂ |
ತುತ್ತಿ ದೇ
ವಗಣಕ್ಕಚ್ಚರಿಯಾಗೆ ಪಾಪಿ ಸುರರಾಜಾವಾಸಮಂ
ಮುಟ್ಟಿದಂ ೫೯

(ಪ ಕಾರವು ಬಕಾರವಾಗದಿರುವದಕ್ಕೆ)

ತರಳವೃತ್ತಂ.

೬. ನಡುವ ನಾಟಸ^೨ದುಂತ ನೋಡಿದೊಡಂ ವಳತ್ರಯ ಮಧ್ಯದೊಳ್
ನಡುವ ದಿಟ್ಟಯನಾಗದಾರ್ಗಮಗಲ್ಲಲೆಂಬನಿ ತೋಪ್ಪುಪೊ
ಳ್ಳಡಿಯೆ ತೀವಿ ಪೂಗಟ್ಟಿಗಾಗ^೩ ಮಳುಂಬ ಮಾಗಿಯು
ಮಂತು ಮೊ

ಪಿಡಿಯೆ ದಲ್ ನಡು ನೂತನಾತಚಲಲ್ಲತಾ

ಲಲಿತಾಂಗಿಯಾ ೬೦

(ಚಟಿವರ್ಗಪ್ರತಿಷೇಧಕ್ಕೆ—ಚ. ಕಾರವು ಬ ಕಾರವಾಗದಿರುವದಕ್ಕೆ)

ಚಂಪಕಮಾಲೆ.

೭. ಅತಿಶಯಮಾಯು ಕಾಲ್ಪುಟಗಲಿಟ್ಟಿಳ ಮಾಯುರಚಲ್ಲಿ
ಕೊಂದು ಕೂ
ಗಿತು ಕಟಿ ಚಲ್ಲಿ ಸೂಸಕದ ನೂಪುರದಬ್ಬರಮಾದುದಬ್ಬರಂ
ಮತಿಗಿಡಿಸಿತ್ತು ದಿಟ್ಟ ಸೇಟಿಗೆಯ್ದುದು ಪುರ್ವನೊಳಾದ
ಜರ್ವ ತಾಂ

ದ್ರುತ^೪ ತರಮಾದ್ರುತಂ ಸಮೆದ ತಾಣದೊಳಾಡುವ

ಗಾಡಿಕಾರ್ತಿಯಾ ೬೧

೧. ತದಾಗ್ರಾಹ ೨. ಸುನಂ. ೩. ನಾಡಿಯ ೪. ದ್ರುತ.

(ಟಿ ಕಾರವು ಡ ಕಾರವಾಗದಿರುವದಕ್ಕೆ)

೮. ಕಡು ಟಿಕ್ಕುಗೊಂ^೧ಡವೊಲ್ ಮೆಯ್
ನಡುಗೆ ಮನಂ ವಿಕಳಮಾಗೆ ನುಡಿಗಳ್ ಮೊದಲಿಂ
ದಡಿಗಡಿಗೆ ಕಾಲ್ ತಡತಡವರೆ
ತೊಡರ್ದಳಿಪಿಂದೆಳಸಿ ನೋಲ್ಪು^೨ ಮೃಗಲೋಚನೆಯಾ. ೬೨

ಸೂತ್ರಂ ೧೨

ಸ್ವರದಿಂ ಯಲ ದಿನನಾದಿ

ಷ್ಟ ರೇಫದಿಂ ಪರದೊಳಮದ್ದು ತೋಪಿ ಪವರ್ಗಂ.

ದೊರೆಕೊಳ್ಳುಂ ವಾದೇಶಮು

ದರೆ ಉಟಿವಾಕ್ಯದೊಳ ಮನ್ನಿತಾರ್ಥದೊಳಕ್ಕುಂ^೩ ೬೩

ಪ್ರಯೋಗಂ:

(ಸ್ವರಕ್ಕೆ—ಸ್ವರದ ಮುಂದಣ ಪ—ಬ ಕಾರಗಳು ವ ಕಾರವಾದುದಕ್ಕೆ)

ಚಂಪಕಮಾಲೆ.

೧. ಎಳವೆಲೆ ದಾಡೆ ಕೆಂದಳೆ ನಾಲಗೆ ಮಾಮರದಕ್ಕೆ ಗೊಂಬಿನೊಳ್
ಮಿಳಿವೆಳವಳ್ಳಿ ಬಾಲಮಲದೊಂಗಳೆ^೪ ಕೇಸರ ಮೆಂಬಿನಂ ಮನಂ
ಗೊಳೆಮಧು ಮಾಸಕೇಸರಿ ವಿಯೋಗಿಗಳೆಂಬ ಮೃಗಂಗಳಂ ಭಯಂ.
ಗೊಳಿಸಿದುದ್ದಕ್ಕೀರ ಮದ ಕೋಕಿಲ ಗರ್ಜಿತ ತರ್ಜಿತಂಗಳಿಂ ೬೪
(ರನ್ನನ ಅಜಿತ ತೀರ್ಥಂಕರ ಪುರಾಣ ತಿಲಕಂ. ೬-೨೩)

(ಸ್ವರದ ಮುಂದಣ ಮ ಕಾರವು ವ ಕಾರವಾದುದಕ್ಕೆ)

೨. ಮರವಣೆಗಂ ಬೀಣೆಗಮಂ.

ತರಮಾವುದೊ ಸುಕವಿರಚಿತ ಮೃದು ಲಲಿತ ಪದ

ಸ್ಪೂರಿತ ಸರಸೋಕ್ತಿಗಂ ನಿ

ಷ್ಠುರ ಕುಕವಿಕಟೋಕ್ತಿಗಳ್ ಮೇನಂತರಮೋ

೬೫

೧. ಗೊಂಡು ನಟ್ಟಿಯ | ನುಡಿಗೆ ಗೊಂಡವೊಲ್ | ಕೆಯ್ ನಡುಗೆ ೨. ನೋಲ್ಪು
ಮೃಗಲೋಚನೆಯಂ ನೋಲ್ಪಿ ಮೃಗಲೋಚನೆಯಾ. ೩. ತಾರ್ಥಂಗಳೊಳಂ.
೪. ಲಗೊಂಚಲೆ.

(ಯ ಲಾದಿಗೆ ಯ ಕಾರದ ಮುಂದಣ ಪ ಕಾರವು ವ ಕಾರವಾದುದಕ್ಕೆ)

೩. ಸುರಿಗೆ ಶುಭಂಕರ ^೧ ಗತ್ತಿಗೆ

ಕರಗಂ ತಲೆಮಂಡೆ ಮರುಳ ಬಾಯ್ವು ^೨ ಪಟ್ಟಿಯಾ

ಗಿರೆ ಕಳದೊಳಿ ಟಿಯಲಿದುವು

ನೆರೆದು ನಿಶಾಚರರ ತಕ್ಕನೆಕ್ಕತುಳಂಗಳ್

೬೬

(ಯ-ಕಾರದ ಮುಂದಣ ಬ-ಭ ಕಾರಗಳು ವ ಕಾರವಾದುದಕ್ಕೆ)

೪. ಮೆಯ್ಯೆಸದಿಂ ಕೆಯ್ಯೆಸದಿಂ

ಬಾಯ್ವೆಸದಿಂ ಮಂತ್ರತಂತ್ರದಿಂದಂ ಸುಖಮಂ

ಮೆಯ್ಯೆಡೆ ವನಿತೆಗೆ ಪಡೆದಾ ^೪

ಮೆಯ್ಯೋಗಕ್ಕೆಳಸಿ ಸೋಲ್ವನೆಟ್ಟುವೊಜಂಗಂ.

೬೭

(ಲ ಕಾರದ ಮುಂದಣ ಪ ಕಾರವು ವ ಕಾರವಾದುದಕ್ಕೆ)

ಉತ್ಪಲಮಾಲೆ.

೫. ಬಲೈಣನುರ್ಚಿ ಕೋಡೊಳಿಕೆ ನೆತ್ತರು ರೋಮಣಿಯಿಂ.

ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಾ

ನಲ್ವರಿವನ್ನೆಗಂ ಪ್ರಹತ ದಿಂದಿಡಿದೊಡಗ್ರಹಸ್ತದೂಳ್

ನೆಲ್ವ ಪೆಣಕ್ಕೆ ಪರ್ನೆಟಿಗೆ ವೈರಿಯ ನಾಲ್ವು ಬಲಕ್ಕೆ ಮೊಂಡೆ ಬಂ

ಬಲ್ವರಿಯುತ್ತು ಮಿರ್ದುದು ^೫ ಜಯದ್ವಿರದಂ ಜಯಸಿಂಗ

ಭೂಪನಾ. ೬೮

(ಲ ಕಾರದ ಮುಂದಣ ಪ-ಬ ಕಾರಗಳು ವ ಕಾರವಾದುದಕ್ಕೆ)

೬. ಬಲ್ವಲಿಕೆಯಿಂದಿರ್ದಿರ್ದ

ಬಿಲ್ವಡೆ ತನ್ನೆಚ್ಚು ನಿಶಿತ ಶರ ಸಂಹತಿಯಿಂ.

ದೆಲ್ವಡಗಾಯ್ತು ನಿತುಮದೆನೆ

ಬಿಲ್ವಲೈಯ ಮಾತ ^೬ ಮಾನುಷಂ ಮಾಧವನಾ

೬೯

೧. ಕರಿ. ೨. ಬಾಯ್ವೆರೆ ೩. ಶುಭಮಂ. ೪. ಪಡೆವುದು.

೫. ಮಿರ್ಪುದು. ೬. ಮಾತು.

(ಸ್ವರ-ಯ-ಲ ಕಾರಗಳ ಮುಂದಣ ಮ ಕಾರವು ವ ಕಾರವಾದುದಕ್ಕೆ)

೭. ಧರೆಯೋಳ್ ಬೀರದ ನೆಂಪಿಂ ^೧

ನರನಿಂದಿರ್ಮಡಿ ಬಕಾರಿಯಿಂ ಮೂವಡಿ ಭಾ

ಸ್ವರ ಸುತನಿಂ ನಾಲ್ವಡಿ ಶಂ ^೨

ಕರ ನಂದಯ್ಯಡಿ ನೆಗಟ್ಟಿಯದಟಿರ ಭೀಮಂ.

೭೦

(ಅನಾದಿಪ, ರೇಫಕ್ಕೆ) ಅದೇಶವಲ್ಲದ ರ ಕಾರದ ಮುಂದಣ

ಪ-ಬ ಕಾರಗಳು ವ ಕಾರವಾದುದಕ್ಕೆ)

೮. ಬೀರ್ವರಸು ಕಿಟ್ಟು ಪಲವುಂ

ನೀರ್ವೂಗಳ ನೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬರ್ಪ ಗಜೇಂದ್ರಂ ^೩

ಸೋರ್ವ ಮದಧಾರೆ ^೪ ಕಟಿದೊಳ್

ನೇರ್ವಟ್ಟಿರೆ ಸುರಕರೇಂದ್ರ ಮೆನಿಸಿದುದಾಗಳ್

೭೧

(ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ. ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ ಕಾರವು ವ ಕಾರವಾದುದಕ್ಕೆ)

ಪ್ರಮಿತಾಕ್ಷರವೃತ್ತಂ.

ಕಮನೀಯವಿಭ್ರಮಗುಣಾನ್ವಿತೆಯರ್

ಪ್ರಮಿತಾಕ್ಷರಾಭರಣ ಭೂಷಿತೆಯರ್

ತಮರೂರ್ಗಿ ವೋಪ ಕುಲಜಾಂಗನೆಯರ್

ಕಮಳೋದರಂಗಿ ಪಡೆದರ್ ಮುದಮಂ.

೭೨

೧. ಪಿನ ೨. ಮುರ | ಹರ ೩. ಗಜಂ ಮುಂ ೪. ವಾರಿ.

ಸೂತ್ರಂ ೧೩

ಯ ಲ ರಹಿತ ವ್ಯಂಜನದೋಳ್ 1

ನಿಲೆ ಮುಂದೆ ಸಕಾರಮಲ್ಲಿ2 ಬಹುಳಂ ಚತ್ವ
ಕೆಲಕೆಲವೆಡೆಯೋಳ್ ಜತ್ವ

ನೆಲೆಗೊಳ್ಳು ಸಂಖ್ಯೆಯಾದೊಡಕ್ಕು ಭತ್ತಂ.

೭೩

ಉದಾಹರಣೆ. (ಚತ್ವಕ್ಕೆ ನ ಕಾರದ ಮುಂದಣ ಸ ಕಾರದ ಚತ್ವಕ್ಕೆ)
ದ್ರುತಪದವೃತ್ತ :-

೧. ನೆರೆವೆ ತುಂಬಿಗಳನಾತ್ಮ ಮುಖೋದ್ಯತ್
ಪರಿಮಳಂ ಕಮಳ ಬಂಧುರ ಗಂಧಂ
ಪರೆವೆ ಕೇಕಿಗಳ ತಾಂಡವನುಂ ನುಣ್
ಚರದ ತಿಣ್ಣು ಘನಘೋಷ ಗಂಭೀರಂ.

೭೪

(ಬಹುಳ ಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ : ಸ ಕಾರವೇ ಉಳಿಯುವದಕ್ಕೆ)

೨. ಕಣ್ ಸೋಲಮನೆಯಂ ಪೆಣ
ವೆಣ್ ಸುರವಧು ಗೆಣೆಗೆ3 ವರ್ಪೊಡಂ ತೊಡದಾರ್ತಂ
ಮೇಣ್ ಸುರನಕ್ಕೆಮ ಚಲದ ಪ
ವಣ್ ಸರಿ ಕೀವ್ವಿ4ರಿಗೆ ವಾರಫಹಿತ ಕೃತಾಂತಂ.

೭೫

(ಜತ್ವಕ್ಕೆ : ನ ಕಾರದ ಮುಂದೆ ಸ ಕಾರವು ಜಕಾರವಾದುದಕ್ಕೆ)

೩. ಕರೆವೆರಿಸಿದ ಪೊಸದುಗುಲದ
ತೆರಳ್ಳೆವೆತ್ತುಡೆ ಹಟ್ಟಿಟ್ಟ ಟೀ ಸೂತ್ರ ಪರಿ
ಸ್ಪುರಿತದೊಳಂ ಕಟ್ಟಿದ ಪೊನ್
ಜುರಿಗೆಯೊಳಂ ಜನಮನೆಂ ಮನಂಗೊಳಿಸಿದೊಡೊ.

೭೬

(ಪಂಪನ ಆದಿಪುರಾಣ ೪-೩೬)

೧. ವ್ಯಂಜನದಿಂ. ೨. ದಲ್ಲಿ. ೩. ಗೆಣೆಯ ನಿಪ್ಪೊಡಂ ೪. ರೇಳುರಿಗೆ
ಕೇಳ್ ಸರಿಗೆ ೫. ದನೋ.

(ಭತ್ತಕ್ಕೆ. ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ)

ಮತ್ತೇಭವಿಕ್ರೇಷಿತಂ.

೪. ಪದಿನೆಣ್ಣಾಸಿರ1 ಲೋಹವಕ್ಕುರೆಯ ಜಾತ್ಯಶ್ವಂಗಳಿರ್ಭಾಸಿರಂ
ಮದಮಂ ಮುಕ್ಕುಳಿಸಿದ ದಂತಿಘಟೆಗಳ ಪತ್ತೆಂಟು2

ಲಕ್ಕಂ ರಣೋ

ನೃದ ಪತ್ತಿವ್ರಜಮೆಂಬ ಸೈನ್ಯಮದದಿಂ ಬಂದರಾ3 ಪಲರ್

ಕಾದಿ ಯೋ

ಡಿದೊಡೆ ಲ್ಪಟ್ಟಿದ ನಟ್ಟಿ ಮುಟ್ಟಿ4 ಪಿಡಿಡಂ5

ಚಾಳುಕ್ಕ ಚಕ್ರೇಶ್ವರಂ.

೭೭

(ಯ-ಲ ಪ್ರತಿಷೇಧಕ್ಕೆ ಯ-ಲ ಕಾರಗಳ ಮುಂದೆಣ ಸ ಕಾರದ ಸಹಜಸ್ಥಿತಿಗೆ)

೫. ವೀರಶ್ರೀ ವಿಜಯನ ಕೆಯ್

ಸಾಕಿ ಸುರಾಂಗ6 ನೆಯರೊಸೆದು ಪರಸುವ ರವಮುಂ
ಭೋರೆಂದೆಜಗುವ ಕುಸುಮಾ

ಸಾರದ ಬಲ್ಲರಿಯು ಮೆಸೆದು7 ವಂಬರ ತಳದೊಳ್

೭೮

ಸೂತ್ರಂ ೧೪

ಸ್ವರಮನುರ್ದಿರೆ ಮುಂದೇಕ

ಸ್ವರದೊಳ್ ನ ಣ ಲ ಯ ಳ ಕಾರಮನಿತುಂ ಹ್ರಸ್ವಾ
ಪ್ಪರ ಪೂರ್ವಮಾಗೆ ಪೀನಂ

ಸ್ವರೂಪದಿಂ ದ್ವಿತ್ವವೃತ್ತಿಯುಂ ತಾಳ್ವಿಕುಂ.

೭೯

೧. ಪದಿನೆಣ್ಣಾಸಿರ ೨. ಮತ್ತೆಂಟು ಲಕ್ಕಂ. ೩. ಬಂದುಪ್ಪಳಂ ಕಾದಿ
೪. ಕಟ್ಟಿ. ೫. ಪಿಡಿಡಂ. ೬. ಪುರಾ. ೭. ಮೆಸೆದುದಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.

(ನ-ಣ ಕಾರಗಳ ದ್ವಿತ್ವಕ್ಕೆ)

೧. ಪೊನ್ನಳ್ಳವನೆ ಕುಲೀನಂ

ಚೆನ್ನಂ ಕಲಿ ಸತ್ಯವಾದಿಯೆನಿಸುಗು^೧ ಮದಱುಂ

ದಿನ್ನಪೊನ್ನನೆ ಪಡೆವುದು

ಪೊನ್ನಿಂ ಸಮನಿಸುಗುಮಲ್ಲಿ ಪೆಣ್ಣುಂ ಮಣ್ಣುಂ.

೮೦

(ಲ-ಳ-ಯ ಕಾರಗಳ ದ್ವಿತ್ವಕ್ಕೆ)

೨. ಕಲ್ಲೆಲ್ಲಂ ಕಿಸುಗಲ್ ಮರ

ನೆಲ್ಲಮವಿ ಮ್ಯಾವು ಬಳ್ಳಿಯೆಲ್ಲಂ ಲತೆ ಮು

ಳ್ಳೆಲ್ಲಂ ಕೇದಗೆ ಬೆಳೆಗೆ

ಯೆಲ್ಲಂ ಫಲಶಾಲಿಯೆಂದೊಡೇವೋಗಟ್ಟುದದಂ^೨

೮೧

(ಪೀನ ಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ : ಲ ಕಾರವು ದ್ವಿತ್ವವಾಗುದುಹಕ್ಕೆ)

ನವನಳಿಸ್ವತಂ.

೩. ಪುಲಿಗಳ ಮೀಸೆಯನುಯ್ಯಲಾಡಲೆನಂಜನೆಂ^೩ಜಲಿಸಲು ಮಟ್ಟಿ^೪ಯ ಕಾಳಕೂಟಮನೆನ್ನ ದೋ

ವಲ ಮನತಿ ಕ್ರಮಿಸಲ್ವ ಮಾಟಿಸಿ ಬಂದನೊ

ಳ್ಳಲಿ ದಲಿವಂ ಜವನಲ್ಲಿ ಯುಂಡಿಗೆ ದಂದನೋ.

೮೨

(ಅನೇಕ ಸ್ವರನಿಷೇಧಕ್ಕೆ)

೪. ಸರಣಾರು ಮೊಳರೆ ಖಳಸಂ

ಸರಣದೊಳದವ ಟಿ ಲ ನೆಯ್ವಿ ನಮೆವರ್ಗಜಿನೇ

ಶ್ವರ ಧರ್ಮವೊಂದೆ ತಾನದು

ಶರಣಂ ಭವಹರಣಮಲ್ಲಿ ಸಂದೆಯ ಮುಂಟೇ

೮೩

(ಇದ ಶಬ್ದಸ್ಮೃತಿಯೋಳ್ ಸಂಧಿ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಮಾಪ್ತಂ.)

೧. ಪುನ್ನಂ ಮುನ್ನ

೨. ಪೊಗ್ಗು ಪುದೋ

೩. ಲಾಡಲು-

೪. ಮತ್ತಿಯೆ-ತತ್ತಿಯೆ.

೩. ನಾಮ ಪ್ರಕರಣಂ

ಸೂತ್ರಂ ೧೫

ಧಾತುವಿವರ್ಜಿತ ಮರ್ಥೋ

ಪೇತಂ ಲಿಂಗಂ ಮುಂ^೧ಕೆಯದ^೨ದೋಳ್ ಎಂದಿಂ

ತೀ ತೇಜದಿಂದೇಜಕ್ಕುಂ

ಖ್ಯಾತ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ^೩ ಧರ್ತೆ ಕಾರಕ ವಶದಿಂ

ಸೂತ್ರಂ ೧೬

ಪರಿವಿಡಿಯೆ ಕರ್ತೃಕರ್ಮಂ

ಕರಣಾಖ್ಯಂ ಸಂಪ್ರದಾನ ಮ^೪ ಪವಯನಾಖ್ಯಾ

ನಿರತಮಪಾದಾನ ಮುಮುಧಿ

ಕರಣಮುಮೆನೆ ಕಾರಕಂಗಳಾಲುಂ ನೆಗಟ್ಟುಂ.^೫

೮೪

ಪ್ರಯೋಗಂ.

('ನೆಲ' ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಏಲುಂ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಂಗಳ್ ಪತ್ತಿದುದರ್ಕೆ.)

೧. ನೆಲನಿದು ನೆಲನಂ ಪಾಲಿಸು

ನೆಲದಿಂ ಪುರುಳಕ್ಕುಮಾರ್ ನೆಲಕ್ಕೆಜಗದವರ್

ನೆಲದತ್ತಣಿಸುಪದರಿಯಂ

ತೊಲಗಿಸು ನೆಲದೊಳೆಯ ನೆಲದೊಳದ^೬ ವಿಸು ಜಸಮಂ

೮೫

೧. ದೋಳ್ ಎಂದಂ. ದೋಳಮೊಂದಿಂ ೨. ಪಕ್ಕೆ ೩. ದಯಾನಾಖ್ಯಾ. ನಯಮುಖದಾ

ಸೂತ್ರಂ ೧೭

ಅವಱೂಳ್ ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಂ.
 ಬವ^೧ರಿಸೆ ತಳ್ಳಿರ್ಕು^೨ಮಲ್ಲಿ ಗಳ್ ಶಬ್ದಂ ಮು
 ತ್ತವು ಸರ್ವನಾಮ ಗುಣವಚ
 ನನ್ಯತ್ತಿಯಂ ತಾಳ್^೩ನೆಗಟ್ಟು ಮವು ಬಹುಳತೆಯಿಂ ೮೭

ಪ್ರಯೋಗಂ

(ದ್ವಿ-ಬಹುವಚನಗಳಲ್ಲಿ 'ಗಳ್' ಶಬ್ದ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ)

೧. ಅಲರ್ಗಣ್ ಮೀನ್ ಬೋಣರಂತಿರೆ
 ನೆಲೆ ಮೊಲೆಗಲ್ ಚಕ್ರ ಯುಗಲಮಂ ತಿವಳಿಗಳು
 ಚ್ಚಲಿತ ತರಂಗಂಗಳ ನಿಟು
 ಸೆ ಲತಾಂಗಿಯರಂಬುಜಾಕರಕ್ಕೆ ನೆಯಾದರ್.

೮೮

(ದ್ವಿ-ಬಹುವಚನಗಳಲ್ಲಿ 'ಗಳ್' ಶಬ್ದ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ)

ಮತ್ತೇಭವಿಕೃತಂ.

೨. ಕಿಡಿಗಳ್ ಜಾತಿಜರಾದಿಗಳ್ಗೆ ದುರಭ^೪ವ್ರತಾಯುಧಕ್ಕಳ್ಳ ದು
 ಕುಡಿಗಳ್ ಪುಣ್ಯದ ಬೀಡು ಬಿಟ್ಟ ಗುಡಿಗಳ್
 ಧರ್ಮಾರ್ಥಿಗಳ್ಳಪ್ಪ ಕೆಯ್
 ಪಿಡಿಗಳ್ ಜೈನಗೃಹಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲ ಪಡಿಗಳ್ ಸಂಸಾರ ವಾರಾಶಿಯಾ
 ತಡಿಗಳ್ ಶ್ರೀ ಗುಣಭ^೫ದ್ರ ದೇವರಡಿಗಳ್ ನಿಲ್ಲೆ^೬
 ಹೃತ್ಪದ್ಮದೊಳ್.

೮೯

೧. ಬವಳಿಸೆ-ಜವಳಿಸೆ. ಬವರಿಸಿ. ೨. ಮೆಯ್ದಿ ೩. ತಾಳ್ಳಿ. ತಾಳ್ಪು.

೪. ವ್ರತಾದ್ರಿಗಳ್ಳ ವ್ರತಾಸಿಗುಳ್ಳಳ್ಳ. ೫. ಗುಣಚಂದ್ರ. ೬. ನಿಲ್ಲೆನ್ನ.

ನಾಮ ಪ್ರಕರಣಂ

೨೭

(ಬಹುವಚನದೊಳ್ ಸರ್ವನಾಮ-ಗುಣವಚನಂಗಳ್ಗೆ 'ಅವು'
 ಶಬ್ದಪ್ರಯೋಗಂ)

೩. ಅವು ಪಿರಿಯವು ಭಾವಿವೊಡಿಂ
 ತಿವು ಕಿಱಿಯವೆನಿಪ್ಪದಿದುವೆ ಭೇದಂ ^೧ ವೆಟಿತಿ
 ಲ್ಲವಟವಟಂತರ ಮೆನಿ^೨ಸಿದು
 ವವನೀಧರ ದಣೆಯ ಪುಲಿಗಳುಂ ಬೆಕ್ಕುಗಳುಂ ೯೦

(ಬಹುಳ ಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ಸರ್ವನಾಮದೊಳ್ 'ಗಳ್' ಶಬ್ದ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ)

೪. ನೀಂಗಳ ಕಾಲ್ಗುರ್ಚಿದ ನೀ ^೩
 ರುಂ ಗಂಗೆಯ ನೀರುಮೆಂಬಿ^೪ವೀ ನಿಖಿಳಜಗ
 ನ್ತುಂಗಳಕರಂ^೫ ಗಳೆನ ಗೊ
 ವಂಗೆಂ ಸಮನಿಸುದು^೬ವಿಂತು ನೋಂತರು ಮೊಳರೇ. ೯೧

ಸೂತ್ರಂ ೧೮

ವುರುಷ ಸ್ತ್ರೀವಾಚಕ ಮಾ
 ಗಿರೆಯುಂ ಮತ್ತಲ್ಲಿ ಸರ್ವನಾಮಂ ಸಯ್ತೊಂ
 ದಿರೆಯುಮಿರರ್ ದಿರ್ ವಿರ್ ಕಳ್
 ದೊರೆಕೊಂಡನುಸರಿಸುಗಂ ಜನೋಕ್ತಿಕ್ರಮದ್. ೯೨

೧. ನಿಮಗಾ | ಪುವು ಮನಕೆಜುವುವುಜು | ನವನಾಯ್ಕುಳಿಗೊಳ್ಳಿಮೆಂದು
 ನವರತ್ನ ಮುಮಂ. ೨. ಮೆನಿಸುವು ೩. ನೀರಂ. ೪. ಬವಂ ೫. ಪದಂ ೬. ದುದಿಂತು

ಲಕ್ಷ್ಯಂ (ತುಂ-ಪ್ರೀ ಬಹುವಚನಂಗಳೋಳ್ 'ಇರ್-ಅರ್-ವಿರ್'
ಶಬ್ದಂಗಳ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ)

ವಸಂತ ತಿಲಕವೃತ್ತಂ.

೫. ಆರಾರ್ಗಿ ಪೆಂಡಿರೊಡವುಟ್ಟಿದರೆಂಬ ರಾರಾ
ಗಾರಾರ್ಗಿ ತಂದೆ ವಿರತಿ ಪ್ರಿಯವುತ್ರ ರಾರಾ
ಗಾರಾರ್ಗಿ ತಾಯ್ವಿರೆರಡಿಲ್ಲದೆ ಕೂರ್ಪ ರಾರಾ
ಗಾರಯ್ಯ ತಾನೆ ತನಗಿಂ ^೧ ನೆರಮಲ್ಲರಾರುಂ

೯೩

(ತುಂ-ಪ್ರೀ ವಾಚಕ ಸರ್ವನಾಮಂಗಳೋಳ್ 'ದಿರ್' ಶಬ್ದ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ

ಪೃಥ್ವೀವೃತ್ತಂ.

೨. ಇವಳ್ಳಿ ರೊಳವಂದಿರಂ ವಿಕ್ಯತ ರೂಪರಂ ಕೂಡುಹಂ
ತವತ್ಯಮನುರೂಪ ರೂಪರನೆ ಕೂಡಲೇಂ ಕೂಡದೋ^೨
ವಿವೇಕ ಮಿನಿ^೩ತೇಕೆ ಪುಟ್ಟದೊ ಪಿತಾಮಹಂಗೆಂಬ ಚಿ
ತ್ತ ವಿಭ್ರಮಪುನಾಗಪರ್ ಸುಖವ ಬೇಡರಾ ಬೆಟ್ಟ^೪ದೊಳ್ಳ ೯೪

('ಕಳ್ಳ' ಅಂತಕ್ಕೆ)

ತಂಗಳವೃತ್ತಂ.

೩. ಅಜಾಯಲಾಗದು ನೆಟ್ಟನೆಂದು ಭಸುಟ್ಟಿದಂ ನಯಮಲ್ಲ ಪಾಂ
ಗ ಜಿವ ವಿಪ್ರವರರ್ಕಳಿಂ ^೫ ಚರರಿಂ ವಿಚಾರ ಪರರ್ಕಳಿಂ
ಪೆಜರುಮನ್ನರಿ^೬ ನಿನ್ನು ಮಾರಯಿಸಿಂ ವಿದಗ್ಧರಿನೊಯ್ಯನೆ
ತ್ತಜಾಯಲಕ್ಕುಮೊ ಸಯ್ವಿನಿಂ ಸಮನಿ^೭ಕ್ಕು ಮಲ್ತೆ^೮ ಸಮೀಹಿತಂ ೯೫

೧. ತನಗಂ. ೨ ಕೂಡದೊಂ. ೩. ಮನಿ ೪. ಬೇಟಿ ೫. ವರರ್ಕಳಿಂ.

೬. ಮುನ್ನರ ೭. ನಕ್ಕು ೮. ಮಂತೆ.

ಸೂತ್ರಂ ೧೯.

ಅಕ್ಕುಮನುಸ್ವಾರಮದಂ
ತಕ್ಕೆ ಸಮಂತೆಲ್ಲಿಯಾದೊಡಂ ಮತ್ತದಜಿಂ
ಮಿಕ್ಕು ವಜ್ರೋಳ್ ಲೋಪಂ ತಾ
ನಕ್ಕುಂ ಪ್ರಥಮೈಕ ವಚನಮಂ^೧ ತೊಂದಕ್ಕುಂ

೯೬

(ಪ್ರಥಮೆಗೆ)

ಪ್ರಯೋಗಂ.

೧. ಬಗಿದು ^೨ ಪುಗಲ್ಕುಂದೆಲ್ಲಿಯು
ಮೊಗೆದ ಮರಂ ಪೊದರು ಬಳ್ಳಿ ಗಡುವೆಂಬಿವಜಿಂ
ಮಿಗಿಲಿನಪ ಬಲ್ಲೆ ನಗಸಾ
ನುಗಳೊಳದಂತಾವ ಮೆಯ್ಯೊಳಂ ಪುದಿದಿಕ್ಕುಂ.

೯೭

ಸೂತ್ರಂ ೨೦.

ಕೇವಲಮದಂತ ಲಿಂಗದೊ
ಳಾವರ್ಜಿತ ಮವ್ವ ಸೂಗಮಂ ಗಳ್ಳಕ್ಕುಂ.
ತಾವೊಂದಿ ಬಿಂದುಗಳು
ಧ್ಯಾವಿಸಿ ನೆಗಟ್ಟುಂಮನಂ ಸ್ವರಂ ನಿಲೆ ಪರದೊಳ್.

೯೮

೧. ಮತ್ತೊಂ. ೨. ಬಗಿದು.

ಪ್ರಯೋಗಂ.

ಪೂರ್ವಾರ್ಥಕ್ಕೆ ('ಮ್' ಆಗಮಕ್ಕೆ)

೧. ಪೊಂಗಳ ಸಂಗಳನೆಸೆವು

ತ್ತುಂಗ ಧ್ವಜತೋರಣಂಗಳಿಂ ಸೊಗಯಿಸ ಕೂ
ಟಿಂಗಳನೆಲ್ಲಂ ^೧ ನಾಡೆ ಮ
ನಂಗೊಳಿವು ಪುರದ ರಮ್ಯಹರ್ಮ್ಯಚಯಂಗಳ್

೯೯

ಅಪರಾರ್ಥಕ್ಕೆ : (ಅನುಸ್ವಾರದ 'ಮ್' 'ನ್' ಕಾರಗಳಿಗೆ)

೨. ಹರನಗಮಂತಿದು ಲಂಕೇ

ಶ್ವರನೀ ಗಿರಿವರಮನೊತ್ತಿ ಕಿಟ್ಟಿತ್ತಿದನ
ಚ್ಚರಿವಟ್ಟು ಸುರವಿಯಚ್ಚರ
ಗರುಡೋರಗ ಸಮಿತಿ ನೆರೆದು ನಡೆ ನೋಡುವಿನಂ.

೧೦೦

ಸೂತ್ರಂ ೨೧.

ಅವು ಪರಮಾಗಿರೆ ಲಿಂಗಾಂ

ತವಣಲೋಪಂ ಗುಣೋಕ್ತಿಗಕ್ಕುಂ ಪ್ರಾಯಂ

ಸ್ವವಿಭಕ್ತ್ಯಾದ್ಯಕ್ಷರ ಮಾ

ಗಿ ವರ್ತಿಕುಂ ಸರ್ವನಾಮದೋಳ್ ಮತ್ತದುವುಂ ೧೦೧

ಪ್ರಯೋಗಂ.

('ಅವು' ಪರವಾದಾಗ ಗುಣವಚನದ ಅಂತ್ಯಲೋಪಕ್ಕೆ)

೧. ಇನಿಯವು ವಿಷಯಸುಖಂ ನಂ

ಜಿನ ಸವಿವೊಲ್ ತತ್ಕ್ಷಣಂ ವ್ರತಾಚರಣಂ ಮ

ದಿನ ಕಯ್ಯೆಯಂತೆ ವಿರಸಂ

ಮನಕ್ಕೆವೆರಡುಂ ವಿಸಾಕ ವಿಸರೀತಂಗಳ್.

೧೦೩

೧. ಗಳಿವೆಲ್ಲಂ. ಗಳಿವೆಲ್ಲಂ.

(ಪ್ರಾಯೋಪ ಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ)

೨. ಬಂಡ^೧ದೊಳೆನ್ನ ನೋಡಿಸಿ

ಕೊಂಡೊಯ್ದಂ ನಿನ್ನನಾ ಸರಿತ್ತುತನಾನುಂ

ವೆಂಡತಿಯನಾದೆನದೊಂ

ವೆಂಡಿರ್ ವೆಂಡಿರೊಳದೆಂತು ಬೆರಸು^೨ವರ ಬಲೇ

೧೦೩

(ಸಂಪನ ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯ. ೧-೭೬)

ಸೂತ್ರಂ ೨೨.

ಸ್ವರಮಿದಿರೊಳಕಾರಾಂತ

ಕ್ಕಿರೆ ನಾಗಮಮಕ್ಕುಮಲ್ಲಿ ಪುಲ್ಲಿಂ^೩ಗ ದೊಳಿ

ಸ್ವರಡನೆಯ ವಿಭಕ್ತಿಯನ

ತ್ತಿರಲತ್ತು ನಪುಂಸಕಕ್ಕೆ ದಾಗಮಮಕ್ಕುಂ

೧೦೪

ಪ್ರಯೋಗಂ.

(ಪುಲ್ಲಿಂಗದೊಳ್ 'ನ್' ಆಗಮಕ್ಕೆ)

೧. ಇವನಧಿಕ ಪುಣ್ಯನೀತನ

ನವಸ್ಯ ಮೋಲಗಿಸೆ ತೀ^೪ರ್ಗುಮುಭಿಮತ ಲಿವ ನಿಂ

ಭುವನ ವಿಶೇಷಕರಾರಿಂ

ದವನ ವನತ ^೫ನಾದನಾ ಧರಾಧಿಪನಡಿಯೋಳ್.

೧೦೫

(ನಪುಂಸಕದಲ್ಲಿ 'ದ್' ಆಗಮಕ್ಕೆ)

೨. ಮನದಿಂ ಬೇಗಂ ಮುಟ್ಟಿದ ^೬ನನೂನಫಲಕುಸುಮ ಪಲ್ಲವ^೭ ಭ್ರಾಜಿತ ಮಂ

ಬನದೊಳಗೆ ಪವನನಂದನ

ನನಿದ್ಯಗುಣನೆಸೆವಲೋಕಧಾತ್ರೀರುಹಮಂ.^೮

೧೦೬

೧. ಭಂಡ. ೨. ಕೂಡು. ೩. ದೋಳಂ. ೪. ಎರ. ೫. ತೋರ್ಗು. ೬. ನತನವ.

೭. ಪುಟ್ಟಿದ. ೮. ಕಿಸಲಯ ಲ. ಹದಿಂ.

ಸೂತ್ರಂ ೨೩

ಮು^೧ತ್ತಾ ದ್ವಿತೀಯೆಗಂ ಮ ನ
ಮೊತ್ತರಿಸಿಕುಂ ವಿಭಾಕ್ತಿಯಿಂ ನಿಧನದೊಳಂ
ಪತ್ತಿ ನಿಮಿರ್ದಮರ್ದು ನಿಲ್ಕುಮು
ದಾತ್ತತೆ ಮಿಗೆ ದಂ ತೃತೀಯೆಗೆದಂತಂ ಮೆಣ್. ೧೦೭

ಪ್ರಯೋಗಂ.

(ದ್ವಿತೀಯೆಗೆ)

೧, ನೆಲನಂ ನುಂಗಲುಮಂಬುಧಿ
ಜಲಮಂ ತವೆ ತುಳ್ಳುಂ ಕುಲಾಚಲಕುಲವಂ
ನೆಲೆಯಿಂ ರೆ ಬಿ^೨ಲುಂ ತಾರಾ
ವಲಿಯನುದಿರ್ಚಲು ಮೊಡರ್ಚಿದಂ ಚಕ್ರಧರಂ ೧೦೮

೨. ಹರನಗಮಂತಿದು ಲಂಕೇ
ಶ್ವರನೀ ಗಿರವರಮನೊತ್ತಿ ಕಿ^೩ಬಿತ್ತಿದನ
ಚ್ಚರಿವಟ್ಟು ಸುರವಿ ಯಚ್ಚರ
ಗರುಡೋರಗ ಸಮಿತಿ ಮೆಚ್ಚಿ ತಲೆದೂಗುವಿನಂ.† ೧೦೯

೧. ಮತ್ತಂ. ೨. ನೆಗಪರ್.

÷ ಇದು ೧೦೦ ನೆಯ ಪದ್ಯವಾಗಿ ಮೊದಲೊಮ್ಮೆ (ಕಡೆಯ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ತುಸು
ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಿ) ಬಂದಿದೆ.

(ತೃತೀಯೆಗೆ)

೩. ಭಯದಿಂದಂ ಮುಳಿಸಿಂದಂ
ಸ್ಥಯದಿಂದಂ ರಾಗದಿಂದ ಮುಳಿಸಿಂದ ದು
ರ್ಣಯಮಂ ಭಾವಿಸದೆ ಯದ್ವ
ಚ್ಚೆಯಿಂದೆ ನೆಗಟ್ಟಿಗೆ ತೀರ್ವ ಕಜ್ಜಮುಮೊಳವೇ. ೧೧೦

ಮತ್ತೇಭ ವಿಪ್ರೀಡಿತಂ.

೪. ಬಗೆದಂತಾಗೆ ಸುರೇಂದ್ರರಿಂ ಕ್ರಮದೆ ಕಲ್ಯಾಣದ್ವಯಂ ಜೈನದೀ
ಕ್ಷೆಗೆ ಪೂಣ್ಣಕ್ಷಯ ಪುಣ್ಯನುಗ್ರ^೫ ತಪಮೆಂಬು ಗ್ರಾಸಿಯಿಂ
ಕೂಡೆ ಘಾ

ತಿಗಳಂ ಘಾತಿಸಿ ತದ್ಭುಗಂಧರ ಮಹಾಯೋಗೀಶ್ವರಂ
ತಾಳ್ತಿದಂ^೬

ನೆಗಟ್ಟಾರ್ಹಂತ್ಯಮನೇನನೀಯದೋ ಶುಭಭ್ಯಾ^೭ನೋಪ
ಯೋಗೋದಯಂ ೧೧೧
(ಪಂಪನ ಆದಿಪುರಾಣ ೩-೮೦)

ಸೂತ್ರಂ ೨೪.

ಅಕ್ಕುಂ ಬಹುಳ ಮುಕರಾಂ
ತಕ್ಕೆ ತೃತೀಯಾದಿ^೮ಗಳೊಳಿನಾಗಮಮುಱುವೆಂ
ದಕ್ಕುಮವು ಸರ್ವ^೯ನಾಮದ
ವಕ್ಕದೊಳಿರೆ ಮೊದಲೊಳಿದುರ್ಕಾರದ ನೆಲೆಯೊಳ್ ೧೧೨

೧. ದುಗ್ರ. ೨. ಪೂರ್ವದಂ ೩. ಗಳ್ಳಿನಾ. ೪. ನಾಮದೆ

(ಪೂರ್ವಾರ್ಧಕ್ಕೆ : 'ಇನ್' ಆಗಮಕ್ಕೆ)

ಉದಾಹರಣೆ :

೧. ಮನುವಿನ ಮಾರ್ಗಂ ಸುರಗುರು

ವಿನಯವು ಪವಮಾನ ಸೂನುವೊಂದಾಯತಿ ಪೆಂ

ಪಿನ್ನೇಳೆಸೆನ ಕರ್ಣನೊರ್ನುಡಿ^೧

ತನಕವು ನಿಜಮಾಗೆ ನೆಗಟ್ಟುನಾ ವಿಭುವಿಳೆಯೊಳ್.

೧೧೩

(ಅಪರಾರ್ಧಕ್ಕೆ : 'ಅಱ್' ಆಗಮಕ್ಕೆ)

೧. ಅದಱಿಂದಾನೊಂದಂ ಬೇ

ಡಿದವೆಂ ಮಾರ್ಕೊಳ್ಳದೀವು ದೆಂಬುದು ಪುದಱೊಳ್

ವುದಿದಪುರಾಗಂ ಪೂಡ್ಡಿರೆ

ತದಸ್ತುನೆಂದಿತ್ತ ನಮಳ ವಸ್ತುವನಾತಂ^೨

೧೧೪

ಸೂತ್ರಂ ನಂ. ೨೫

ಮೊದಲೊಳನುಸ್ತಾರಂ ಚರ^೩

ಸದಂತ ಪುಲ್ಲಿಂಗದೊಳ್ ಗೆಯಕ್ಕು ದ್ವಿತ್ವಂ

ವಿದಿತ ಸವುಂಸಕದೊಳ್ ಪ

ಕ್ಷದಿಂ ತೃತೀಯಂ ಚತುರ್ಥಿಗಂತುಱು^೪ ದುವಱೊಳ್ ೧೧೫

ಪ್ರಯೋಗಂ

(ಚತುರ್ಥಿಗೆ)

೧. ಆತಂಗ ಮಾರ್ಕೆಗಂ ವಿ

ಚ್ಯಾತಯಶಂ ಪುಟ್ಟಿದಂ ಕುಲಕ್ಕೆ ಚಲಕಂ

೧. ನೊಳ್ಳುಡಿ. ೨. ನಾಹಂ ೩. ನಿಸದಂತ ೪. ತುಳಿದವ ತ. ಐದುವ

ಭೂತಳದೊಳಾರ್ಗಮಧಿಕಂ

ನೀತಿಪರಂ ಪರಬಲಾಬ್ಧಿಗಾರ್ವ ಪ್ರತಿಮಂ.

೧೧೬

ಸೂತ್ರಂ ೨೬.

ಅತ್ತಣಿ^೧ ಮೊಂದನು ಸಂಧಿಸಿ

ಯೊತ್ತಂ ಬರದಿಂ^೨ ತಗುಳ್ಳವರ್ ಪಂಚಮಿಯೊಳ್

ಬಿತ್ತರಿಸುವರ್ ತೃತೀಯಾ

ವೃತ್ತಿಯುತುಂ ಪಂಚಮೀ ಪ್ರಯೋಗದೊಳರೆಬರ್ ೧೧೭

(ಪಂಚಮಿಗೆ)

ಉದಾಹರಣೆ.

ಚಂಪಕ ಮಾಲೆ :

೧. ಕವಡಿಕೆ ಬಂದುದೊ^೩ ಪಳುಬುದಟ್ಟಿದ ಳಾಳ್ದನ ನಂಟರತ್ತ^೪ ಹೆಂ
ದವಡಳಮಾಯ್ತು ಪೋಯ್ತು ರವಣಂ ಪೊಲೆವಾವು

^೫ ಗೆನೆಂಬ ನಾದನಿ

ನವಧರಿಸಲ್ಪಮಾಱಿನೆನು^೬ ತುಂ ಮಗುಟ್ಟಾಡುವ^೭ ನಿಲ್ಲಜಂಗೆ ತಾಂ

ಕವಡಿಕೆ ಕೆಯ್ಯಳಿದೊಮವು ಮುಂದಲೆ^೮ ಯೊಳ್

ನೆಲಸಿದರ್ವಲ್ಲಸೇ. ೧೧೮

(ಪಂಚಮ್ಯರ್ಥದ ತೃತೀಯೆಗೆ)

ಮೂವಿಭೂತವಸ್ತುತ್ವಂ.

೨. ಮತ್ತ ಹಸ್ತಿಗಳ ಮಸ್ತಕದಿಂ ಬಿದಿರಿಂ ಫಣೀಂ

ಬ್ರೂತ್ತಮಾಂಗದಿ ನಗುರ್ವಿಪ ಪಂದಿಯ ಕೋಟ್ಯಳಂ

ಪತ್ತುವಿಟ್ಟಗನಿಕುಂಜ^೯ ದೊಳೊಕ್ಕೆಳ ಮುತ್ತನಾ

ಯುತ್ತು ಮಿರ್ಪ ಶಬರಸ್ತ್ರಿಯಕಾಮಿನಿಯರ್ಕಳಂ.^{೧೦}

೧೧೯

೧-೧. ನೆತ್ತನು ಬಂಧಿಸಿ | ೨. (ತು) ತುಂಬ ದದಂ. ೩. ದುಷೋಪ.

೪. ನಂಟನತ್ತ. ೫. ಸಂಬ-ವೆಂಬ. ೬. ವೆಣುತುಂ ೭. ಮಗುಟ್ಟಾಡುವ

೮. ಪೂದಲೆ. ೯. ನಿಕಾಯ ೧೦. ನಿಯರ್ಕಳಂ.

ಸೂತ್ರಂ ೨೭.

ಆದಿವಿಭಕ್ತಿಯೊಳಂ ಸ್ವಾ
ನ್ಯಾದಿಯೊಳಂ ಷಷ್ಠಿ ತಾನದಕ್ಕುಂ ಕೆಲರು
ತ್ವಾದಿಸುವರ್ ಸ್ವಾಮಿತ್ವ ದೊ
ಳಾದನು ಭೇದದೆ ಚತುರ್ಥಿಯಂ ಷಷ್ಠಿಯುಮಂ

ಲಕ್ಷ್ಯಂ

(ಷಷ್ಠಿಗೆ)

೧. ಕಿವಿಗಾದ ಸಂತಸಂ ಕ
ಣ್ಣವತರಿಸಿದುದೀಗಳೆಮಗೆ ಕಾಮಾಂಧಕಿ^೧ ಗ
ಳ್ಳವ ದಾತ ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧಿಯು
ಮವಯವದಿಂದಾಯ್ತು ನಿನ್ನ ಬರೆ ಮುರ^೨ಮಥನಾ ೧೨೧

(ಅವಲ್ಲದೆಯುಂ ಪ್ರಥಮಾರ್ಥದ ಷಷ್ಠಿಗೆ)

ಸ್ವಾಗತವೃತ್ತಂ.

೨. ತೆಂಕವಕ್ಕ^೩ದೊಳಸಂಖ್ಯೆ ಬಲಂ ನಿಃ
ಶಂಕೆಯಿಂ ನೃಪನ ಪೇಳಿ ವಿರುದ್ಧಾ
ತಂಕನಳ್ಳು^೪ಱಿ ಸು^೫ತರ್ಮ ನೃಪಂ ವೀ
ತಾಂಕುತ ತುಱಿಗೊಳಲ್ ಪೊರಮಟ್ಟುಂ^೬ ೧೨೨

೧. ಕಾಮಾಂಧಕಿ ೨. ಮಥನ. ೩. ತೆಂಕವಂಕ ೪. ಸುಪರ್ಮ
೫. ಮೆಜದಟ್ಟುಂ. ೬. ಕೆಯ್ಯಿಡಿ.

(ಸ್ವಾಮ್ಯಾದಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿತ್ವದಲ್ಲಿಯ ಚತುರ್ಥಿ ಮತ್ತು ಷಷ್ಠಿಗಳಿಗೆ)

ಚಂಪಕಮಾಲೆ.

೩. ಮದನನ ಕೆಯ್ದವೆಲ್ಲಿದ ನನಂಗನ ಕೆಯ್ಯೊಡೆ^೧ಯೆಲ್ಲಿದಂ ವಿಲಾ
ಸದ ಕಣೆಯೆಲ್ಲಿದಂ ಚದುರ ಪುಟ್ಟಿ^೨ದನೆಲ್ಲಿದ ನೆಲ್ಲಿದಂ ವಿನೋ
ದದ ಮೊದಲೆಲ್ಲಿದಂ ಸೊಬಗಿಸಾಗರ ಮೆಲ್ಲಿದ ನಿಜೈಯಾಣ್ಣನೆ
ಲ್ಲಿದನೆರ್ದೆ^೩ಗಾಣ್ಣನೆನರಸನೆಲ್ಲಿದನೋ ಲಲಿತಾಂಗ ವಲ್ಲಭಂ ೧೨೩
(ಪಂಪನ ಆದಿಪುರಾಣ ೩-೧೫)

(ಅಪರಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿತ್ವದಲ್ಲಿಯ ಚತುರ್ಥಿಗೆ)

ಸ್ವಾಗತವೃತ್ತಂ :

ಈತನೀ ನೆಲನನಾಳ್ವರಸಂ ಕೇ
ಳೀತನೀ ಧರಣೀಶ್ವರ ನೇಮಾ;
ತೀತನೀ ವಿಷಯ ನಾಯಕನೀ ಶೋ
ಪಾತನೀ ದೆಸೆಯ ನಾಲ್ಕುದಿನಾಥಂ^೪ ೧೨೪

ಸೂತ್ರಂ ೨೮.

ಗುಣದಿಂ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂ ನಿರ್ಧಾರ
ರಣೆಯೊಳ್ ಸವ್ವಮಿಯು ಮಕ್ಕುಮಾದಿಯದಾಮಂ
ತ್ರಣದೊಳ್ ನೆಗಟ್ಟುಂ ಸಾಧಾ
ರಣದೊಳ್ ಲೋಪಂ ತದೇಕ ವಚನಕ್ಕಕ್ಕುಂ ೧೨೫

೧. ನೆಲ್ಲಿದ. ೨. ನೆರ್ದೆಯಾಣ್ಣ. ೩. ನಾಲ್ಕು.

ಅಷ್ಟಂ

(ಪೂರ್ವಾರ್ಧಕ್ಕೆ ಸಪ್ತಮಿಗೆ)

ಚಂಪಕಮಾಲೆ

೧. ಸುರರೊಳಗಿಂತು ವಜ್ರ ಭಗಣಂಗಳೊಳೆಂತು ಸುಧಾಕರಂ^೧ಮಹಾ
ಗಿರಿಗಳೊಳೆಂತು ಮೇರು ಭುಜಗಂಗಳೊಳೆಂತು ಭುಜಂಗ ನಾಯಕಂ
ನರರೊಳಗಿಂತು ಚಕ್ರಿ ವಿಹಂಗಗಳೊಳೆಂತು ಗುರುತ್ವ^೨ನಂತೆ ನೀಂ
ಪಿರಿಮೆ ಜಿನೇಂದ್ರ ದೇವರೊಳಗಿಂದ್ರ^೩ ನರೇಂದ್ರ ಘಣೇಂದ್ರ^೪

ವಂದಿತಾ ೧೨೬

(ಅಪರಾರ್ಧಕ್ಕೆ ಸಂಜೋಧನೆಗೆ)

ಮತ್ತೇಭ ವಿಕ್ರೀಡಿತಂ

೨. ಚತುರಂತಕ್ಷಿತಿಕಾಂತೆ ಕೇಳ್ ಜಲಧಿ ಕೇಳ್ ಸಪ್ತಾರ್ಜಕೇಳ್

ತಾತ ಮಾ

ರುತ ಕೇಳ್ ಮಾರುತ ಮಾರ್ಗ ಕೇಳ್ ಪಗೆವನಂ ಕೊಂದೆನ್ನ

ಕೋಪಾಗ್ನಿಗಾ

ಹುತಿ ಮಾಲ್ಪಿಂ ಕೊಲಲಾಟದೆಂದು ತಲು ಸಂದಾನೆನ್ನ

ನಿಂದಗ್ನಿ^೫ ಗಾಹುತಿ ಮಾಲ್ಪಿಂ ಗಡಮೆಂದು ಪುಣ್ಯೋದ^೬ಜುವಂಕಾರವ್ಯ ಕೋಳಾಹಳಂ^೭ ೧೨೭

(ರನ್ನನ ಗದಾಯುದ್ಧಂ ೬-೨೩)

೧. ನಿತಾ ೨-೧. ಮುನೀಂದ್ರ ನರೇಂದ್ರ ೩. ಸಂದಗ್ನಿ ೪. ದೋಳಜಿದಂ

೫. ಕಾಳಾನಳಂ.

ಸೂತ್ರಂ ೨೯.

ಭಾಷೆಯೊಳೇಕತ್ವಕ್ಕು ನಿ

ಶೇಷದಿನೇದಂತ ಮಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುಗುಬರಾ

ಶೇಷಂ ತಾನಕ್ಕುಂ ಪರಿ

ಶೇಷದ್ವಿಬಹುತ್ವ ವಿಷಯಮನಿತನಿತ^೧ಕಂ

೧೨೮

ಪ್ರಯೋಗಂ

(ಸಂಜೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಏಕವಚನದ 'ಎ' ಗೆ)

ಮತ್ತೇಭವಿಕ್ರೀಡಿತಂ :

೧. ಎಳಮಾವೇ ತಳಿಯುಳ್ಳೇ ಕೊಳೆ ತಗುಳ್ಳಿಂದೋಳಮೇ ಕೋಗಿಲೇ
ಗಿಳಿಯೇ ತುಂಬಿಯ ಬಂಬಲೇ ಪುಳನಮೇ ಬೆಳ್ಳಿಂಗಳೇ ಚಂದ್ರನೇ
ಕೋಳನೇ ನಂದನಮೇ ಲತಾಭವನಮೇ ಸುಗ್ಗಿ^೨ ಕರಂ, ಬರ್ದಿದಂ^೩
ಗಳ ನೀಮ್ಬೆಲ್ಲರು ಮೆನ್ನ ಬರ್ದುಗೆಯನಾ ನಲ್ಲಂಗಿ

ಪೇಟಿಂ ಗಡಿಂ^೪ ೧೨೯

(ಬಹುವಚನದ 'ಇರ' ಕೈ)

ಚಂಪಕಮಾಲೆ

೨. ಸುರತರುನಂದನಂಗಳಿರ ರತ್ನಪಿನದ್ಧ ವಿಮಾನ ಕುಟ್ಟಿ ಮಾಂ
ತರಸುರತಾಲಯಂಗಳಿರ ಚಾರುವಿಲೋಲ ಕಟಾಕ್ಷ ಪಾತ ಸಾಂ^೫
ದರ ಪರಿವಾರ ದೇವಿಯಿರರಾ ಕಡುಕೆಯ್ದು ಕೃತಾಂತ ನಿಂತು ನಿ
ರ್ನಿರಮೇಱಿದುಯ್ಯ ಬಾರಿಸದೆ ಕೆಮ್ಮನುವೇಕ್ಷಿಸಿ

ನೋಡುತಿರ್ಪರೇ ೧೩೦

(ಮಂಪನ ಆದಿಪುರಾಣ ೩-೪)

೬. ತಕ್ಕುಂ. ೭. ಗ್ನಿಂ. ೮. ಬಂದಿದೇಂ. ೯. ಗಡಾ. ೧೦. ಸುಂ.

೧೧. ತಿರ್ಪುರೇ. ತಿರ್ಪಿರೇ.

ಎಸೆದಿರೆ ನಿ^೧ಲ್ಪುಂ ಸಂಖೋ
ಧಿಸುವೆಡೆಗಳೊಳಮದೂ ದೇಸೆಯಿಂ ^೨ ಮಾರ್ಗದೊಳಂ
ನಿಸದಂ ಕ್ರಮಗತಿಯೊಳತಿ
ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಿಂ ಹೃಸ್ವದೀರ್ಘಕಾಕುಗಳೆರಡುಂ. ೧೩೧

ಪ್ರಯೋಗಂ.

(ಹೃಸ್ವಕ್ಕೆ)

ಸ್ವಾಗತವೃತ್ತಂ.

೧. ಕೇಳಮಾಧವ ಭವನ್ಮೃತ ವ್ಯಾ"
ಳೋಳದಾನವ ಕುಲಾಂಬುಧಿ ಲಬ್ಧೋ
ನ್ಮೀಳನಂ ಭು^೪ವನ ಸಂಹೃತಿ ಮೂಲಂ
ಕಾಳಕೂಟಮನೆ ಪುಟ್ಟಿ^೪ ನಿಶಾಟಂ^೫. ೧೩೨

(ದೀರ್ಘಕ್ಕೆ)

೨. ವಾರಣೇಂದ್ರನುಣಿ ಹೇಮವರಸ್ತ್ರೀ
ಸಾರವಸ್ತುಚಯಮಂ ಕ್ರಮದಿಂ ಕೆಯಾ
ಸಾರಲಾಟಿಸು^೬ಪೊಡಿಂ ತಡವಲ್ಲೇ "
ಕಾರಣಂ^೭ ಕುರುಪತೀ ನಮ^೮ಗೀಗಳ ೧೩೩

೧. ನಾಲ್ಪುಂ. ೨. ದೇಸೆಯಂ. ೩. ತಾಮ್ರಾ. ೪. ಯವನ ಸಂಗತಿ.
೫. ಪುಟ್ಟಿತು ಶಾಪಂ. ೬-೭. ಪ್ರದಿಂ. ತಡವಲ್ಲೇ ಪೊಡಿಂ ತಡವಂತೇಂ.
೮. ವಾರಣಂ. ೯. ಯಮು.

ಸೂತ್ರಂ ೩೧

ಸ್ವರ ಸಂಜ್ಞ ಕೆಂಗಳ ಮದೋಂ
ದಿರೆ ಮುಂದೆವಿಕಲ್ಪದಿಂ ದ್ವಿತೀಯೆಗೆ ದೀರ್ಘಂ
ದೊರೆಕೊಳ್ಳು ಮೆಲ್ಲಿಯಾನುಂ
ಪುರಾತನೋಕ್ತಿಗಳೊಳಂ^೧ ತದಲ್ಲಿ ಯಥೇಷ್ಟಂ. ೧೩೪

(ದ್ವಿತೀಯೆಯ ದೀರ್ಘಕ್ಕೆ)

ಪ್ರಯೋಗಂ

ಪೃಥ್ವೀವೃತ್ತಂ

೧. ದಿವಾಕರನ ಪುಟ್ಟಿಪೋದ ದಿತಿಜಾಂಡ ಖಂಡಂಗಳಾ
ನವಂ ಪಿಡಿದು ಪದ್ಮಜಂ ತಗುಳೆ ಪಾಡಿ ಸಾ^೨ಮಂಗಳಂ
ಸವರ್ಷಜಲ^೩ ಜಾತಿ ಗಂಧಮದ ಕೋಪ ಸತ್ತ್ವಂಗಳಾ
ನವಂ ಪಡೆದನಿಂದ್ರಜಾಲಿಗನ ಪೋಲೆ ಕಣ್ಣೊಪ್ಪಿದಂ ೧೩೫

ಸೂತ್ರಂ ೩೨

ತುದಿಯೊಳ್ ದೀರ್ಘಾದೇಶಂ
ಪೊದಲ್ಪು^೪ ಷಷ್ಠೀ ವಿಭಕ್ತಿಗರೆಬರ ಮತದಿಂ
ಪುದಿದಿರ್ಕುಂ ಕೆಲಬರ್ ಪೇ
ದದೊಳಂ ಸಂಭ್ರಮದೊಳಂ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವರದಂ. ೧೩೬

೧. ಳಪ್ಪಾವು ೨. ನಾ ೩. ಸವರ್ಷ ಬಲ ೪. ಪೊದಲ್ಪು.

ಪ್ರಯೋಗಂ

(ಷಷ್ಠಿಯ ದೀರ್ಘಕ್ಕೆ)

ಮಹಾಪ್ರಗ್ಧರೆ.

೧. ಮೃಡನಾ ಗಂಗಾಂಬುಧಾರಾ ಜಟಿಲಿತ ಜಟಿನಾ
ಪಾದಯುಗ್ಮಕ್ಕೆ^೧ ಮುನ್ನಂ.
ಪೊಡೆವಟ್ಟಂದ್ರಂ ಬಲುಕ್ಕೀಕೆಗೆ ಪೊಡೆವಡೆ ತನ್ಮಾಲಿರತ್ನ
ಪ್ರತಾನಂ.
ತೊಡರ್ದುದ್ಯದ್ಯೋತಿ ತಟ್ಟುತ್ತಡಿ ದಳರ್ಗಲವಿನ್ನಾಡಿ
ದಂತವುವೀಗಳ್ಳಾ^೨
ಮುಡಿದತ್ತಿಂದ್ರಂಗಮುಗ್ರಾಸುರಬಲಮಥನೋದ್ಯೋಗ
ಯೋಗ ಪ್ರಯೋಗಂ. ೧೩೭

(ಖೇದ ಸಂಭ್ರಮಂಗಳ್ಳೆ : ಖೇದದೋಳ್ ದೀರ್ಘಕ್ಕೆ)

ಉತ್ತಲಮಾಲೆ.

೨. ಪೊಂಬೆಸದಿಂದ ಮೆಯ್ದೆ ಸಮೆದಂತೆಸೆದೊಪ್ಪುವ ಬಣ್ಣಮುಂ ಕರಂ
ಪಂಬಲಿಸಲ್ವೆ ತಕ್ಕವಚಱುಾಗಿ^೩ ಸದೋಗರ ಗಂಪು ಮಾವ ಪೂ
ವಿಂ ಬಗೆವಾಗಲಂತಿವಱೋಳಗ್ಳೆ ಮಾದೊಡಮಕ್ಕಟಾ ಮರುಳ್-
ದುಂಬಿಗಳೇಕೆ ಸಂಪಗೆಗಳೋಳ್ ಪಗೆಗೊಂಡುವೊ
ನಿರ್ನಿಮಿತ್ತದಿಂ. ೧೩೮

೧. ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ೨-೨. ಳನಂ. ಸೂಡಿದಂತಕ್ಕು ಮೀಗಳ್ಳೆ. ೪ನಿಂ
ಮಾಡಿದಂತುಪ್ಪವೀಗಳ್ಳೆ, ೩. ಮಾಗಿ.

ನಾಮ ಪ್ರಕರಣಂ

ಮತ್ತೇಭವಿಕ್ರೇದಿತಂ.

(ಸಂಭ್ರಮದೋಳ್ ದೀರ್ಘಕ್ಕೆ)

೩. ಪುಗಿಲಂ ಕ್ರೀಡನ ಶೀಲನಕ್ಕ^೧ ರಗನಾದಂ ಪಲ್ಲವಗ್ರಾಹಿ ವಾ
ಸುಗಿ ನಮ್ಮಾದುದನಾಗಲುಂ ನಮೆ^೨ಯಲುಂ ಮೆಯ್ದ ಕುರ್ಮೇ
ತಾರ^೩ನೆಂ
ಜೆ ಗಡಾ ವೇಳೆಯೆನೆಂಬ ದೊಂಬ^೪ ನಱಿಯೆಂ ಕುತ್ತ^೫
ನೇಲಕ್ಕಕ್ಕಿ ದೊ
ದಗಲೆಂ ರಾಜಿಗ^೬ ನಿನ್ನನೆನ್ನೊಡಲೊಳೆನ್ನಿ ವಾಣಮುಳ್ಳನ್ನೆಗಂ ೧೩೯

ಸೂತ್ರಂ ೩೩

ಮೊದಲ ವಿಭಕ್ತಿಯೆ ವಾಕ್ಯದ
ಮೊದಲೋಳ್ ಪುದಿದಿರೆಯುಮುರು ವಿಷೇಷಣಗತಿಯಿಂ
ಪದಸಂತಾನಂ ತಾನದು
ತುದಿಯ ವಿಭಕ್ತಿಯೋಳೆ ಕಾರಕಾನ್ವಿತ ಮಕ್ಕುಂ ೧೪೦

(ವಿಶೇಷಣ ಪದದ ಪ್ರಥಮಿಗೆ)

ಪ್ರಯೋಗಂ.

೧. ಸಂಗತ ಸತ್ತ್ವರ್ ಕುರುರಾ
ಜಂಗಂ ಕರ್ಣಂಗ ಮೇಜುಸಲ್ಲಂದನಿದಂ
ತಾಂ ಗಡಮೇಱುಪನೀ ಪಾ
ವಂಗಕ್ಕಟ ಮೆಯ್ಯೊಳೊಂದು ಮರುಳುಂಟಕ್ಕುಂ ೪೧
(ಪಂಪನ ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯ ೩-೬೨)

೧. ಕಗಿಲ. ೨. ಸಮೆ. ೩. ತಾರೆ. ೪. ದೊಂಬ. ೫. ಪುತ್ತಂ. ನೇಲಕ್ಕಕ್ಕಲಿಂ
೬. ರಾಜಿಗ ೭. ಸತ್ತಂ

(ವಿಶೇಷಣ-ವಿಶೇಷ್ಯಗಳ ವಿಭಕ್ತಿ ಒಂದೇ ಆದುದಕ್ಕೆ)

೨. ನರಪರೋಳಗೊಂದು ಕೋಟಿಯು

ಮರೆ^೧ ಚಾಪ^೨ಬಲಕ್ಕ ಧೀಶನಂ ದುಂದುಭಿಯಂ
ಬರಿಸಿ ಮದವರಜನೆಂದಂ^೩

ತಿರೆ ನೆಗಟಿಂದಾಹವಕ್ಕೆ ವೇಟ್ಟಂ ಬೆಸನಂ

೧೪೨

ಸೂತ್ರಂ ೩೪

ಕಾರಕಮುಂ ಕ್ರಿಯೆಯುಂ ಕ್ರಿಯೆ

ಕಾರಕದಿಂದನ್ವಿತಾರ್ಥಮಾಗಿರ್ಪನಮು

ಧ್ಯಾರೋಪಮೆಯ್ದುಗುಂ ತತ್-

ಕಾರಕ ಗತಿಯೊಳ್ ವಿಭಕ್ತಿ ಪರಿಣತ ಮಕ್ಕುಂ. ೧೪೩

ಪ್ರಯೋಗಂ.

(ಅಧ್ಯಾರೋಪಕ್ಕೆ)

ಚಂಪಕಮಾಲೆ.

೧. ಅಮೃತದ ಕಂಡ ಸಕ್ಕರೆಯ ಕೂಟಮುಮೊಲ್ಲ^೪ ಕೂಟಮುಂ
ಸಮಾ

ನಮೆ ವಲಮೊಲ್ಲದಕ್ಕೆ ವಿಟ^೫ ನೇಟ ವಿಟಂ ಬರೆಕೂಟಮಿಂಪನೀ

ಗುಮೆ ಬೆಲೆಗೊಂಡೆನಾ^೬ ಬೆಲೆಗೆ ಮೆಯ್ಯಲೆ ಮೆಯ್ಯಾ ನಿನತ್ತಿ^೭ನೆಂಬ
ಕೂ

ಟಮನದನೆಂದು ಕೂಟಮೆನಲಕ್ಕುಮೆ ನಂಜಿನ

ಕಾಳಕೂಟಮಂ ೧೪೪

೧. ದರಿಂ. ಮರಿ ೨. ಬಲಕ ಮಧೀಶನಂ ಬಲಕ್ಕ ಮಧೀಶನಂ. ೩. ಬರಿಸಿದುದ
ವರಜನೆಂದಂ. ೪. ಮೋಪಳ ೫. ನಾಟವಿಟಂ ಬರೆಕೂಟ ೬. ಗೊಂಡನಾ
೭. ನಿನಗಿತ್ತೆ.

೨. ಪಿಡಿಯೆ ಮೆಲಲ್ ಪಿಡಿಸ್ಸಕ್ಕದೊ

ಳಡಸಿದ ಪಲ್ಲವಕೆ ಪಲ್ಲಮುಳ್ ನಿಳ್ಳುವುದುಂ

ಕಡೆಗಣ್ಣೊಳ್ ಕಂಡೊಂದಿಭ

ಮುಡಿಡಿತ್ತುದು ಸಾದ್ರಸಲ್ಲಕೇ ಪಲ್ಲವಮಂ

೧೪೫

(ವಿಭಕ್ತಿ ಪರಿಣಾಮಕ್ಕೆ)

ಮತ್ತೇಭವಿಕ್ರೀಡಿತಂ

೩. ಅಸುಹೃತ್ತೇನೆಗೆ ಸಾಲ್ವನೊರ್ವನೆ ಗಡಂ ರುದ್ರಾವತಾರಂ ಗಡಂ
ನೊಸಲೊಳ್ ಕಣ್ ಗಡಮೆಂದು ನಚ್ಚಿ ಪೊರೆದೆಂ ತಾನಕ್ಕೆ

ತಮ್ಮಮ್ಮನ

ಕ್ಕಿಸಲಂಬಂ ತಿರುವಾಯ್ಗೆ ತಂದಟವರೆ^೧ ತಮ್ಮಿರ್ವರುಂ^೨

ಕೆಯ್ದುವಂ

ಬಿಬುಟರ್ ಜೋಳದ ಪಾಟಿಯುಂ ಬಗೆದ^೩ರಿಲ್ಲಾ

ದ್ರಾಣಿಯುಂ ದ್ರೋಣನುಂ.^೪ ೧೪೬

(ರನ್ನನ ಗದಾಯುಧಂ. ೨-೧೭)

ಸೂತ್ರಂ ೩೫

ಜಾತಿಯೊಳಂ ಸಂಖ್ಯಾನಾ^೫

ಖ್ಯಾತಿಯೊಳಂ ಕೂಡಿ ನೆಗಳಟ್ಟು ಮೇಕ ಬಹುತ್ತೋ

ದ್ರೋತನಪರಮೇಕತ್ವಂ

ಮಾತೇಂ ಭಾವದೊಳಮೇಕವಚನಮೆ ಅಕ್ಕುಂ. ೧೪೭

೧. ದಂದವರಿಂದಂ ೨. ತಾಮಿರ್ವರುಂ. ೩. ಬಗೆದುದಿ, ೪. ದ್ರೋಣನುಂ.
ದ್ರಾಣಿಯುಂ. ೫. ನು.

ಪ್ರಯೋಗಂ.

(ಜಾತಿಗೆ)

೧. ಕರಿಯವು^೧ ಕರಿಯಲ್ಲಿವು ಗಿರಿ
ಗಿರಿಯಲ್ಲಿವು ಕರಿ^೨ ಕರೀಂದ್ರಮಲ್ಲಿವು ಗಿರಿ ಪೋ
ಕರಿಗಿರಿಯೆಂದಿನಿಸವೈಡ
ಮರಣ್ಯದೊಳಗಣಿಯಲಾಗ ಕರಿಯಂ ಗಿರಿಯಂ

೧೪೮

(ಸಂಖ್ಯೆಗೆ)

೨. ದೆಸೆ ಪತ್ತು ಜಲಧಿ ನಾಲಕ್ಕಾ
ಗಸವೊಂದು ಕುಲಾದ್ರಿಯೇಟು ತಾಮನೆ ಮತ್ತೀ
ವಸುಧಾ ಮಧ್ಯದೊಳೆತ್ತಲ್^೩
ಮಿಸುಕುವನ್ನೆತ್ತಲುಟುವ ನಹಿತ ಸ್ಥಿತಿಪಂ

೧೪೯

(ಭಾವಕ್ಕೆ)

೩. ನಡುವಣ ಕರ್ಪುಂ ಕಡೆಯಣ
ಕಡುವೆಳ್ಳುಂ ತುದಿಯ ಕೂರ್ಪುಮೆಸೆದಿರೆ ವಿಟರಂ
ಬಿಡದಿಸಲೆ ತೆಗೆದ ಮದನನ
ನಿಡಿಯ^೪ಲರ್ಗಣೆ ಗಳನೆ ಪೋಲ್ತುವಾಕೆಯ ಕಣ್ಣಳ್

೧೫೦

೧. ಯವು. ೨. ವಸಂಗಳಲ್ಲಿವು ಕರಿಪೋ | ಗಿರಿವರ. ೩. ಕೆತ್ತಲು. ೪. ನಿಡಿದ.

(ಸಂಖ್ಯಾ ಜಾತಿವ್ಯತ್ಯಯಕ್ಕೆ)

ಸ್ವಾಗತವೃತ್ತಂ.

೪. ಸಂತಮಿ^೧ ಪುರದೆ ನವಗ್ರಹ ಮಾಶಾ
ದಂತಿಗಳ್ ಪದುಳಮೇ ದಿವದೊಳ್ ನಿ
ಶ್ಚಿಂತ ಮಿರ್ಪರೆ ಸುರರ್ ದಿತಿಪುತ್ರಾ
ಕ್ರಾಂತಿ^೨ಯಿಲ್ಲ ವಲಮೆಂಬುದು ಮಾಗಳ್.

೧೫೧

ಸೂತ್ರಂ ೩೬.

ನೀನಾಂ ತಾನೆನಿಕುಂ ಪ್ರಥ
ಮಾನಿದೇಶಕ್ಕೆ ನಿನಗೆ ಯೆನಗೆ ತನಗೆಯೆಂ
ಬೀ ನುಡಿ ಚತುರ್ಥಿಯೊಳ್ ಸಲೆ
ತಾನಕ್ಕುಂ ಯುಷ್ಮದಸ್ಮದನೈಕ್ಯೀಕ್ತಿಗಳೊಳ್

೧೫೨

ಉದಾಹರಣೆ

(‘ಆಂ, ನೀಂ, ತಾಂ,’ ಗಳೆ)

೧. ಆನುಂ ದುಶ್ಯಾಸನನುಂ
ನೀನುಂ ಮೂವರೆ ದಲಾತನುಂ ಕಟಿದ ಬಟಿ
ಕೃಷ್ಣಾಂ ನೀನೆ ದಲೀಗಳ್^೩
ನೀನು ಮಗಲೆತ್ತಪೋದಯಂಗಾಧಿಪತೀ

೧೫೩

(ರನ್ನನ ಗದಾಯುದ್ಧಂ ೫-೧೧)

೧. ಮಿರ್ಪವೆ. ೨. ಕ್ರಾಂತಿಯಿಲ್ಲ. ೩-೪ ನೀನೇಕಲಿಗಳ್.

೨. ತಾನೆ ಗಡಳಿಪ^೧ ಮೂರ್ಖಂ

ತಾನೆ ಗಡಂ ತೊಡರ್ದು ಮುಡಿಗಿಗಂ ಬೋ^೨ವಕ್ಕಂ.

ತಾನೆ ಗಡ ಬರ್ಪನೆನಿಸುವೊ

ಡಾ ನರ^೩ನಯ್ಯಾಡು ದೆವಸಮಂ ಬಟ್ಟಪನೆ^೪

ಪ್ರತವಿಲಂಬಿತವೃತ್ತಂ

೧೫೪

೩. ಎನಗೆ ಕೂರ್ಪದನಾ ಘಟಸಂಭವಂ

ನಿನಗೆ^೫ ಕೂರನಬಲ್ಗೆ ನಿನತಲ್ಪ^೬ ಕೇ

ಳೆನತು ಮಾಟದ^೭ ಶೋಕಮನಿರ್ವ^೮ರುಂ

ಮುನಿವರಂ ತವೆ ಕೊಂದೊಡ ನೀಗುವಂ^೯

೧೫೫

(ಪಂಪನ ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯ ೧೨-೩೬)

೪. ತನಗೆ ಮೇಗಿನಿಸೆಂಬನಿತಾದೊಡಾ

ವನುಮನಾವನು ಮೊಲ್ಗುಮೆ ಮೆಚ್ಚಲಂ

ತಿನಿತು ಮೆಚ್ಚದರೆಲ್ಲ ಮನೆನ್ನೆಮೆಂ

ದನಿತಹಿಂ ಪಟಿ ಸಾರ್ಗುಮೆ ಗಂಡರಂ

೧೫೬

ಸೂತ್ರಂ ೩೭

ಅವನಾತನೆಂಬ ಮಾತುಗ

ಳವು ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಪ್ರಯೋಗದೊಳ್ ಸ್ತ್ರೀಣದೊಳಿ

ನ್ನವಳಾಕೆಯೆಂಬ ನುಡಿ ಸಂ

ಭವಿಕುಂ ಶೇಷದೊಳದೆಂಬ ಮಾತೆಸೆದಿರ್ಕುಂ

೧೫೭

೧. ಗಳಿದಪಂ ೨. ಜೋ ೩-೩ ನವನ್ನೆದಾರು ದಿವಸದೊಳ್ ಬಂದಪನೆ

೪-೪. ಕೂರನಬಲ್ಗೆನಿನಗಿತ್ತ, ೫. ಲಿನಿತು ೬. ಮಾಟದ ೭. ನಿರ್ವಮುಂ.

೮. ಕೊಂದೊಡ ನೀಗುವೆಂ. ೯. ಮಾತೊಂದಿ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.

(‘ಅವಂ-ಆತಂ-ಅವಳ್-ಅಕೆ’ ಗಳೆ)

೧. ಅವನಾಕೆಯನಂತಾತನ

ನವಳು ಮಗಲ್ದೊಂದು ಪೊಟ್ಟು ಮಿರಲಾಜರ್ ಕೂ

ರ್ಪವರನಿತುವರೆಗಮಾರೆನೆ

ಭವಾಂತರ ಸ್ನೇಹಮವರೊಳಾದುದಳುಂಬಂ.

೧೫೮

(‘ಅದು’ ಗೆ)

ಪಂಪಕಮಾಲೆ :

೨. ಅದು ಸುಖದೊಂದು ಪಿಂಡಮದು ಪುಣ್ಯದ ಪುಂಜಮದಂಗಳಂಗೆ

ಬಾಲ್ಯ-

ಮೊದಲದು ಚಿತ್ತಜಂಗೆ ಕುಲದೈವ ಮದಂಗಳ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗೆ

ತ್ತಿದ ಪೊಸವಟ್ಟಿಮಂತದು ಮನೋಜನ ಕೆಯ್ದಿಡಿಯೆಂದೆ^೧

ಮಾಣ್ಡಿನಾ^೨

ಸುದತಿಯ ರೂಪನಿಂ ನೆಜತನೆಂದೊಡ ಚಿ : ಕರಮೆಗ್ಗೆ

ನಾಗೆನೇ^೩ ೧೫೯

(ಪಂಪನ ಆದಿಪುರಾಣ. ೨-೭೪)

ಸೂತ್ರಂ ೩೮

ನಿತ್ಯಂ ನವುಂಸಕತ್ವಮು

ಪತ್ಯಕಲತ್ರಾದಿ ಶಬ್ದದೊಳ್ ಸ್ತ್ರೀಪುಂಸ

ವ್ಯತ್ಯಯಮಕ್ಕುಂ ಕರುಣೋ

ಪತ್ಯಕೆಗಳೊಳಂ ವಧಾ^೪ಭಿಲಾಸಾದಿಯೊಳಂ.

೧೬೦

೧. ಯೆಂದು ೨. ಮಾಣ್ಡಿನಾ. ೩. ನಾಗನೇ ೪. ತಥಾ.

('ಅಪತ್ಯ' ಶಬ್ದಕ್ಕೆ)

೧. ತದಸತ್ಯಂ ಚಾಗದ¹ ವೆಂ
ಪೊದವಿರೆ ನೆಗಟ್ಟಿಳ್ ಜಗಕ್ಕೆ ವಿನಯಗುಣೈಕಾ
ಸ್ವದೆ ಸುಗ್ಗಿಯಬ್ಬೆ ತನಗೊಂ
ದಿದ ಚಾಗವೆಡಂಗಿಯೆಂಬ ಪೆಸರೆಸೆವಿನೆಗಂ

೧೬೧

('ಕಲತ್ರ' ಶಬ್ದಕ್ಕೆ)

೨. ಸರಸತಿಗಂ ಸಿರಿಗಂ ಮ
ಚ್ಚರಿಸುವ ವಿದ್ಯಾವಿಶೇಷ ವಿಭವೋನ್ನತಿಯಂ
ಸುರಮಾನವ ಲಲನೆಯರೇ²
ದೊರೆಯರು ಮಾ ನೃಪಕಲತ್ರಮಂ ಪೋಲ್ತುಕರೇ

(೬೨)

(ಆದಿಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ)

ಉತ್ಪಲಮಾಲೆ.

೩. ಒವಳೆ ಪೆರ್ನುಗಳ್ ಬಗೆವೊಡಿನೈ ಮಗೀಕೆಯೆ
ಗಂಡುಗೂಸು ತಾಂ.
ಸರ್ವಕಲಾವಿದಗ್ಗೆ ಪೆಜಿತೇನೊ ಸರಸ್ವತಿಗತ್ತಮತ್ತ ಪ
ನ್ನರ್ವರಲಗ್ಗೆಂ ಶ್ರುತದೊಳಾದೊಡ ಮೇನಿನಿ ಸೂನ
ಮುಂಟು ಗಾಂ
ಧರ್ಮಮನೊಂದುವಂ ನೆಜೆಯೆ ಕಲ್ಲಳೆ
ಕಲ್ಪಿಪುದಂತದಂ ನೃಪಾ ೧೬೩

ತರಳವೃತ್ತಂ.

(ಅಪರಾರ್ಥಕ್ಕೆ)

೩. ಕರುಣವಿಂ ಮೃಗಮಂ ನಿಜಾಂಕ¹ದೊಳಿಟ್ಟೊಡಾ
ಕಜಿಯಾದೊಡೀ
ಧರೆ ಮೃಗಾಧಿಪನೆಂದುದಿಲ್ಲ ಮೃಗಾಂಕನೆಂದುದು ಚಂದ್ರನಂ
ಕರುಣಮಿಲ್ಲದ ಸಿಂಗಮಂ ಮೃಗರಾಜನೆಂದುದು ಭೂಪರೊಳ್
ಧರೆಗರ್ಥೀಶ್ವರನಕ್ಕುಮೇ ಪರಚಕ್ರ ಕರ್ಕಶನಲ್ಲದಂ ೧೬೪

ಮತ್ತೇಭವಿಪ್ರೀಡಿತಂ :

೫. ಎಳನೀರೊತ್ತಿನೊಳೊತ್ತಿ ಬರ್ಪಪೊನಲೊಳ್ ಸಾಂದ್ರೀಂದು
ಕಾಂತೋಪಕೋ
ಚ್ಚಳಿತಾಚ್ಚಾಚ್ಚ ಜಳಪ್ರವಾಹ ಭರದೊಳ್ ಮಂದಾನಿಳಾಂದೊಳನಾ
ಕುಳಿತಾ²ರಾಮಫಲಾಮೃತೋಪಮರಸ ಸ್ತ್ರೋತಂಗಳೊಳ್
ಸಾಲ್ಪಿನಂ
ಬೆಳೆದೋರಂತೊಟ್ಟಿದ³ ಶಾಲವನದಿಂ ಸೇವ್ಯಂ
ನಗೋಪತ್ಯಕಂ ೧೬೫

(ಕಂಪನ ಆದಿಪುರಾಣ ೧-೬೪)

೬. ಅವಳುಮನೊಲಿಸಿ ಕಂಟಿ
ಗೋವರ⁴ ಗುಗ್ಗುರಿಗೆ⁵ ಮಾಡಿಯುಂ ತಣಿಯರ್ ಪೆ
ಮಾರ್ವುಲಿಗನಯೋ⁶ ಪೇಜೀಂ⁷
ಪ್ರೀವಧೆ ನಿನಗತ್ತಮೇಧಮೋ ಸಂಬಳ⁸ಮೋ ೧೬೬

ಪುಷ್ಪಿತಾಗ್ರವೃತ್ತಂ:

೭. ಎನಗದಜಭಿಲಾಷೆ ತಾನದೇನುಂ
ಮನದೊಳಗಿಲ್ಲ ವಿವೇಕಶೂನ್ಯನಾದಂ
ತನಗನುಚಿತ^೧ ಮಪ್ಪದೊಂದ^೨ ಕೃತ್ಯ
ಕೈನಿತುವರಂ ಬಗೆದಂದನೂಹೆಯಿಂದಂ

೧೭೭

(ಗ್ರೀವಾದಿಯೊಳ್ ವಿಕಲ್ಪಕ್ಕೆ : ಗ್ರೀವ ರೂಪಕ್ಕೆ)

ಶಾರ್ದೂಲವಿಕ್ರೀಡಿತಂ.

೮. ಕೈಲಾಸಾದ್ರಿಯನೆತ್ತಿ ನೊಂದ ಭುಜಸಂದೋಹಂ^೩ ಗಳಂ

ಕೃಷ್ಣ ಕೀ

ಲಾಲಂ ಸೋರ್ವಿನಮೆಯ್ನೆ ನೀಳ್ವ ನಿತುಮಾ ಗ್ರೀವಂಗಳಂ

ರಾಗದಿಂ

ನೀಲಗ್ರೀವನಳುಂಬಮಪ್ಪ ದಯೆಯಿಂದಂ ನೀವಿ ರಾಗಾಬ್ಧಿ ಕ
ಲ್ಲೋಲಂ ವರ್ಜಿ ದಶಾನನಂಗೆ ಪಿರಿದೊಂದುತ್ಸಾಹ^೪ ಮಂ
ಮಾಡಿದಂ ೧೭೮

('ಗ್ರೀವೆ' ರೂಪಕ್ಕೆ)

೯. ಗ್ರೀವೆ ಮೊಗಮಂಸಮಳಿಕಂ

ಭ್ರಾವತ್ಸಂ ತೋಳ್^೫ ತೊಳಂಕು ತೊ^೬ ಡೆಯೆಂಬೆಡೆಯೊಳ್

ತೀವಿದುವು ಭೀಮನಿಸೆ ವಿಶಿ

ಖಾವಲಿನಾಟಾಂತರಾತಿ ಸೇನೆಯ ಮೆಯ್ಯೊಳ್. ೧೭೯

ಸೂತ್ರಂ ೩೯.

ಅ ಕಾರಕ್ಕೆ ಲಘೂಕೃತ

ಮೇ ಕಾರಂ ಬಹುಳ ಮಕ್ಕು ಮೀದೂದಂತ

೧-೧. ಮಪ್ಪೊಡಂ. ಮಪ್ಪದೊಂದು ೨. ಗಳಂ ೩. ದುದ್ವಾಹ. ದಾಹ್ಲಾಹ

೪. ತೋಳ್ವಳೆರಡು

ಕೈಕಾಕ್ಷರ ಪದಮುಲಾಯೆ ನಿ
ರಾಕುಳದಿಂ ಹೃಸ್ವಮಕ್ಕು ಮೆಲ್ಲೆಡೆಗಳೊಳಂ ೧೭೦

ಪ್ರಯೋಗಂ

(ಅಂತ್ಯ 'ಅ' ಕಾರವು 'ಎ' ಕಾರವಾದುದಕ್ಕೆ)

೧. ಧರೆಯಂ ಕ್ಷಮೆಯಿಂ ಹಿಮಪದ್-

ಗಿರಿಸುತೆಯಂ ವೆಂಪಿನಿಂ ಸುರಾಸಗೆಯಂ ಬಿ

ತ್ತರಿಸುವ ಜಸದೆಸಕದಿನನು

ಕರಿಸುವಳಾ ಕಾಂತೆ ಕಾಂತಿಯಿಂ ಶಶಿಕಳೆಯಂ ೧೭೧

(ಬಹುಳ ಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ)

ಪುಷ್ಪಿತಾಗ್ರವಿಕ್ರೀಡಿತಂ.

೨. ಕಮಲಂಜೊಲ್ ಮೊಗಮುತ್ಪಲಂಜೊಲರ್ಗಣ್

ಚಕ್ರಾಹ್ವಯಂಜೊಲ್ ಕುಚಂ

ಭ್ರಮರಂಜೊಲ್ ಕಚಮಿಕ್ಕು ಚಾಪದಳಿನೀ ಜ್ಯಾಯಂತೆ ಮೊಲ್

ಬಾಸೆ ಕ

ಣ್ಣಮದಿಂಬಾಗಿರೆ ಲಕ್ಕಸೂಟು ಪರಸುತುಂ ಶ್ರೀಗಾತ್ಮ^೧

ವಸ್ತುಪಮೋ

ಪಮೆಯರ್ ದೈವದಗಣ್ಣ ಪುಣ್ಯವಧುವರ್ ಸೇಸಿಕ್ಕಿ

ಬಂದಾಡಿದರ್ ೧೭೨

(ಅಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂ)

೩. ಉದಯೋಪ್ಪೊನ್ನತ ಶೈಲಸೇತು ಹಿಮವತ್ಕುಕ್ಕೀಳ ಪರ್ಯಂತಸಂ

ಕಡೆಯುಂ ಪಾರ್ಥಿತರತ್ತ ರಂಗನಿನದತ್ಪಾಂಚೀ ಕಳಾಪಾಂಚಿತಾ

ಸ್ವದೆಯುಂ ಸಾಧಿಸಿ ಕಬ್ಬಿಗಂಗೆ ನೆಲನಂ^೨ ನಿರ್ವ್ಯಾಜದಿಂದಂ ನಿಪಿ

ರ್ಷಿದ ಗೆಲ್ಲಂ ಭುವನೈಕರಾಮಮಹಿಪಂಗಕ್ಕುಂ

ಪೆರ್ಗಕ್ಕುಮೇ ೧೭೩

(ಅಪರಾರ್ಥಕ್ಕೆ : 'ಈ-ಉ' ಕಾರಗಳ ಹ್ರಸ್ವಕ್ಕೆ)

ಅನವದ್ಯವೃತ್ತಂ.

೪. ಮದನ ನಿಭ್ರಮ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಮೂಲಂ ವಾಗ್ವಧುಗಾಯತಿ ಲೀಲೆಗಾ
ಸ್ವದ ಮಳುಕೆಗೆ ತಾಯುರು ಸೌಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಳಾಸ ನಿರ್ಕೇತನಂ
ಮದಗಜಾಲಸಗಾಮಿನಿ ತಾನಾ ಕಾಮಿನಿ ಗೋಮಿನಿಯಿಂ

ಮಿಗಲ್

ಚದುರ ಪಾಟಿಯ ಸೀಳದ ಪೆಂಪಿಂದಾ ಸತಿಗಾರ್ ದೊರೆ

ಧಾತ್ರಿಯೊಳ್ ೧೭೪

(ಏಕಾಕ್ಷರ ಪದಕ್ಕೆ)

ಅಂಪ್ರವೃತ್ತಂ.

೫. ಆಗಲ್ ಜಸಂ ಕೆಯ್ದುವನಿಕ್ಕಿ ವೀರ
ಶ್ರೀಗಾಂಧ್ಯನಯ್ಯ ಪಾಣ್ಣತನಕ್ಕೆ^೧ ಪ್ಪಯ್
ಪೋಗೇಕೆ ನೀಂ ಮೆಯ್ಯರೆದಿರ್ಪಯೆಂದಾ
ಭೋಗೀಶ್ವರಂಗಂದು ವಿನಮ್ರ ನಾದಂ

ಸೂತ್ರಂ ೪೦.

ಧಾತುಂ^೨ ವಿಹಿತಂ ತೃಶಬ್ದಂ

ಖ್ಯಾತ ವಿಭಕ್ತ್ಯಂತರಂಗದೊಳ್ ನಿಲ್ಲುಂ ತಾ

^೩ನಾ ತೆಜದೆ ನಿಲ್ಲದಂದುವ^೪

ಜಾತಾರಾದೇಶಮಾಗಿ^೫ ನಿಯತಂ ನೆಗಟ್ಟುಂ ೧೭೬

೧. ಪಾಂಚತರ್ಕನ. ೨. ಧಾತ್ಯ ೩. ನಾತೆಜದಿಂದಲ್ಲದೊಡಪ.
ನೇತೆಜದಿಂದಲ್ ದೊಡುಪ ೪. ಮಾಗೆ.

ಲಕ್ಷ್ಯಂ

('ಯು' ಕಾರದ ಸಹಜ ಸ್ಥಿತಿಗೆ)

೧. ಹೋತ್ಯವೇ ನಾನಧ್ವರಿಯಯ್

ಭ್ರಾತ್ಯವೇ ನೀನುಟಿದ ಭುಕ್ತಿಯರ್ ಯಾದವರು

ದ್ವಾತ್ಯ ಶುಚಿಸಚಿವನೆನೆ ಸುರ

ಜೇತ್ಯವೇ ಪಶುವಾಗಿ^೧ಯಾಮೆ ಜೇಳಿವೆ^೨ ಮುನ್ನಂ ೧೭೭

('ಆರು' ಆದೇಶಕ್ಕೆ)

ಶಾರ್ದೂಲವಿಕ್ರೇದಿತಂ.

೨. ಅನ್ನೋಡರ್ಜುನನೆಂಬಿನಂತಕ ಸುತಂ ಭರ್ತಾರನೆಂಬಾತನ
ಕ್ಯುನ್ನಾನಾನ್ನ ವಿಪಾಕ^೩ ವಲ್ಲಲನವಂ ಭೀಮಂ ಹಯಾಧ್ಯಕ್ಷತಾ
ಸನ್ನದ್ಧಂ ನಕುಲಂ ಗವಾಧಿಕ್ಯತನಾ ಸಾದೇವ ನಂದಾವಳಂ
ದನ್ನರ್ ಕೀಚಕರಲ್ಕದರ್ ಮಗಳಮೊಳ್^೪ ಸೈರಂಧ್ರಿ
ಪಾಂಚಾಲನಾ ೧೭೮

ಸೂತ್ರಂ ೪೧.

ಬಿದಿಗಭಿಧಾನಂ ತಾನಂ

ತದಾದೊಡಕ್ಕುಂ ವಿಧಾತ್ಯ ಶಬ್ದಂ ರಾಂತಂ

ತ್ರಿದಿವಸ್ಥಿ ತರೊಳರಾದೇ

ತದಿಂದ ಮೊಡಗೂಡಿ ವರ್ತಿಕುಂ ಪಿತ್ಯಶಬ್ದಂ ೧೭೯

೧-೧. ನಾವೆ ಬೇಳ್ತೆವೆ. ನಾವೆ ಬೇಳೆವೆ. ೨. ನಾನಾಜ್ಯ ವಿಪಾಕ. ೩. ಇವಳ್

ಉದಾಹರಣೆ :

(ಪೂರ್ವಾರ್ಧಕ್ಕೆ 'ವಿಧಾತ್ರ' ರೂಪಕ್ಕೆ)

೧. ಕೆಯ್ವಾರಮೇಂ ಪೊಗಲ್ತಿಯೆ
ಮುಯ್ಯಾಂಪನಿತಂದಮೊಂದೆ^೧ ಸುಂದರಿಯೆರಡುಂ
ಮುಯ್ಯಂ ಪಡೆದಗ್ಗಲಕೆಗೆ
ಮೆಯ್ಯೆರ್ಚಿ ವಿಧಾತ್ರನಿರದೆ^೨ ಮುಯ್ಯಂ ನೋಲ್ವುಂ^೩ ೧೮೦

(ಅಪರಾರ್ಧಕ್ಕೆ : 'ಪಿತರ' ರೂಪಕ್ಕೆ)

೨. ಉಡುವವರು ಮನುಣ್ಣುರುಮಂ
ನಡೆ ನೋಡಿ ಕನಲ್ದೊನಲ್ದು ಮುನ್ನಿನ ಭವದೊಳ್
ಕುಡದರ್^೪ ಕಣ್ಣಿನೊಳ್ ದೃತಿ
ಗಿಡೆ ಬಡವರ ಪಿತರರಂತೆ ಮಱುಗುತ್ತಿರ್ಕುಂ. ೧೮೧

ಸೂತ್ರಂ ೪೨.

ಶ್ವಯುವಾಧ್ವನ್ ಸಖಿಯನ್ ಪ್ರ
ತ್ಯಯಮನ್ಸಂತಂ ಬಹುತ್ವ ವಿಷಯಕೃತಾದೇ
ತಯುತಂ ವಿಕಲ್ಪದಿಂದಂ
ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡೆಗು^೫ ಮೆಸೆಪಿನಿ ಕನ್ನಡದೊಳ್ ೧೮೨

೧. ನೊಂದೆ ೨. ಮುಯ್ಯಾಂತಿರ್ಪಂ. ೩. ಕೆಡೆದಂ. ೪. ಪಡುಗು.

ಪ್ರಯೋಗಂ.

ಸ್ವರ್ಗರೆ ('ಶ್ವಾನ' ರೂಪಕ್ಕೆ)

೧. ಶ್ವಾನಂಗಳ್ ಗಂಧ^೧ ಮಾತೃಂಡನನತಿಹಿತದಿಂ
ಕಾಪುಗೊಂಡಿರ್ದುವುಗ್ರ
ಶ್ವಾನಂಗಳ್ ಕಂಡು ದೂರಾಂತರದೊಳಿವರ ಬರ್ಪಂದ
ಮಿಂಬಲ್ತಿದ^೨ ಸ್ತದ್
ಭೂನಾರಿನಾಥನೊಳ್ ತಳ್ಳಿಪ್ಪವ ಬವಸೆಯಂ ಪುಣ್ಣು^೩
ಬಂದಪ್ರೇತಂ
ಗೀ ನಿದ್ರಾಭಂಗಮಂ ಮಾಯ್ದು ಪದನಣಮಲ್ತೆಂದು
ನಿಂದಾಂತುವಾಗಳ್ ೧೮೩

('ಯುವಾನ' ರೂಪಕ್ಕೆ)

ಸ್ವಾಗತವೃತ್ತಂ.

೨. ಈ ಯುವಾನರನವದ್ಯವಿದ್ಯರಾ^೪
ಮ್ನಾಯಕುದ್ಧರವದಾತ ಕೀರ್ತಿಗಳ್
ತೋಯಜಾಕ್ಷಿ ನಡೆನೋಡ್ ಮನ್ಮಥ
ಪ್ರಿಯನಾದರಿಸಿ ನಂದರಿಂತಿವರ್ ೧೮೪

('ಅಧ್ವಾನ' ರೂಪಕ್ಕೆ)

೩. ಪ್ರಣತಗುಣರೆನಿಸಿ ವಿಬುಧಾ
ಗ್ರಣಿಗಳ್ ಕೆಯ್ಯೊಂಡು ಪೊಗಲ್ತೆ ಸಲೆ ನೆಗಲ್ಪುವು ಧಾ
ರಿಣಿಯೊಳಗೆ ನಾಗವರ್ಮನ
ಗುಣವರ್ಮನ ಶಂಖವರ್ಮನಧ್ವಾನಂಗಳ್ ೧೮೫

೧. ಕಂಡು ೨. ಬಲ್ಲದ. ೩. ಪಾರ್ಥ, ಮಾಣ್ಣು. ೪. ವಿದ್ಯದಾ
೫. ನೋಡು

('ಸಖಾಯ' ರೂಪಕ್ಕೆ)

೪. ಸಮವಯಸಂ ಸಮಸತ್ತ್ವಂ
ಸಮಾನ ವಿಭವಂ ಸಮಾನ ಶೀಲವ್ಯಸನಂ
ಸಮ ವಿದ್ಯಾವಿಭವಯುತಂ
ಸಮಸುಖದುಃಖಂ^೧ ಸಹಾಯನಕ್ಕೆ ಸಖಾಯಂ

೧೮೬

('ಶ್ರೀಯಾಂಸ' ರೂಪಕ್ಕೆ)

ಸೃಗ್ಧರಿ.

೫. ಈಯಲ್ ಬಂದತ್ತು ಕಲ್ಪಾಂಘ್ರಿ ಪಮಭಿಮತಮಂ
ಪೂರ್ವಪುಣ್ಯಾರ್ಜಿತಂ^೨ ಕೂ
ಳ್ಳಿಯಲ್^೩ ಬಂದತ್ತಿದೊಂ^೪ ದಕ್ಷಯನಿಧಿಯನುತುಂ
ತನ್ನನೊಲ್ಪಾ ತ್ರಿಲೋಕ^೫
ಶ್ರೀಯೆಲ್ಲಂ ಪೂರ್ವದಂತೇನೊಸೆದನೊ ಮನದೊಳ್ ಸೂಕ್ತಿ
ಕರ್ಣಾವತಂಸಂ
ಶ್ರೀಯಾಂಸಂ ಪ್ರೊನ್ನತಾಂಸಂ ಸುಖವಿಜನ ಮನೋ
ಮಾನಸೋತ್ತಂಸ ಹಂಸಂ. ೧೮೭

(ಪಂಪನ ಆದಿಪುರಾಣ. ೯-೧೩೨)

('ವಿದ್ವಾಂಸ' ರೂಪಕ್ಕೆ)

೬. ಅದ್ವೈತವಾದಿನಿವಹಮ
ದದ್ವಿರದಘಟಾವಿಪಾಟನೈಕಪಟಪ್ಪಂ
ಸ್ಯಾದ್ವಾದಾಚಲಸಿಂಹಂ
ವಿದ್ವಾಂಸರ್ ಪೊಗಚ್ಚಿ ವಾದಿರಾಜ್ಯಂ ನೆಗಜ್ಜಿಂ

೧೮೮

೧. ದುಃಖ ಸುಖಂ ೨-೩. ಕೇಳಿಯಲ್. ೪. ದತ್ತದೊಂ.
೫. ತ್ರಿಲೋಕೇ

(ವಿಕಲ್ಪ ಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ)

ಉತ್ಪಲಮಾಲೆ.

೭. ಜ್ಯಾಯನರಣ್ಯದೊಳ್ ನೆಲಮಗುಂ^೧ ಗಡಮಯ್ಯ^೨ ಕನೀಯ
ನನ್ನಯ

ಶ್ರೀಯೊಳಧೀಷ್ಠಿತಂ ಗಡಮಿನಾನ್ವಯಜಾತರೊಳಿನ್ನವಿನ್ನವ
ನ್ಯಾಯಮವಿನ್ನವಿನ್ನವಬಳಾಮುಖರತ್ನಮವಿನ್ನವಿನ್ನವ
ಶ್ರೀಯಮವಿನ್ನವಿನ್ನವಕೃತ ಕ್ರಮವೃತ್ತಿಯನಾರೊ

ಸೈಂಪರ್ ೧೮೯

ಸೂತ್ರಂ. ೪೩

ಪಡೆಗುಂ ವಿಭಾಷೆಯಿಂದಂ
ಕಡೆಯೊಳದಂತೆಯನಸ್ವರಂ ವೃದ್ಧನವೋಲ್
ಪಡೆಗುಮದರ್ಶನಮಂ ಮೇಣ್
ಪಡೆಗುಂ ದ್ವಿಭಾವವೃತ್ತಿಯಂ ಮೇಣ್ ಶ್ರುತಿವೋಲ್^೩ ೧೯೦

ಪ್ರಯೋಗಂ.

೧. ಪರಿಣತವಯಸರೆಮಿರ್ಕ
ಣ್ಣುರುಡರೆಮೆಮಗಿಂಬುಕೆಯ್ಬುದುಚಿತಂ ನಿನ್ನೀ^೪
ಗುರು ನುಡಿದ ನುಡಿಗೊಡಂಬಡು
ಗುರುವಚನಮ^೫ ಲಂಘನೀಯ^೬ ಮೆಂಬುದು ಮಗನೇ ೧೯೧
(ರನ್ನನ ಗದಾಯುದ್ಧ. ೪-೨)

೧. ಸುವಂ. ೨. ಮೆಯ್ಯೆ ೩. ಶ್ರುತಿಯೋಳ್, ಕೃತಿಯೋಳ್ ೪. ನೀನೀ.
೫. ಲಂಘನೀಯತ

೨. ಮೊದಲೊಳ್ ಚಪಲಂ ಮರ್ಕಟ
ನದು ವೃತ್ತಿಕದಷ್ಟನೆಂಬವೋಲ್ ನವವಯದು^೧
ಸ್ತದಮಂತೆ^೨ ಸುತಂ ಪಿತೃಧನ
ಮದಮತ್ತಂ ಮೂರ್ಖನೆಂದೊಡೇನಟಸುವುದೋ

೧೯೨

(ವೈವಸ್ವಿತ ವಿಭಾಷೆಗೆ)

ಪೃಥ್ವೀವೃತ್ತಂ.

೩. ಇವಂಬುನಿಧಿಕೂಪದಿಂದಮರನಂದನಕ್ಕೇತಮೆ
ತ್ತುವಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಲುಂ ಕಡಲ್ಗುಣ್ಣುನಾರಯ್ಯಲುಂ
ದಿವಕ್ಕಡರಲೇಣಿಯಂ ಸಮೆಯಲುಂ ವಲಂ ಬಾಲ್ಯೆಯೆಂ
ಬವೋಲ್ ಬೆಳೆದು ನಿಂದ ಪೆರ್ವಿದಿರ ಸುವಗುವೆಲ್ಲಿಯುಂ

೧೯೩

(ಲೋಪಕ್ಕೆ)

೪. ಸರಿವಟಿಗಟ್ಟಿ^೩ವಂತಿರೆ ಭೋ
ರ್ಗರೆದೊಮೊದಲೆಟಗಿ ದೆಸೆಗಳೆಲ್ಲಮನೊಡನಾ
ವರಿಸಿ ತರತರದೆ ನಸುಮಸು
ಳ್ಳಿರೆ ಪುದಿದುವು ನಭವನಭವನಂಬುಗಳೆತ್ತಂ.

೧೯೪

(ದ್ವಿಭಾವಕ್ಕೆ)

೫. ದಿಕ್ಕನಿತುಂ ತೋಜುದುವು ಜ
ಲಕ್ಕನೆ ಮೂಕಾದಿಗಳ್ಳಮಂದತಿಲಿತಿಂ
ವಾಕ್ಕಾದುವು ಕುಸುಮಿಸಿದುವು
ಮಿಕ್ಕನೆವಾ ಕ್ಷುಪ^೪ಕುಜಾತ^೫ವೀರುತ್ತುಗಳುಂ^೬

೧೯೫

೧. ನವಯವಮು. ೨. ಮಂತ್ರಿ. ೩. ಕೆಪ್ಪೆ. ೪. ಮಿಕ್ಕಿನವಾಕ್ಷಪ.
೫-೫. ನೀರೋಪುಗಳುಂ.

ಸೂತ್ರಂ ನಂ. ೪೪

ಅನುಸಂಧಿಸಿ ಕೃತ್ಸ್ನವ್ಯಂ
ಜನಂಗಲಿರೆ ಮುಂದೆ ಬಿಂದು ಪರಿವರ್ತಿಸುಗುಂ
ಮನ^೧ದೊಳ್ ವರ್ಗಂ^೨ ಪರಮಾ
ಗಿ ನಿಲೆ ವಿಕ್ಲ್ಪದೆ ತದೀಯಪಂಚಮಮಕ್ಕುಂ

೧೯೬

ಪ್ರಯೋಗಂ.

(ಪೂರ್ವಾರ್ಧಕ್ಕೆ)

೧. ಕುಲಮಂ ಚಲಮಂ ವಿದ್ಯಾ
ಬಲಮಂ ಶಾರ್ಯಾವಲೇಪಮಂ ಪೊಗಟೆ ನೆಲಂ
ನೆಲಕ್ಕೆಲಂ ನೆಗಟ್ಟಿಂ ದ್ವಿ
ಟ್ಟುಲಕುಲನಗದಳನಪಟುಪವಿಪ್ರತಿಮಾಭುಜಂ

೧೯೭

(ಅಪರಾರ್ಧಕ್ಕೆ) ವರ್ಗದ ಪಂಚಮಾಕ್ಷರಕ್ಕೆ

೨. ಪನ್ನಗ ತಳ್ಳಂಜ್ಯಂಸಹ
ರನ್ನಗಧರನಸುರಮದನಜ್ಜಕ್ರಿ ಮುಕು
^೩ನ್ನಂನ್ನಳಿನನಾಭನೆ ಗೊಳ
ಲೆನ್ನಂಲಂಬ^೪ಗರ್ವದಿಂದಿವಿಚರ್ವನಾವಂ

೧೯೮

ಇದು ಶಬ್ದಸ್ಮೃತಿಯೋಳ್ ನಾಮಪ್ರಕರಣಂ ಸಮಾಪ್ತಂ.

೧-೧. ದೊಳವರ್ಗಂ. ೨-೨. ದಂ ನಳಿನಾಭನೆನಗೊಳ.
ದಂ ನಳಿನನಾಭನೆಲಗೊಳ|ಲೆನ್ನಂ ಬಲ

೪. ಸಮಾಸ ಪ್ರಕರಣಂ

ಸೂತ್ರಂ ೪೫.

ಸಂಗತಿಯಿಂದಂ ನಾಮಪ
ದಂಗಳಮೆಕಾರ್ಥಗತಿಯೊಳಗೆ ಸಮಾಸಂ
ಸಂಗಳಿಸುಗುಂ ವಿಭಕ್ತಿಗ
ಣಂಗಳಂತರದೊಳೆಲ್ಲೊಳೊಪ ಮದಕ್ಕುಂ

ಆದಂತೆನೆ.

(ಸಮಾಸ ಸ್ಥಿತಿಗೆ)

೧. ಕಡುಗಾಡಿ ನಾಡೆಯುಂ ^೧ಕ
ಣ್ಣಡರೆ^೨ ಮನಂ ಬೆರ್ಚೆ ಸುತನ ಬರ್ಪಂದಂ ಚಿ
ಲ್ವೊಡರಿಸ್ಸೆ ಬಲ್ವಿಡಿ^೩ ವಿಡಿಮದು
ತೊಡರ್ಪಳಿಂ ನೋಲ್ವು ನೋಟಕರ್ಕಳ ಮನಮಂ ೨೦೦

(ಅಲ್ಲಿ ಗಮಕಕ್ಕೆ)

೨. ಕಟಾದ ಮನಃಪ್ರಿಯವಿರಹದಿ
ನಟಲ್ವು ಬಸವಟಾದು ಮೋಡಿ ತನ್ನರದೊಳ್ ಬಾ
ಸುಟಿ ತಳ್ಳು ಶೋಕ ಶಿಖಿಯಂ
ಕಬಲ್ವಲೆಂದೊಟ್ಟಿದಸುಗೆದಳರಂ ಪೋಲ್ವುಂ ೨೦೧

೧-೧. ಕ|ಣ್ಣಡರೆ. ಕ|ಣ್ಣಡರೆ. ೨ ಬಲ್ವಿಕೆ ಬಲಿದೀ.

ಸಮಾಸ ಪ್ರಕರಣಂ

೬೩

(ಅಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂ).

ಕರಳವೃತ್ತಂ.

೩. ಬಲಿಯ ಮಾಂತದ ಬೇಟೆದೊಳ್ ಪೊಲಗೆಟ್ಟು ಬಿಚ್ಚನೆ^೧

ಬಿಟ್ಟ ಕಣ್-

ಮಲರ್ಗಳಂ ಮಲೆದಿಟ್ಟನೆ^೨ಯರೆ ಕಾಯ್ದ ಸುಂಗೊಳೆ ದೈತ್ಯನಂ
ಪೊಲಸು ನಾರ್ಪನೆಗಂ ತ್ರಿಶೂಲದಿನೊತ್ತಿ ಕೊಂದ ಕುಮಾರಿ ಕೂ
ರ್ತಲಸದಿರ್ಕೆ ಭುಜಾಸ್ಥಿಧಾರೆಯೊಳಂಕಮುಳ್ಳರ ದೇವನಾ ೨೦೨

೪. ಆ ಜಂಬೂದ್ವೀಪಮಹಾ

ರಾಜಕಿರೀಟಾನುಕಾರಿ ಚಾಮೀಕರವಿ

ಭ್ರಾಜಿತಕಟಕ ಮಗೀಂದ್ರಸ

ಮಾಜಜಮೂಚಕ್ರವರ್ತಿ ಮಂದರಶೈಲಂ ೨೦೩

ಸೂತ್ರಂ ೪೬.

ಉತ್ತರಪದದರ್ಥಂ ಮೆ

ಯ್ವತ್ತಿರೆ ತತ್ಪುರುಷಮಂತದೇಕಾರ್ತ್ರಯಮಾ

ಗುತ್ತಮಿರೆ ಕರ್ಮಧಾರಯು

ಮೆತ್ತಂ ದ್ವಿಗುಸಂಜ್ಞ ಮದುವೆ ಸಂಖ್ಯಾದಿವದಂ ೨೦೪

ಪ್ರಯೋಗಂ :

(ತತ್ಪುರುಷಕ್ಕೆ)

ಚಂಪಕಮಾಲೆ

೧. ಅರಮನೆಗಲ್ಲು ಸೂಳೆಮನೆಗಲ್ಲು ಸವಣ್-ಮನೆಗಲ್ಲು ಕೂಡೆ ಬ
ಲ್ಲರ ಬಗೆಗಲ್ಲು ವಸ್ತುಕೃತಿಯಂ ಸಲೆವೇಲ್ವುದು ಕಲ್ಲು ವೇಟದಂ
ದರಮನೆಗಲ್ಲು ಸೂಳೆಮನೆಗಲ್ಲು ಸವಣ್ ಮನೆಗಲ್ಲು ಕೂಡೆ ಬ
ಲ್ಲರಬಗೆಗಲ್ಲು ದಾವೆಡೆಗಮಲ್ಲದು ಕಲ್ಲಿಂ ವಲಂ^೧ಕವೀಂದ್ರರಾ ೨೦೫

೧. ಬಿಚ್ಚನೆ. ೨. ದಿರ್ಘವೆ ೩. ಮತ್ತಾ ೪. ವರಂ.

(ಕರ್ಮಧಾರಯಕ್ಕೆ)

ಮತ್ತೇಳಿ ವಿಕ್ರೇಡಿತಂ

೧. ಅಲರ್ಗಣ್ ಪೊಂಗಿದ ಲಾಳೆ^೧ವಾಯ್ ನಗೆಮೋಗಂ

ತೊಂಗಲ್ಗುರುಳ್ ಕೆಂದಳಂ

ಸುಲಿವಲ್ ಸೋಮುಡಿ ತೆಳ್ಳಸಿಱ್ ಪೆಱಿನೊಸಲ್ ಪೊಂಬಾಳಿ

ಪಚ್ಚೋಲೆ ನೇ

ಱಿಲ ಪಣ್ಣಂ^೨ ತಿಳಿಯೆಣ್ಣೆಯೊಳ್ ಬಯಸಿ ತೊಯ್ದಂತಪ್ಪ

ನುಣ್ಣುಪು ಪೆರ್

ಮೊಲೆ ಚೆಲ್ವಾಗಿರೆ ಸಂದ ಬೇಡಿತಿಯರಂ ಕಂಡಂ

ಮಹೀವಲ್ಲಭಂ ೨೦೬.

(ದ್ವಿಗುವಿಗೆ)

೨. ಇರ್ವಾಳ್ ಮೂವಾಳಕ್ಕಿ

ರ್ದರ್ವರೆಯೊಳ್ ಬೆಳೆಗೆ ಸಾರಿ^೩ಕೊಳೆ ಪದವಟಿಗಳ್

ಕರ್ವಿನ ಮಡಲಂತೆ ಕವ

ಲ್ಪವಿದ ಕೆಯ್ದೊಲಗಳೆಸೆಗುಮೋ^೪ರೊಂದೆಡೆಯೊಳ್ ೨೦೭

ಸೂತ್ರಂ ೪೭.

ದ್ವಿಪದಂ ಮೇಣ್ ಬಹುಪದಮ

ನ್ಯಪದಾರ್ಥದೊಳೊಂದಿ ನಿಲಿ ಬಹುವ್ರೀಹಿ ಸಮ

ಸ್ತ^೫ ಪದಾರ್ಥಂ ದ್ವಂದ್ವಂ^೬ ಪೂರ್ವಪದಪಾಠಾನ್ಯಮನ್ಯಯೀಭಾವಾಪ್ಪಿಂ^೭

೨೦೮

೧. ಲೋಳಿ. ೨-೨. ಬಣ್ಣಂ ೩. ಬೆಡೆಗೆ ಸಾಲೆ. ೪. ಸೆಡುವೋ.

೫-೫. ಪದಾರ್ಥದ್ವಂದ್ವಂ. ೬. ಭಾವಾರ್ಥಂ

ಶಬ್ದೋಗಂ.

(ಬಹುವ್ರೀಹಿಗೆ)

೧. ಕುಡು^೧ವಿಲ್ಲನೆಚ್ಚ ಸರಲುಂ^೨

ನಡದು ದಲಂದೊರ್ವನೆರ್ದೆಯನೊಳ್ ಬ್ಬಮುಮೋಳ್

ನುಡಿಯುಂ ಗೇಯಮುಮುರ್ಚದ

ಕಡುಗಲೆ ದೇಯೆದೇಯ ನಂಬು ಮೇಣುರ್ಚುಗುಮೇ

೨೦೯

೨. ಪಟ್ಟುಕ^೩ ಮೂಗಿನ ಮರ^೪ವುಲಿಮೊಟ್ಟೆಯ^೫ ಕುಸಿಗೊರಲ ಕೆಂಚುದಲೆ^೬ ನವಿರ^೭ಕರಂಕೆಟ್ಟೊಡೆದ ಸರ^೮ದವಂ^೯ಕಡೆಪಟ್ಟು^{೧೦} ಮನಂಗೆಟ್ಟು ನಾಡುನಾಡಂ ತಿರಿಗುಂ.

೨೧೦

(ದ್ವಂದ್ವಕ್ಕೆ)

೩. ಕಪ್ಪಿಮುಱಿಗಳೊಳವು ನೋಟ್ಟೊಡೆ^೧

ಪೆಪಿಪೆಪಿರ ಕುಲಕ್ಕೆ ಕೊಂಡ ಕೊಟ್ಟೆಡೆಗಳೊಳಂ

ಕಪ್ಪಿಯಿಲ್ಲ ತೈಲನಲ್ಲದೆ

ಪೆಪಿನಾಪೊಂ ಪಿಕ್ಕಿ^೨ ನೋಟ್ಟೊಡರ್ತಲೆ ಗೋಜಂ^೩

೨೧೧

ಪಂಚಮಾಲೆ.

೪. ತೊಪಗಲೆ ಐಟ್ಟಹಳ್ಳಿ, ನೆಗಬ್ಬಾಜಿರಗೋಳವೆನಿಪ್ಪಗುವರ್ವೆ

ತ್ತಪ್ಪಾಕೆಯ ಬೇಡವಟ್ಟುಗಳ ಬೂತುಗ ಬೀರುಗಗೋಯೆ^೪ಯರ್ಕ್ಕಳಂ

ನೆಪಿಯರೆನಿಪ್ಪೊಡಂ; ಕಿಡಿಸಲಂಕದ ಮುನ್ನಿನ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ್

ಪೆಪಿರಳ^೫ ವಲ್ಲವಂ ಕಿಡಿಸತೊಟ್ಟಜಿ^೬ ತೈಲಪಚಕ್ರ

ವರ್ತಿಯಾ. ೨೧೨

೧. ಕಡು. ೨. ಕೋಲುಂ. ೩. ಕಟ್ಟುಕ. ೪-೪. ದುಲಿ | ದೊಟ್ಟಿಯ.

೫. ಕೆಂದಲೆಯ. ೬-೬. ಕೆಲಂ | ಕಿಟ್ಟು; ಕರ್ದಂ | ಕೆಟ್ಟೋ. ೭. ಕರ.

೮. ಬಗೆ | ಗಿಟ್ಟು. ೯. ಬರ್ಕ. ೧೦. ಗೋಲಂ ಗೊವಜಂ, ೧೧ ಗೋಲೆ.

೧೨. ವಲ್ಲವಂ ಕಿಡಿಸದೊಟ್ಟಜಿ,

(ಅನ್ಯಾಯಭಾವಕ್ಕೆ)

೫. ಸಂತಂ ಕಿಚ್ಛಿಱ್ಱಿಗಳೊಳೊ^೧
 ರಂತಿರೆ ಕೆಯ್ಯಾ ವವಳ್ಳಿರಂ^೨ ನೋಟ್ಟಿವರಂ
 ಮಿಂತಲೆವಾಯ್ತರೆ ಪೊರಮು
 ಯ್ಯಂ ತಾಗಿರೆ ತೆಗೆದು ಮದನನಾರ್ದಿಸುತಿರ್ಪಂ.

೨೧೩

ಸೂತ್ರಂ ೪೮

ಪತ್ತಿರೆ ಕಾರಕದೊಳ್ ಮುಂ
 ದೊತ್ತಿ ಸಮರ್ಥಕ್ರಿಯಾಪದಂ ಪದವಿಧಿ ತಾ
 ನೊತ್ತರಿಸುಗುನುದಱಿಱೊಳ್ ತ
 ಕ್ಕಿತ್ತಮದಂತಕ್ಕೆ ಬಿಂದು ಸಂದಿಸಿ ನಿಲ್ಲುಂ

೨೧೪.

ಪ್ರಯೋಗಂ.

(ಕ್ರಿಯಾಸಮಾಸಕ್ಕೆ)

೧. ಊರೇಱಲ್^೩ ಮನೆಮಾಡ
 ಲ್ಯಾರಂಬಂಗೆಯ್ಯಲೆಟ್ಟುಗೊಳಲಾಳಾಳ^೪
 ಲ್ಯಾರಾಮಿಡ^೫ಲೈಂದುಂ
 ದಾರುಣತಾರೆಗಳನುಲಿಯೆ ಪೆಪ್ಪವಱಿಱೊಳುಚಿತಂ

೨೧೫

೧. ತತ ೨. ನಂದಿ ೩. ಊರ ತೇಜಲ್ ೪. ಲ್ಯಾಗ. ೫. ಮಿರು.

ಸೂತ್ರಂ ೪೯

ಉತ್ತರ ಪದಂ ವಿಶೇಷ್ಯದೊ
 ಳೊತ್ತರಿಸಿರೆ ಪೂರ್ವಪದದುಪಾಂತ್ಯಸ್ವರದಿಂ
 ದತ್ತಿದುರ್ವರ್ಕ^೧ ಲೋಪಂ
 ಮತ್ತಮಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಹುಳಮಕ್ಕುಮೆಕಾರಂ

೨೧೬

ಪ್ರಯೋಗಂ

('ಪಿರಿದು' 'ಪೆರ್' ಆದುದಕ್ಕೆ)

೧. ವೆರ್ಮರನನಡರ್ದ ವನಲತೆ
 ಕಾಮುಗಿಲಂ^೨ ತಳ್ಳ ಮಿಂಚು ವಿಂಧ್ಯಾಚಲಮಂ
 ನೆರ್ಮಿದ ನರ್ಮದೆಯೆನಿಸಿದ
 ಳೊರ್ಮೆಯೆ ವನಚರನನಪ್ಪಿ ವನಚರಿಯೊರ್ವಳ್
 (ಬಹುಳಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ: 'ಬಿಣ್ಣೆತು' 'ಬಿಣ್ಣೆ' ಆದುದಕ್ಕೆ)
 ೨. ಪಣ್ಣಾಯ್ ತಳ್ಳ ತುಲುಂಗಲ
 ಬಿಣ್ಣೊನೆಯಿಂ ತೂಗಿ ತೊನೆವ ಕಾಂಗಂ^೩ ತನ್ನ
 ತ್ತಣ್ಣೆ ಬರೆತೆಗೆವ ತೆಪದಿಂ
 ಕಣ್ಣೊಳಿಸಿದುದೆಳಸಿ ನಾಗಲತೆ ದಾಂಗುಡಿಯಿಂ.

೨೧೭

೨೧೮

ಸೂತ್ರಂ ೫೦

ಸ್ವರಮಾದಿಯಪ್ಪನವು ಮುಂ
 ತಿರೆ ದೀರ್ಘಂ ಮೊದಲೊಳಗುರುಗಕ್ಕುಂ ತದವಾಂ
 ತರದೊಳ್ ಣ ಟ ಳ ನ ತಂಗಳ್
 ದೊರೆಕೊಳೆ ತಳೆಗುಂ ದ್ವಿರುಕ್ತಿಯಂ ಬಹುಳತೆಯಿಂ

೨೧೯

೧ ದರ್ಕ. ೨. ಲೋಳ್. ೩ ಕಾಂಗು. ೪. ಕಡು ೫. ಕೋಲುಂ

ಪ್ರಯೋಗಂ

(ಪೂರ್ವಾರ್ಧಕ್ಕೆ)

೧. ಕಾರೋಸಡುಂ ಕರ್ಬಾಯುಂ
ವೇರೊಡಲುಂ ತೊಳಪ ದಾಡೆಯುಂ ಪೆರ್ಬಸಿಲುಂ
ಕ್ಯೂರೇಪ್ಪಣಮುಂ ದನುಜಾ
ಕಾರಮನೊಡ^೧ ರಿಸೆ ನಿಶಾಟರರ್ವಿಸಿ ತೋರ್ಪರ್

೨೨೦

(ಅಗುರು ಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ)

ಮಣವಿಭೂಷಣವೃತ್ತಂ.

೨. ಮೇಲುದಂ ಮುಱಿದು ಮೆಯ್ಯುಱಿದೊರ್ವಳೊಲುದುಂ ಮುಂ
ಬಾಲೆಯಂ ತಿರಿಪಿ ನೂಂಕಿ ಪವಿತ್ರಮನಿಟ್ಟು ಪ
ಜ್ಜೋಲೆವಚ್ಚದೊಳೊಡಂಬಡೆ ಬಂದು^೨ ವಿದಗ್ಧ ಭೂ
ಪಾಲನಂದನನಂದರುಣಾಧರೆ ನೋಡಿರ್ದಳಾ

೨೨೧

(‘ಣ’ ಕಾರಕ್ಕೆ)

೩. ಪಣ್ಣನೆ ತೊಲಿಲ್ಲ ತೀಡುವ
ತಣ್ಣಲರೊಳೆಲರ್ಚಿ ವನಚರವ್ರಜಮದಱಿರೊಳಾ
ತಣ್ಣನೆ ತಣಿದಿರೆ^೩ ಬನದೊಳಾ^೪
ಪಣ್ಣನೆ ತಿನುತಿರ್ಪುವೆಳಸಿ ತರುಚರಕುಳಮಂ

೨೨೨

(‘ಟ’ ಕಾರಕ್ಕೆ)

೪. ನಿಟ್ಟಿಯೈಯಾಗು ಪತಿಯೊಳಾ^೫
ತೊಟ್ಟನುಶಿವಯಾಗು ಶೀಲವತಿಯಾಗು ಚಿರಂ
ನಿಟ್ಟಿಯುವಾಗು ನೀನೆಂ
ದಿಟ್ಟರ್ ಸೇಸೆಯನಗಣ್ಣ ಪುಣ್ಯಾಂಗನೆಯರ್

೨೨೩

೧. ಮುಮೊಡ ೨. ಬಂದ ೩-೪. ಪೀನಂ ೫. ಪತಿಗೋ | ತು

(‘ಳ’ ಕಾರಕ್ಕೆ)

೫. ಅಳ್ಳಾಡಿ^೧ ನರನ ಕೂರ್ಗಣೆ
ಯಳ್ಳೇಱುಂಗಳ್ಳಿಬಳ್ಳಿ ಕುರುಬಲಮೆಲ್ಲಂ
ಬೆಳ್ಳೋಟಮೋಡೆ ನಕ್ಕಿನಿ
ಸೊಳ್ಳಾಳೆಡೆಗೋದನೊದಱು ಚಟ್ಟ^೨ ನೊಳವಜಂ^೩

೨೨೪

(‘ನ’ ಕಾರಕ್ಕೆ)

೬. ಇನಿಯಳ ತನ್ನಿ^೪ ಸೋಂಕಿನ್ನುಣೆ^೫
ಸನೆ ಮಾಲ್ಯಾಭರಣಲೇಸನಂ ತಂಬುಲಮೆಂ
ಬಿನಿತುಂ ರಾಗಮನಾಗಿನೆ
ಮನದೊಳಾ ದಿವಿಜೇಂದ್ರ ವಿಭವದಿಂಸುಖಮಿದರ್^೬

೨೨೫

(‘ತ’ ಕಾರಕ್ಕೆ)

ತರಳವೃತ್ತಂ.

೭. ಮಡದೊಳೊಂದುವುದೆತ್ತ ಕಿತ್ತಡಿಗಳ್ಳಿನಿಪ್ಪ ತೊಳಪುವಾ
ಮಡದೊಳೊಂದಿಯೆ ನಿಂದ ಕಿತ್ತಡಿಗಳ್ಳಿನಿತ್ಯನಿಯಾಮದಿಂ
ಪೊಡೆವಡಿಂ ಗಡಮೆಂದು ನೀಲರನೂಱು ಸಾ^೭ ಱುವ ಮಾಲ್ಚಿಯಿಂ
ಪೊಡೆವ ಡಿಂಡಿಮಮೆಂಬಿನಂ ಕಳನೂಪುರಧ್ವನಿ ಪೊಣ್ಣುಗುಂ

೨೨೬

೧. ಡೆ. ೨. ಭಟ್ಟ. ೩. ಕೋಜಂ. ೪. ತಳ, ೫. ಕಿನ್ನುಣೆ
೬. ಮಿದರ್ ೭. ಮೂ

(ಬಹುಳಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ)

೮. ಚಿಂಚಿಯರಗಿಳಿಯ ಪುರುಳಿಯ
ಕೊಂಚಿಯ ಕೋಗಿಲೆಯ ನವಿಲ ಪಾರಾವತದೊಂ
ದಿಂಚರದಿಂದಂ ಶಬ್ದ
ತ್ವಂ ಚರಮಚರಂ ಜಗಂ ದಲೆನಿಸಿದಿದು ಬನಂ

೨೨೭

ಸೂತ್ರಂ ೫೧

ಕಡಿದು ನಿಡಿದೆಂಬಿನೆರಡು
ಕಡೆಯೊಳ್ ಟ್ವಂ ತಕಾರಮಕ್ಕುಂ ಕಿಟಿದೆಂ
ಬೆಡೆಯೊಳ್ ಸ್ವರಮರೆ ತಾಮವು
ಪಡೆಗುಮುಕಾರಾಂತ ಭಾವಮಂ ವ್ಯಂಜನದೊಳ್ ೨೨೮

ಪ್ರಯೋಗಂ ('ಕಡಿದು-ನಿಡಿದು' ಗಳ್ 'ಕಟ'-ನಿಟ' ಆದುದಕ್ಕೆ)

೧. ಕಟ್ಟಾಯದ ಕಣಿ ಪೆಂಪಿನ
ಕಟ್ಟಳೆ^೧ ಚಾವಟದ ಮೇರು^೨ ನನ್ನಿಯ ತವರೂರ್
ನೆಟ್ಟನೆನಿಸಿದ ಜಪಂ ನೇ
ವಟ್ಟಿ^೩ರೆ ನಿಟ್ಟಾಯುವಕ್ಕೆ^೪ ದುಟ್ಟತಳಕ್ಕಂ

೨೨೯

೧. ಚಾತನದ ಮೇಗು. ೨. ರ ದಿಟ್ಟಾಯು.

('ಕಿಟಿದು' 'ಕಿತ್' ಆದುದಕ್ಕೆ)

೨. ಬಾಟಿಯ ಖರ್ಜೂರದ ಕಿ
ತ್ತೀಟಿಯ ಕರ್ಮರದ ಮಾವಿನರನೇಟಿಲ ಕಂ
ಚೀಟಿಯ ಪಲಸಿನ ಮರದಿಂ
ನೂಟದು ಮೆನೆದಿರ್ಕುಮ^೧ದಲಿ ಬಹಿರುದ್ಯಾನಂ.

೨೩೦

(ಉದಂತಭಾವಕ್ಕೆ : 'ಕಡಿದು-ನಿಡಿದು' ಗಳ್ 'ಕಡು-ನಿಡು' ಆದುದಕ್ಕೆ)

೩. ತೊಡೆ^೨ಯಿಂ ಕಡುಗುದುರೆಗಳಂ
ಮಡದಿಂ ನಡು^೩ಪಟ್ಟ ದಂತಿಯಂ ನಿಡುದೋಳಿಂ
ಕಡುವಾಳಂ ಕೂರಸಿಯಂ
ಕಡಂಗಿದಣಿಯಂ^೪ ಸಮಂತು ಬಸದಾಗಿರುವಂ^೫

೨೩೧

('ಕಿಟಿದು' 'ಕಿಟಿ' ಆದುದಕ್ಕೆ)

೪. ಕಿಟಿನೆಲೆಯ ಲತಾಲಲಿತೆಗೆ
ತಿಟಿದುಕೊಳಲ್ಪವ್ವ^೬ ಸಾರ್ಕೆಯೊಳ್ಗೊಂಬುಗಳೊಳ್
ತುಟುಗಿದ ತಳಿರಿಂ ನನೆಯಿಂ
ಕಿಟುಮಿಡಿಯಿಂದೆನೆದುದಸದಳಂ ಮಾಕಂದಂ

೨೩೨

ಸೂತ್ರಂ ೫೨.

ವಚ ನೆಯುಂ ಕೆಚ ನೆಯುಂ
ಬೆಚ ನೆಯುಮೆನಿವ್ವ ಶಬ್ದದಂತಕ್ಕಕ್ಕುಂ
ಬೆಚಂತಿರೆ ಮತ್ವಂ ಕೆಲ
ರಿಚ ಯಿವರ್ ಸ್ವಂತಮುಮನೆ ಕಾರೆ^೭ತ್ವಮುಮಂ ೨೩೩

೧. ದಿರ್ಘದ ೨. ಉಡೆ. ೩. ನಡೆ. ೪. ದರಿ
೫. ದಾಗಿರುವಂ. ೬. ಕೊಳಲ್ಪವ್ವ. ೭. ಕಾರೆತ್ವ.

ಪ್ರಯೋಗಂ

(ಮತ್ತಕ್ಕೆ 'ಪಚ್ಚನೆ-ಕೆಚ್ಚನೆ' ಗಳು 'ಪಮ್-ಕಮ್' ಆದುದಕ್ಕೆ)

೧. ಪಂದಳರ ತೋರಣಂ ತ

ಳ್ಳೊಂದಿದ ಕೆಂಗುಡಿಯ ಪುದಿವು ಮುತ್ತಿನ ಕಡೆ^೧ ಚಿ

ಲ್ವಿಂದೆಸೆವ ಮಂಗಳಾನಕ

ದೊಂದು ರವಂ ಬಗೆಗೆ ವಂದುದಂದರಮನೆಯೊಳ್

೨೩೪

('ಬೆಚ್ಚನೆ' 'ಬಿಸು' ಆದುದಕ್ಕೆ)

೨. ಎನಿತುಂ ಕಾಯ್ದುಂ ಬೆಂನೀರ್

ಮನೆಸುಡದೆಂಬಂತೆ ನಿನಗವರ್ ನಿಲೆ ಕಾಯ್ದುಂ

ಮನದೊಳ್ ಪೊಲ್ಲದ^೨ ನೆಂದುಂ^೩ನೆನೆಯರಿ^೪ದಂ ನಂಬು ಕುರುಕ.ಲಾಂಬರ^೫ ಭಾನೂ

೨೩೫

(ಸ್ವಾಂತಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ 'ಪಚ್ಚನೆ-ಕೆಚ್ಚನೆ' ಗಳು 'ಪಮ್-ಕಮ್' ಎಂದಾದುದಕ್ಕೆ)

೩. ಪಸುವೊನ್ನ ಜಗಲಿ ಪಚ್ಚೆಯ

ಪಸುವಂದರ್ ಮುತ್ತಿನಕ್ಕೆ ನೀಲದ ಜಾಗಂ

ಕಿಸುಗಲ್ಲರುಣಸರೋರುಹ

ಮೆಸೆದಿದುವು ರಾತ್ರಿಮತಿಯ ಬೀಡಿನೊಳೆತ್ತಂ

೨೩೬

೧. ಕೊಡೆ.

೨. ಪೊಲ್ಲಮ.

೩. ನೆಂತುಂ.

೪. ಯರ

೫. ಕುಲಾನ್ವಯ

('ಬೆಚ್ಚನೆ' 'ಬಿಸು' ಆದುದಕ್ಕೆ)

೪. ವಾಸರಪತಿ ಬಿಸುಗದಿರಿಂ

ವೇಸದೆ ತವೆ ಪೀರ್ಗುಮೆಂಬ ಮಜುಕದೊಳಂಭೋ

ಜಾಸನನಂಬುಜವನಮಂ

ಬಾಸಣಿಸಿದನೆನಿಪುವಿಡಿದ^೧ ತಾವರೆಯೆಲೆಗಳ್

೨೩೭

ಉದಾಹರಣೆ

(ಯೋಗಭಾವದಿಂ ಕೇವಲ ಸ್ವಂತಕ್ಕೆ)

೫. ಬೇಸರಿಸುವಂಗಜಾಗ್ನಿಯ

ಕೇಸರಿ ಕೊಳೆ ಕವಿದ ಪತಿಯ ವಿರಹದಿನಾಗಳ್

ಕೀಸುಗಳೆವಂತೆ^೨ ಕಡಗಮ

ನಾ ಸತಿ ಕಳೆದಿತ್ತಳಾತ್ಮಕರಪಲ್ಲವದಿಂ

೨೩೮

ಸೂತ್ರಂ ೫೩

ಪೊಸತು ಪಟದೇಳದು ಪೊಣಗೊಳ

ಗು ಸಮಮೆನಿಪ್ಪ^೩ ವಟ್ಟೊಳೆತ್ತಮಂತಕ್ಕೆ ನಿಪಾ

ತಿಸೆ ಪಡೆಗುಮಪಟೊಳೊಳಗಿಂ.

ಗಸಂಗದಿಂ ಸಮನಿಸಿರ್ಕುಮುಳ್ಳಾದೇಶಂ

೨೩೯

೧. ಬೆಸೆವ ೨. ದಂತೆ ೩. ನಿಪ್ಪ

ಪ್ರಯೋಗಂ

('ಪೊಸತು' 'ಪೊಸ' ಎಂದಾದುದಕ್ಕೆ)

೧. ಪೊಸದೇಸೆಯಂ ಬೆಡಂಗಂ

ರಸ^೧ ಘಟ್ಟಿಯನರ್ಥದ್ವ್ಯಷ್ಟಿ^೧ಯಂ ಬಗೆವರೊ ಭಾವಿಸುವರೊ ಸಾರಣೆಯಂತಿರೆ^೨ಕಸವನೆ^೩ ಪಿಡಿ^೪ ವರ್ ಕೆಲರ್^೪ ಮಹಾಪುರುಷರ್ಕ್ಕಳ್ ೨೪೦

(ರನ್ನನ ಆಜಿತಾರ್ಥಕರ ಪುರಾಣತೀಲಕಂ. ೧-೯೧)

('ಪಟದು' 'ಪಟ' ಎಂದಾದುದಕ್ಕೆ)

೨. ತುಲಾಕಲಡುಗೆಗಳೊಳ್ ಪಟ

ಗಟವೆಯ ಕೂಲ್ ತವುಡುಗಳೆದ ತೊವರಿಯ ತೊವೆ ಕಾ

ಯ್ತುಲಾಪಿದ ತುಪ್ಪಂ ಕೋಡುವ

ಕಟಲಲ್ಲದೆ ದಿವ್ಯಭೋಜನಂ ಪಟತುಂಬೀ^೫ ೨೪೧

('ಎಳದು' 'ಎಳ' ಎಂದಾದುದಕ್ಕೆ)

೩. ಎಳದಳರ ತುಲುಗಲೊಳ್ ನೆಜಿ^೬ದಳ^೬ ದಳವೆಳಮಾವಿನೆಳ್ಳೆಗೊಂಬಂ ತಳ್ಳೊ

ಯ್ತುಳಸಿದ ವಸಂತದೂತಿಯ

ಮಿಳಿವುಳಯ್ಯಲನಾಡುವಬಲೆ ಪಾಡಿದಳೊರ್ವಳ್ ೨೪೨

೧. ಪುಷ್ಪಿಯನರ್ಥಸ್ತ ೨. ಜೆಗೆಯಪೋಲ್ ೩. ಕಸಮಂ ೪-೪. ದೆಳಸುವರ್

೫. ತೊಳವೇ ೬. ದೆಳದಳಿಸಿಳೆ

ಸಮಾಸ ಪ್ರಕರಣಂ

೨೫

('ಪೊಟಗು' 'ಪೊಟ' ಎಂದಾದುದಕ್ಕೆ)

೪. ಅಳವಿಗಲಾದುರುನಿತಂಬ

ಸ್ಥಳಭಾರಮನಾಂತ ಕಾಲ್ ಪೊಟ ಅಡಿಗಳೊಳೇ

ಲಿಳಿತತುಳಾಕೋಟಿಗಳಂ

ತಳೆವುದದೇವಿರಿದೊ ಮದಗಜಾಲಸಗತಿಯಾ ೨೪೩

('ಒಳಗು' 'ಒಳ' ಎಂದಾದುದಕ್ಕೆ)

೫. ಒಳಕೆಯ್ಯೊಳಿದುರ್ ಪಲ್ಲಿರಿ

ದೊಳವಾಲಂಗೊಂಡು ಮೊರೆವ ಭಷಕನ ತೆಟದಿಂ

ದೊಳವೊಕ್ಕು ದುರ್ಗಮಂ ಚಂ^೧ಚಳಚಿತ್ತಂ ನುಡಿಗುಮೆವಾಗೆ ಬಲ್ಲಂ^೨ ದಿಕೆಯಂ ೨೪೪೬. ಸಮಸುತಿ^೩ ಯೊಳೊಂದಿದೊಳ್ಳಿನರಮಣೀರಮಣೀಯಗೇಯಮಾಸ್ತಾಯಿ^೪ ಕೆಯೊಳ್

ಸಮಸಂದಮರ್ದಿನ ಸರಿವಟಿ

ಸಮಂತು ಕಟಿದಪ್ಪದೆ^೫ ಬಿನಂ ರಂಜಿಸುಗುಂ. ೨೪೫

೭. ಒಳಗುಳ್ಳೊವಣಮಮರ್ದಿರೆ

ಚಳನಂ^೬ ಪೊಟಗೆಸೆಯೆ ಬೆಳಪನೆಯ್ದುವ ಬೆಳಗಂ

ಪೊಳೆವ ಸುಲಿವಲ್ಲಿ ಮಸುಳಿಸಿ

ವಿಳಾಸದಿಂ ದರ್ಭಶಯನತಳಗತನಾದಂ ೨೪೬

೧. ಸಂ. ೨. ಬಲ್ಲಂ ೩. ಶ್ರುತಿ, ಶ್ರುತಿ, ಸ್ತುತಿ. ೪. ಕಟಿದಪ್ಪುವಿನಂ

೫. ಚಳವೊಂ

ಸೂತ್ರಂ ೫೪.

ತತ್ಪುರುಷಸಮಾಸದೊಳು
 ದೃತ್ವಾರ್ವಪದಾಂತ್ಯಲೋಪಮಕ್ಕುಂ ಪ್ರಚುರಂ
 ವೃತ್ತಾದಿಸಲ್ಕೆ ಪಡೆ^೧ಗುಂ
 ತತ್ಪರದೊಳ್ ಬಟಿಯಮುಚಿತ ವರ್ಣಾಗಮಮುಂ. ೨೪೭

ಪ್ರಯೋಗಂ:

('ಅರಸು-ಮಾವು' ಗಳ ಅಂತ್ಯಲೋಪಕ್ಕೆ)

೧. ಅರನೇಪಾಲ ಪೊಂಬಾಟಿಯ
 ಸುರಯಿಯ ಮಾಮರದ ಬಕ್ಕೆ^೨ವಲಸಿನ ಪುದುವಿಂ
 ಪರಿದುರ್ಬಿದ ಕಟ್ಟಲೆ ದಿನ
 ಕರಾಂಶುಗಳ್ಳಂ ವಿಭೇದಿಸಲ್ಕರಿದದಪ್ಪೋಳ್ ೨೪೮

(ಪ್ರಚುರ ಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ)

೨. ಅರಸುಗುಣಂಗಳನತಿಂ ಭೀ
 ಕರಕಾಂತಂಗಳನವಂ ವಿಯಚ್ಚರರಾಜ
 ಧರಯಿಸಿದಂ ಜಳನಿಧಿ ಜಳ
 ಚರಚಯಮಂ^೪ ರತ್ನಚಯಮುಮಂ ಧರಯಿಪವೋಲ್. ೨೪೯

೧. ಪಡು ೨. ಬರ್ಕೆ ೩. ಪರಿ. ೪. ಚಯಮುಂ.

(ಅಪರಾರ್ಥಕ್ಕೆ : ಉಚಿತವರ್ಣಾಗಮಕ್ಕೆ)

೩. ಮಾಂಗಾಯ ಗೊಂಚಲೋಳಗುಟು
 ದಿಂಗೊರಲಿನಿಂದಲಿವ ಗಂಡುಗೋಗಿಲೆ^೧ಗಳರ
 ಲೊಂ^೧ಗಲ ನಿಜುದಳರೋಳಗೆ ಜೆ
 ನುಂಗುವ ಪೆಣ್ಣುಂಬಿಗಳುಮಳುಂಬಂ ಬನದೊಳ್ ೨೫೦

ಸೂತ್ರಂ ೫೫

ಪ್ರಾಯಿಕಮಕ್ಕುಂ ದೀರ್ಘಾ
 ಮ್ನಾಯಮದಂತೆಲ್ಲ ಶಬ್ದದೊಳ್ ವೃತ್ತಿಗತಂ^೨
 ಮಾಯೆಂಬುದು ಮಹಿಮಾಭಿ
 ಪ್ರಾಯದೊಳೊಂದಿರ್ಕುಮೊಂದಿ
 ಮಹತೆಂಬುದಪ್ಪೋಳ್ ೨೫೧

ಪ್ರಯೋಗಂ

('ಎಲ್ಲಾ' ರೂಪಕ್ಕೆ)

ಮಂದಾಕ್ರಾಂತಂ

೧. ಬಲ್ಲಂತೆಂತುಂ ಗುಣಮನೊಳಕೆಯ್ತಾರ್ಪ^೩ ನಾರ್ಪಂದದಿಂದಿ
 ನ್ನಿಲ್ಲಿದುಂ ಪೊಲ್ಲಮೆಯನುಗುಂಬುತ್ತಿಯಂ ನನ್ನಿಮಾಟ್ಟಿಂ
 ತೆಲ್ಲಾರತ್ನಂ^೪ಗಳುಮನೊಳಕೊಂಡೊಳ್ಳನಂಭೋಧಿ ಲೋಕ^೪
 ಕ್ಕೆಲ್ಲಂ ಬೀಟಲ್ ಪೊಟ್ಟಿಗೆ ಕಸಮಂ ನಿಚ್ಚಮೀಡಾಡುತಿರ್ಕುಂ ೨೫೨

೧. ಯನುಲ | ದೊಂ ೨. ವೃತ್ತಿಗಳಂ ೩. ಕೆಯ್ತಾರ್ಪ
 ೪. ಲೋಕಂ

(ಪ್ರಾಯೋಗ್ಯಹಣಕ್ಕೆ) 'ಎಲ್ಲ' ರೂಪಕ್ಕೆ

೨. ಎಲ್ಲಂಗಳಮೆಲ್ಲಧನಮುಮ

ನೆಲ್ಲೆ ಡೆಯೊಳಮೆಲ್ಲತೆಟದೊಳಂ ಕುಡುಗೆಮು ^೧ಸಿ

ಕ್ಕಿಲ್ಲ^೧ದೆ ಬವರದೊಳೇಂ ಗಳ

ಗೆಲ್ಲಂಗುಡದಿರ್ಕೆ ಪೂಣದೊಡರ್ಗಂ ಗಂಡಂ

೨೫೩

(ಉತ್ತರಾರ್ಧಕ್ಕೆ : 'ಮಹತ್' 'ಮಾ' ಎಂದಾದುದಕ್ಕೆ)

೩. ಮಾದೇವನುಮಾದೇವಿಗೆ

ಸಾದರದಿಂ ಪೇಜ್ಜಿನಿತ^೨ನುತ್ತುಮಸತ್ತ^೩ಂ

ಮಾದಾನಿ ಶೌರ್ಯಧನ^೪ನುಡಿ

ತೋದಿತಪುಣ್ಯಂ ಹರಿಪ್ರಿಯಂ ನರನೆಂಬಂ.

೨೫೪

ಸೂತ್ರಂ ೫೬.

ಪರಿಗದಿತಬಹುವ್ರೀಹಿಗೆ

ಚರಮದೊಳಕ್ಕುಂ ಯಥಾಪ್ರಯೋಗ^೫ ಮಕಾರಂ

ಪರಪದಮಿ^೬ಲ್ಲೆಂಬೊಂದಿದು^೭

ದೊರೆಕೊಂಡಿರೆ ಲಿತ್ವಮಂತ್ಯವರ್ಣಕ್ಕ^೮ಕ್ಕುಂ

೨೫೫

೧-೧. ಸಿರ್ಕಿಲ್ಲ. ೨. ಪೇಜ್ಜಿನಿತ. ಪೇಜ್ಜಿನಿಮೀತ. ೩. ಪರ. ೪. ಪ್ರಕಾರ

೫. ಲ್ಲೆಂದಿಂತಿವು. ೬. ವರ್ಣದೊಳ. ೭. ವರ್ಣದೊಳ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.

(ಬಹುವ್ರೀಹಿಯಲ್ಲಿಯ ಅ ಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ)

೧. ಬಲ್ವಲೆಯಂ ತೋಳ್ವೀಳ್ವನ^೧

ಗಲ್ವರದಂ ಬಟ್ಟದೊಡೆಯವಂ ಕೆಂಗಣ್ಣಂ

ನೆಲ್ಲ ಕಿವಿಯಾತನೆನಿಸುವ

ನೊಲ್ಲೊಲಿಸುಗುಮೆಸವ ಬೀರಸಿರಿಯಂ ಧುರದೊಳ್

೨೫೬

(ಉತ್ತರಾರ್ಧಕ್ಕೆ : 'ಇಲ್ಲ' ಎಂಬುದು 'ಇಲಿ' ಆದುದಕ್ಕೆ)

೨. ಸೊಗಯಿಸುಗುಮೆ ಪಲ್ಲಿಲಿ^೨ವಾ

ಯಗಿಲಿಲಿಗಂಧಂ^೩ ಸಮಂತು ಕೂರಿಲಿಕುಡುಗೋಲ

ಮಿಗೆ ನಾಣಿಲಿಯೆನಿಸುವ ವಧು

ನಗೆಗೆಡೆಯಕ್ಕುಂ ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತೀತಳದೊಳ್.

೨೫೭

ಸೂತ್ರಂ ೫೭.

ಒಂದೆಂಬುದರ್ಕೆ ರೇಫಂ

ಸಂದಿಸುಗುಂ ಕಡೆಯೊಳೆರಡೆನಿಪ್ಪುದ್ವಿಪೀಳ್ ತಾ

ನೊಂದಿ ನೆಲಸುಗುಮಿರಾದೇ

ಶಂ ದಲ್ ಮೇಣ್ ಮೇಣುಕಾರಲೋಪಮದಕ್ಕುಂ

೨೫೮

೧. ಕ್ವೀಲ್ವನ. ೨-೩. ವಾ|ಯಗಿಲಿಲಿವಣ್ಣಂ; ವಾಯ್ ಪಗಿಲಿಲಿ ವಣ್ಣಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ

('ಒಂದು' ಎಂಬುದು ಸ್ವರಪರವಾಗಿ 'ಒರ್' ವ್ಯಂಜನ
ಪರವಾಗಿ 'ಒರ್' ಎಂದಾದುದಕ್ಕೆ)

೧. ಓರೆಂಜಲೊ^೧ ಪಠಂತಿಗೆ
ವಾರದ ಖಳರೊಡನೆ ಬೆರಸಿ ಮೇಳಂ^೨ ಗೊಂಡಂ
ದಾರುಂ ಲಘುವಪ್ಪರ್ ಪ್ರ
ಸ್ತಾರದೊಳಮರ್ದೆಂಬ ಶಿಥಿಲಸಂಯೋಗದವೋಲ್ ೨೫೯

('ಎರಡು' 'ಇರ್' ಎಂದಾದುದಕ್ಕೆ)

೨. ಇರ್ನೆಯ್ಯಂ^೩ ಹಿತಮಂ ಜಿನ
ಧರ್ಮಮನಿಂಬಾಗಿ ತಿಳಿದು ನೆಗಟ್ಟಂ^೪ ಗಕ್ಕುಂ
ಸ್ವಮೋಕ್ಷಿಸಿದ್ದಿ ಬಗೆವಂ
ದಾರ್ಮಂ ಪೆಟಿತ್ತಿ ದೇಹಿಗೀ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೊಳ್ ೨೬೦

(ಉ ಕಾರ ಲೋಪಕ್ಕೆ)

ಮತ್ತೇಭವಿಕ್ರೇಡಿತಂ :

೩. ಗೆಲವಂ ಕೊಂಡಭಿಮಾನಿಯಾದನೊಳಕೊಂಡನ್ಯಾವನೀಕಾಂತೆಯಂ
ಸಲೆ ಶೌಚವ್ರತಿಯಾದ್ ನಿರ್ತೆಪದಿರಬ್ಬಾತಾಡ್
ಬಟ್ಟುಂ ಜಗದ್-
ವಲಯಕ್ಕೊರ್ನುಡಿಕ್ಕಾ ಜನಾದನನಯ್ ಕೃತ್ಯಳ್ಳಿ
ಸಂಗ್ರಾಮದೊಳ್
ಕಲಿಯಾದಂ ವಿಪರೀತಜಾತಚರಿತಂ ಭೂಪಾಲರೊಳ್
ಕಾಮದಂ ೨೬೧

೧. ಲೊ. ೨. ಮೆಳ್ಳಂ. ೩. ಮೆಯ್ಯಂ. ೪. ನೆಗಟ್ಟಂ ೫-೬. ನಿತ್ಯವಿವರ
ಮಾತೆಗೆ. ೭. ಗಾ. ೮. ನಯರ.

ಸೂತ್ರಂ ೫೮

ಅದಿದೆನ್ನದೆಮೂಱಿಂಬೀ
ಪದದಂತಂ ಲೋಪಮೆಯ್ದುಗುಂ ಕಪವರ್ಗಂ
ತುದಿ^೧ಯೊಳೆ ಪೊದಳ್ಳುಂ^೨ ಪುದಿದಿರೆ
ತದಾಗಮಂ ಪ್ರಸ್ತಪೂರ್ವಮಕ್ಕುಂ ಬಹುಳಂ. ೨೬೨

ಪ್ರಯೋಗಂ

('ಮೂಱು' ಎಂಬುದು ಅಂತ್ಯಾಕ್ಷರ ಲೋಪಕ್ಕೆ)

ಮತ್ತೇಭವಿಕ್ರೇಡಿತಂ

೧. ನೆಲಸಿದ್ವಪ್ಪದಧಃಸ್ಥಳಂಬಿಡಿದಧೋಲೋಕಂ

ಸಮಂತೆಯ್ದೆ ಸು

ತ್ತಲುಮಿದ್ವಪ್ಪದು ಮಧ್ಯಲೋಕಮೆಸೆದಿ^೩ ದಾರ್ ಚೂಲಿಕಾ

ಭಾಗದಾ

ದಲೆಯೊಳ್ ನಿಂದಪು^೪ ದೂರ್ಧ್ವ ಲೋಕಮೆನೆ ಮೂಲೋಕಕ್ಕೆ

ಪೆಂಪಿಂದಗುಂ

ದಲೆಯಾಗಿದುದು ದೇವದಂಪತಿರತ ಶ್ರೀಸುಂದರಂ

ಮಂದರಂ ೨೬೩

(ಪಂಪನ ಆದಿಪುರಾಣ ೧-೫೦)

(ಅಪರಾರ್ಥಕ್ಕೆ 'ಮೂಱು' 'ಮು' ಆದುದಕ್ಕೆ)

ಉತ್ಪಲಮಾಲೆ.

೨. ಮುಕ್ಕೊಡೆ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿ ಸುರದುಂದುಭಿ ಕೇಸರಸೀತ

^೫ಮೊಂದಿದಂ

ತಿಕ್ಕುವ^೬ ಚಾಮರಂ ಮಿಡುಪ ಪೂಗಳ ಗೊಂಚಲಶೋಕೆ

ಭಾನುವಂ^೭

೧-೧ ಯೊಳ್ ತಗುಟ್ಟು. ೨. ಮೆಸಿ. ೩. ನಿಂದದ ೪-೫. ಮೊಂದಿತಂ
ದಿಕ್ಕುವ. ೬. ಭೂಷಣಂ; ಭಾಷಣ

ಮಿಕ್ಕು ತೋ^೧ಳಪ್ಪ ಭಾವಳಯನೊಪ್ಪುವ ಪನ್ನೆರಡುಂ
ಗು^೨ಣಾಳಿ ಲೋ
ಕಕ್ಕೆ ವಿನೂತವೀರಜಿನಪಾತ್ರಯಮೆಂಬಿವು^೩ ಸರ್ವಮಂಗಳಂ ೨೬೪

೨. ಅನವರತದಾನದಿಂ ಮಿ
ಕೃನೂನಸೂನ್ಯತದಿನಸಮ^೪ ಶೌರ್ಯೋನ್ನತಿಯಿಂ
ವನನಿಧಿಪರೀತಸಕಲಾ
ವನಿಯೊಳ್ ಮುಪ್ಪುರಿವೊಲಾದುದಾ ನೃಪನ ಗುಣಂ ೨೬೫

ಶಾರ್ದೂಲವಿಕ್ರೇಡಿತಂ. (ಬಹುಳಕ್ಕೆ)

೪. ತೀವರ್ದತ್ತು ಮೊದಲ್ ಮೊದಲೆ^೪ ಪಣಿಯುಂ^೫
ಮೂಗಯ್ಯ ಮೂಗಯ್ಯ^೬ ನಿ
ತ್ತಾವರ್ಕೆಯ್ನೆ ಕವಲ್ ಕವಲ್ಪು ಫಲವುಂ ಕೊಂಬಾದು
ವೊಕ್ಕೊಂಬುಗಳ್^೭
ತೀವರ್ದತ್ತು ತಳಿರ್ ಮೊದಲ್ ಪಣಿ ಕವಲ್ಪೊಂಬುವೀ
ಕೆಂದಳಿರ್
ಮಾವಿಂಗಲ್ಲದೆ ಮಾವುಗಳ್ಗೆ ಪೆಪಿವರ್ಕಿಂತೆಂ ಬೆಡಂಗಳ್ಕುಮೇ ೨೬೬
(ಪಂಪನ ಆದಿಪುರಾಣ ೧೧-೯೭)

೧. ಬೆ. ೨. ಗ ೩. ಮಂದಿಪು ೪. ನೆಸೆವ ಮೊದಲೆ
೫. ಪಣಿಯುಂ ೬. ಯ್ಯ. ೭. ವೊಕ್ಕೊಂಬುಮಂ.

ಸೂತ್ರಂ ೫೯.

ಉಪಹತಿ ನಾಲ್ಕೈದೆಂಬಿವ
ಉಪಧೆಯೊಳಾ^೧ಱಿಂಬಿದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೊಳ್ ಹ್ರಸ್ವಂ
ಸ್ವಪರಸ್ವರಲೋಪಂ^೨ ವ
ರ್ತುಪುದೇಬಿಱೋಳಂತ್ಯಲೋಪಮೆಂಟಕ್ಕ^೩ಕ್ಕುಂ ೨೬೭

ಪ್ರಯೋಗಂ

('ನಾಲ್ಕು-ಆಯ್ದು-ಅಱು-ವಿಱು-ಎಂಟು' ಎಂಬಿವು ಕ್ರಮವಾಗಿ
'ನಾಲ್-ಆಯ್-ಅಱು-ವಿಱ್-ಎಣ್' ಎಂದು ಆದುದಕ್ಕೆ)

೧. ಉರಗಂ ಕೊಂಡಲ್ಲಿಂ^೪ ನಾ
ಲ್ವೆರಲನಿತಂ ಕಳೆದು ಕಟ್ಟಿ ಮೇಗಂ ಬೇಗಂ
ವೆರೆವಿಡುಗೆ ಸುಡುಗೆ ಕಡಿದಿರ
ದರಿದಿಕ್ಕುಗೆ^೫ ನೀವಿ ಕಳೆಗೆ^೬ ನಿರ್ವಿಷಮಕ್ಕು. ೨೬೮

೨. ಕಿಱಿ ಪುಗಲೆನೆಯುಮೆಂತುಂ
ಮಿಱಿದನಂ ಪೊಕ್ಕು ಶಾಲೆಯಂ ಶಾರ್ಙ್ಗಮನಂ
ದೇಱಿಸಿದಪನಹಿಶಯ್ಯೆಯ
ನೆಱಿದನಯ್ಯಾಯ ಶಂಖಮಂ ಪೂರಿಸಿದಂ ೨೬೯

೩. ಅಱುದಿಂಗಳಾಯುವುಂಟಿನೆ^೭
ಮಱುಗುವುದುಂ ನಲ್ಲರಲ್ಲಿ^೮ ತಮ್ಮಿಂ ಮುನ್ನಂ
ಪಱುವಟ್ಟು ಬರೆ ಕನಲ್ಪುದು
ಮಱುಪದೆ ನಾಲ್ವರ್ಗೆ^೯ ನರಕದುಃಖ^{೧೦}ದ ತೆಪನಂ ೨೭೦

೧. ಯಿನಾ ೨. ಸ್ವರವಗಂ ೩. ಕ್ಕಕ್ಕುಂ ೪. ಲ್ಲಿಗೆ. ೫-೫. ಗಿವಿಯಾ
ಗಳಿಗೆ; ಗಿಳಿಯ ಕಳಿಗೆ ೬. ಪೊಂಡೆವೆ; ಮುಂಟಿನೆ ೭. ಇಲ್ಲಿ ೮. ಸುರಜನರ್ಗ
ಕಲ್ಪಜರ್ಗ ೯. ಕ್ರಮಮಂ.

೪. ಪರಿಮದಿ^೧ ಸುವುದು ದುತ್ಸಾ
ರರಸಮನಿಂಬಾಗಿ^೧ ಪಿಟು^೨ದು ನೆಲದೊಳ್ ಲವಣಂ
ಬೆರಸೊರಸಿಕೊಂಡು ಪೂಸುಗೆ
ಕರಗುಗುಮೇಟ್ಟೊರೆಯೆನಿಪ್ಪ ಕುರುವುಂ ಕ್ಷಣದೊಳ್^೨ ೨೭೧

೫. ಕಣ್ಣೆ ದಟದೊಡನೆ ನಾಲ್ಕು
ತ್ತೆಣ್ಣಾ ವುದವರೆಗಮುಗಿದೊಡಂಬುಧಿ ಕಡಲ
ತ್ತಣ್ಣೆ ಹರಿ ಬಂದು^೩ದಂ ಕಡು^೩
ಜಾಣ್ಣೆಡದಜಾಡಾಗಳವಧಿಬೋಧೋದಯದಿಂ ೨೭೨

ಸೂತ್ರಂ ೬೦.

ಒಂಬತ್ತು ದಶಾಹತಿಯಿಂ
ತೊಂಬತ್ತೆನೆ ಸಲ್ಲಮಗ್ರದೊಳ್ ನೂಱರೆ ಮ
ತ್ತೊಂಬಯ್ಯಾದೇಶಮನವ
ಲಂಬಿಸುಗುಮದಂತೆ ಮುಂತೆ ಸಾಸಿರಮಿರೆಯುಂ. ೨೭೩

ಪ್ರಯೋಗಂ.

('ಒಂಬತ್ತು' ಏ ರೂಪಗಳ್)

೧. ಸಾಸಿರಯೋಜನಮಮದರ್^೪ ಸು-
ರಾಸುರಸಂಸೇವ್ಯಮಾಗಿ ತೊಂಬತ್ತೊಂಬಯ್-

೧-೧. ಸಿ ದುತ್ಸಾರಿ ಸ್ವರಸಮನಿಂ ಬಾಗಿ. ೨. ಬೇಗಂ ೩-೩. ಕಂಡೊಡೆ
೪. ಜನಮಟ್ಟು.

ಸಾಸಿರ ಯೋಜನಮಂ ನೆಗೆ
ದೀ ಸುರಗಿರಿ ಪೆಂಪನೆಂ^೧ ಪುದುಂಗೊಳಿಸಿದುದೋ ೨೭೪
(ಪಂಪನ ಆದಿಪುರಾಣ ೭-೬೩)

ಸೂತ್ರಂ ೬೧

ಒಂದೆರಡೆಂಬಿವು ಪರದೊಳ್
ಸಂದಿಸೆ ವತ್ತರ್ಕೆ ಪನ್ನೆನಿಕ್ಕುಂ ರೂಪಂ
ಮುಂದೆ ಪೆಟತೊಂದಿ ನಿಲೆ ಪದಿ
ಯೆಂದಕ್ಕುಂ ಸ್ವರದೊಳಮರ್ದು ನಾಗಮಮಕ್ಕುಂ ೨೭೫

ಪ್ರಯೋಗಂ

('ಪತ್ತು' 'ಎಂಬುದು' 'ಪನ್' - ಪದಿ ಎಂದಾದುದಕ್ಕೆ)

೧. ಎನಗಿದು ಚೋದ್ಯಂ ಪನ್ನೊಂ
ದನೆಯದು ನೆಲೆ ತನ್ನ ನೆಗಟ್ಟು ದಂತದು ಪದಿನಾ
ಱನೆಯ ನೆಲೆಗುಯ್ದು ದೆಂ^೨ಬುದ
ನೆನೆ ಸುವಿಧಿನರೇಂದ್ರನಚ್ಯುತೇಂದ್ರನುಮಾದಂ ೨೭೬
(ಪಂಪನ ಆದಿಪುರಾಣ ೬-೧೨)

ಶಾರ್ದೂಲವಿಕ್ರೇಡಿತಂ

೨. ಸಾರಲ್ ಸಲ್ಲದು ಪನ್ನೆರಟ್ಟುರಿಸಮಂ ನಾಡಂತೆ^೩ಡಂ ಗಿರ್ವುದು
ಗ್ರಾರಣ್ಯಂಗಳೊಳೆತ್ತಮೊಂದು ಬರಿಸಂ ಮೆಯ್ಯೊಱಲಾಗಾರ್ಗ^೪ಮಂ

೧. ಹೆಂಪದೇಂ. ೨. ಗುಯ್ದನೆಂ ೩. ನಾಡತ್ತಂ. ೪. ಲಾನಾರ್ಗ

ದಾರಯ್ದಾರ್ತಡ ಮಾಡಿದಂದು¹ ಮಗುಟ್ಟಿರಾಱುವರ್ಷಂಬರಂ
ಸಾರಲ್ ಸಲ್ಲದು ನಾಡನೆಂಬ ಸಮಕಟ್ಟಂತಾ
ದೊಡೆಂತಕ್ಕುಮೋ ೨೭೭

ಸೂತ್ರಂ ೬೨.

ಸಾಸಿರಮಿರೆ ಮುಂದೊತ್ತಿ ಸ
ಮಾಸದೊಳಕ್ಕುಂ ಪಯಿನ್ನದರ್ಕೆ ಯಥೋಕ್ತಂ
ಶಾಸಿಸುವರ್ ನೂರ್ಕಂ
ಸಾಸಿರಕಂ ಪ್ರಾಂತಲೋಪಮಂ ಕೆಲವೆಡೆಯೋಳ್ ೨೭೮

ಪ್ರಯೋಗಂ

(‘ಸಾಸಿರಂ’ ಪರವಾಗಿ ‘ಪತ್ತು’ ಎಂಬುದು ‘ಪಯನ್’ ಎಂದಾದುದಕ್ಕು)
ಮತ್ತೇಭವಿಕ್ರೇಡಿತಂ.

೧. ಪಿಡಿಯೆಂ ಚಕ್ರಮನೆಂಬ ಚಕ್ರಿಯ^೨ ನಿಳಾಚಕ್ರಂ
ಭಯಂಗೊಳ್ಳನಂ
ಪಿಡಿಯಿವ್ವೆಂ ಕರಚಕ್ರಮಂ ನರರಥಂ ತೂಳ್ತಾ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಿಂ
ಪಡು^೩ ವೆಣ್ಣಾವುದವೋಗೆ ಪೋಗಲಿಸುವೆಂ^೪ ನಿಚ್ಚುಂ ಧರಾಧೀಶರಂ
ಪಡಲಿಟ್ಟಂತಿರೆ^೫ ಮಾಟ್ಟಿನೋವದೆ ಪಯಿಂಫಾಸಿರ್ವರಂ^೬
ಯುದ್ಧದೊಳ್ ೨೭೯

(ಪಂಪನ ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯ ೧೦-೨೫)

೧, ತಡೆದಂದು ತಂದು. ೨. ಚಕ್ರಿಯ ೩-೪. ವೆಣ್ಣಾವುದು ಪೋಗೆ
ಪೋಗಡಿಸುವೆಂ ೫-೬. ಕೊಲ್ವೆ ನಾನಯುತಮಂ ಭೂಪಾಲರಂ

(ಅಪರಾರ್ಥಕ್ಕೆ)

ಪ್ರಗ್ಧರೆ

೨. ಒರ್ವಂ ಬಂದೊಂದೆ ತೇರೊಳ್ ನೆರೆದ ಕುರುಬಲವ್ಯಾಹಮಂ
ಕೀಱು ಬೆಂಕೊಂ^೧
ಡುರ್ವೀಶಂ^೨ ನೋಡೆ ಮಾಱುಂತೆನಗಮರಿಯ^೩ ನಾಗಿದರ್ನೀ
ಮಿಟ್ಟುಗೊಡ್ಡಂ
ಸರ್ವರ್ಗಂ ಸಲ್ಲದೆಂದೆಂದೊವಜನೊಡಱು ನಿಂದೊರ್ವನುಂ
ನೂಱುನೂರ್ಭಾರ್
ಸಿರ್ವರ್ ದ್ರೋಣರ್ಕಳಾದಂತಿಸೆ^೪ ಮೊಗಸಿ ಸರಲ್
ಪಾಯ್ವವಂದತ್ತಮಿತ್ತಂ ೨೮೦

೩. ಸಾಸಿರ್ವರ್ ವನಿತೆಯರಯ್-

ಸಾಸಿರ್ವರ್ ಪ್ರಿಯತನೂಜರಱುಕೆಯ ಪದಿನೆಣ್-

ಭಾಸಿರ್ವರರಸುಗಳ್ ವೆರ

ಸಾ ಸಾಸಿಗನುಚಿತ ದೀಕ್ಷೆಯಂ ಕೆಯ್ಯೊಂಡಂ

೨೮೧

(ಪಂಪನ ಆದಿಪುರಾಣ ೬-೫)

ಸೂತ್ರಂ ೬೩

ಬೆರಸಿ ಸಮಸಂಸ್ಕೃತಂಗಳ್
ಬರೆಕನ್ನಡದೊಡನೆ^೪ ಸಮತೆಯಿಂದಂ ಸಲ್ಲಂ
ನಿರವದ್ಯಮಾಗಿ ಪದವಿಧಿ
ವಿರುದ್ಧಮಕ್ಕುಂ ತದನ್ಯಥಾವೃತ್ತಿಗಳೊಳ್ ೨೮೨

೧-೧. ಮಾಱುಂತೆನಗಮರಿಯ; ಮಾಱುಂತೆನಗಮರಿಯ.

೨. ಮತಿಯ

೩. ತಿರೆ, ೪. ದೊಳಗೆ

ಪ್ರಯೋಗಂ.

೧. ಅರಸುಗುಣಂ ಪಟಿಯನಣಂ
ಬರಲಿತ್ತುದೆ ಶೌಚದಳವು ಪರವೆಣ್ಣಳಪಂ
ತರಲಿತ್ತುದೆ ಅಟಿಜನದೊಳ್
ಬೆರಸಿರಲಿ^೧ತ್ತುದೆ ಮಹಾನುಭಾವಂ ನೃಪನಾ

೨೮೩

(ವಿರುದ್ಧಕ್ಕೆ)

ಮಹಾಸ್ವಗ್ಧರೆ

೨. ತರವೆಲ್ ಮಾರಣಕ್ಕ ಭಂಡಾರದ ಪುಡಿಕೆ^೨ಗಳಂ
ಪುಂಜಿಸಲ್ ವೇಲ್ ಸುವರ್ಣೋ
ತ್ಯರಮಂ ತೋಪಲ್ ವೇಲ್ ದಂತಿಗಳನಿರಿಸ ವೇಲ್ ಮುಂದೆ
ವಾಹಂಗಳಂ ಬಿ
ತ್ತರಿಸಲ್ ವೇಲ್ ಚಿತ್ರಬೀನಾಂಬರ ಪರಿಕರಮಂ
ಮಾಣದೆಂದೊಳೆಯಿಂ ಲೆಂ
ಕರನಾಗಳ್ ವೇಲ್ ಬಿನ್ನಿಯಲ್ಯೆರೆದ^೩ವರ್ಗ ಮಹಾದಾನಮಂ
ವಿಕ್ರಮಾಂಕಂ ೨೮೪

(ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲರ್ 'ತುರಗ-ಅಸಿ' ಶಬ್ದಂಗಳೊಳ್ ಸಮತೆಯ
ಮಾಣನಿಚ್ಛಿಸುವರರ್ಕೆ ಲಕ್ಷ್ಯಂ)

೩. ತುರಗದಬಂಗಳ್ ಕವಿತರೆ
ತುರಂಗ ಮಾರೂಢನಾಗಿ ತನ್ನಯ ಹಯಮಂ
ಪರಿಯಿಸಿ ಕೊಂಗುಳಿವರ್ಮಂ
ಕರಾಸಿಯಿಂದಿಜಿದು ತವಿಸಿದಂ ಹಯಬಲಮಂ ೨೮೫

೧. ಬೆರಸಲ್ಪಿ ೨. ಪುಟಿಕೆ; ೩. ನೀಯಲ್ಪವರ; ನೀಯಲ್ಪಾರ.

೪. ಕೂರಿಸಿ ವೀರ^೧ತ್ರೀಯಂ

ಕೂರವರಂ ಕೊಂದು ಸಮರಜಯಮಂ ಮಾಡಲ್
ಕೂರಸಿಯೊಳ್ ನೆಲಸುಗೆ ಕಂ
ರೀರವವಾಹನೆ ಚಳುಕ್ಕುಕಂರೀರವನಾ

೨೮೬

(ರತ್ನನ ಗದಾಯುದ್ಧ ೧-೫)

ಸೂತ್ರಂ ೬೪

ಚಾಪಲ ವೀಪ್ನಾಭೀಕ್ಷಣ್ಯ^೨ಸ
ಮೀಸಾನುಕೃತಿ ಕ್ರಿಯಾಸಮಭಿಹಾರಾದಿ
ವ್ಯಾ^೩ಪನೆಯೊಳ್ ಪದಕ^೪ಕ್ಕುಂ
ರೂಪದ್ವಿತ್ವಂ ಯಥಾಪ್ರಯೋಗಾನುಗತಂ

೨೮೭

ಪ್ರಯೋಗಂ.

(ಚಾಪಲಕ್ಕೆ)

೧. ಅದಜಿಂದಮೊಪ್ಪಿಸೊಪ್ಪಿಸು
ಸುದತಿಯನಣ್ಣು ಸಾರ್ಕು ಸಾರ್ಚೆಲೆ ಎಲೆ ನೀ
ನದಿರದೆ ನಿಲ್ ನಿಲ್ ನೀನಿ
ಲ್ಲಿದಿರ್ಚಿದಿರ್ಚೆನೆ ಜಟಾಯು ರಾವಣನೆಂಗುಂ.

೨೮೮

೧. ವಿಜಯ ೨. ಬೀಕ್ಷಣ್ಯ ೩. ವ್ಯಾ. ೪. ಪದ

ಮತ್ತೇಭವಿಕ್ರೇದಿತಂ.

೨. ಮುದ^೧ ಮೂರೂರಬಲಾಜನಕ್ಕೆ ಪರಿಣೀರೂರೂರ

ತೋಂಟಕ್ಕೆ ಸಂ

ಪದಮೂರೂರ ಗೃಹಕ್ಕೆ ಪಂಕಜದ ಚಿಲ್ಲೂರೂರ ಗುಯ್ಯಲೆ ಸಂ^೨

ಮದ^೩ ಮೂರೂರ ಮದಾಳಿಗಂಚಿಗಳ ಪೆಂಪೂರೂರ^೪ ಸಂಡಕ್ಕೆ ಪಾ

ಲೊದವೂರೂರ ದನಕ್ಕಕ್ಕಮದಾಂ ರಯ್ಯಂ^೫

ತದುರ್ವೀತಳಂ^೬ ೨೮೯

(ಅಭಿಷ್ಠಾಕ್ಕೆ)

ಚಂಪಕಮಾಲೆ

೩. ಗಿಳಿಯೊಸನೋದಿಯೋದಿ ನುಡಿಗಲ್ಲು ಮದಾಲಸರಾಜಹಂಸಮಂ

ಡಳಿಯೊಡನಾಡಿಯಾಡಿ ನಡೆಗಲ್ಲು ಕಳಾಪಿಗಳಾಟಮಂ ಮನಂ

ಗೊಳೆ ನಡೆ^೭ ನೋಡಿ ನೋಡಿ ಕುಣಿಯಲ್ ನೆಟ್ಟಿ ಕಲ್ಲು

ಕಲಾಗುಣಂ ಪೊದ

ಟ್ಟುಳವಡೆ ಬಾಲಭಾವದೊಳೆ ಬಾಲಕಿಯರ್ ಬಳೆವರ್

ನಿರಾಕುಳಂ^೮ ೨೯೦

(ಸಮೀಪಕ್ಕೆ)

೪. ಅಟುವು ಕೊಲೆ ಕಳವು ಪುಸಿಯವ

ಗಟಿಯಂ ಪಟಿಯೆಂಬ ದೋಷದೊಳ್ ಪೊರೆದ ನರಂ

ಕೆಟಕೆಟಗೆ ನರಕಬಿಲದೊಳ್

ಗಟಗಟನಿಗುಂ ರಸಾಂತಮಂ ತಾಗುವಿನಂ^೯ ೨೯೧

(ಅನುಕ್ರಮಕ್ಕೆ)

೫. ವಿನುತ ಕ್ರೌಂಚಾಚಳರಂ

ಧ್ವನಿಕಟಿದಿಂ ಮೊಗಸಿ ಬರ್ಪ ಹಂಸಾಳಯನಂ

ದನುಕರಿಸಿ ಪರಿದು ಭೋರ್ ಭೋ

ರೆನೆ ಪಾಯ್ದುದು^{೧೦} ಹಿಮನಗಕ್ಕೆ ಗಂಗಾಸ್ತ್ರೋತಂ ೨೯೨

೧. ಮದ ೨-೨ ಯಾಸ್ವದಂ. ೩. ಚಿಲ್ಲೂರೂರ ೪. ರಮ್ಯಂ ೫. ವೀಗ.

೬. ನಿರಂತರಂ ೭. ತಾಪಿನೆಗಂ ೮. ಪಾಯ್ದು.

(ತ್ರಿಪ್ರಯೋಗಮುಖಿಷ್ಟಿ ಸಾಧುವ^೧ಕ್ಕುಂ)

೬. ಬೆಳೆಗೆಯ್ಗೆ ಕೊಳರ್ದೊತ್ತಂ^೨

ಕಳರವದಿಂ ಕೆಯ್ಯನೆತ್ತಿ ಹಯಲಲ್ಲಿ ನುತುಂ

ಬಳೆಗಳ್ ಘುಲ್ ಘುಲ್ ಘುಲ್ನೆ^೩

ಗಿಳಿಸೋವಾಕೆಗಳಿನೊಮ್ಮುಗುಂ ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್ ೨೯೩

(ಕ್ರಿಯಾಸಮಾಭಿಹಾರಕ್ಕೆ)

೭. ಅಡವಿ ಬಯಲಾಗಿ ನದಮೊ

ಬ್ಬುಡುಗೆ ತೆಮರ್ ಸರಸಮಾಗೆ ಬಟ್ಟಿಯೊಳೆಲ್ಲಂ

ನಡೆ ನಡೆಯೆಂದೆ ನಡೆದುಡೊ

ಪಡೆ ಪಡೆದಚ್ಚರಿಯನಾ ಸುರಾಪಗೆವರೆಗಂ^೪ ೨೯೪

(ಆದಿಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ)

೮. ಅಂತೆಂತೆನೆ ಪರಿಚಾರಕಿ

ಗಿಂತೆಂದಂ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಕಳೆ ಕಳೆ ಸಿತಗಂ

ಗಿಂತು ಕಿಡಿಸುವುದೆ ತಪಮನ

ದೆಂತುಂ ಗಿರಿಸುತೆಯ ಬಯಸಲಾತಂ ದೊರೆಯೇ ೨೯೫

ಸೂತ್ರಂ ೬೫

ಪಲ್ಲಟಿಸಿ ಡಕಾರದ ನೆಲೆ

ಯಲ್ಲಿ ಟಕಾರಂ ಟಕಾರದೊಳ್ ರೇಫಂ ತಾ

೧. ಸಾರ್ಥಕಮಕ್ಕುಂ ೨. ದೇಂತಂ. ೩. ಘುಲ್ನೆ ೪. ಧರೆಗಂ

ನೆಲ್ಲಿಯುಮಕ್ಕುಂ ಪದವಿಧಿ

ಯಲ್ಲಿ ಪರಂ ವ್ಯಂಜನಾದಿಯಾಗಿರೆ ಬಹುಳಂ

೨೯೬

ಅದೆಂತೆಂದೊಡೆ

ಸೂತ್ರಂ ೬೬.

ಕಾಡುಂ ಕೋಡುಂ ನಾಡುಂ

ನೀಡುಂ ನಾಮಂಗಳೊಳ್ ಕ್ರಿಯಾರ್ಥಂಗಳೊಳಂ

ಮಾಡುವುದುಂ ನೋಡುವುದುಂ

ಬೇಡುವುದುಂ ಬಿಡುವಿಧಿಗೆ ಪರಿಗಣಿತಂಗಳ್

೨೯೭

(ಃನಿತರ್ಕಂ ಯಥಾಕ್ರಮದಿಂ ಪ್ರಯೋಗಂ)

೧. ಕಾಟ್ಟಿಚ್ಚು ತಗುಳೆ ತಮ್ಮೊಳ್

ಕೋಟ್ಟುಟ್ಟಿ ವನದ್ವಿಪೇಂದ್ರಚಯಮತಿಭಯದಿಂ

ನೀಟ್ಟಿರಿಸಿ^೧ ನಿಲ್ಲದೆನಸುಂ

ನಾಟ್ಟುಡಿವೋ^೨ ಪಂತೆ ಪೋವುದೀ^೩ ನಗತಟದಿಂ

ಉತ್ತಲಮಾಲೆ.

೨. ಕಾಟ್ಟುರಮಾಗೆ ಕಾವ್ಯರಸ^೪ ಮರ್ಥಮುಮಕ್ಕುರಮುಂ^೫ ಪ್ರತೀತಿಯಂ

ಮಾಟ್ಟಿನೆಗಂ ಜಲಕ್ಕನಿರೆ ಪೇ^೬ ಬದೆ ಕೆಮ್ಮನೆ ಗಂಟುವೇ^೭ ಬ್ಬು ಚಿ :

ನೋಟ್ಟಿದೆ ಮುಯ್ಯನಾ ಕೃತಿಗೆ ಪಂ^೮ ಜಿಕೆ ವೇಟ್ಟಿದದರ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಂ

ಬೇಟ್ಟಿದು ಟೀಕು ಬೇಟ್ಟಿದೆನೆ ಪೇಟ್ಟಿ^೯ ವನುಂ

ಕವಿಯೆಂಬಲೆಕ್ಕ^{೧೦} ಮೇ ೨೯೯

೧. ಕಿಚ್ಚಿಲಿಸಿ. ೨-೨. ಪೋಪಂತೆ ಪೋವುದಿ. ೩-೩. ದರ್ಥಮನಕ್ಕರಮಂ.

೪. ಪೇಟ್ಟಿದು. ೫. ನೊಣಂಟು. ೬. ಪಂಚಿಕೆ ೭-೭. ನಂ

ಕವಿಯೆನ್ನ ಬರ್ಕು.

(ಅಲ್ಲಿ ರೇಫಕ್ಕೆ)

೨. ಮಾರ್ಪಿಡಿಯೆ ಮಾಣನೀ ಭಟ

ನೇರ್ಪಸವಿಗನೀತನಿಧಿಗೇ ಬರ^೧ ಲಾರ್ಪವರಾರ್

ಮಾರ್ಪಡೆಯೋ^೨ ಕೆನ್ನ ಘನದೋ^೩

ದರ್ಪಮನಾವರಿಸಿ ನೆಗಟ್ಟಿ ಕಲಿ^೪ ರಣವಜ್ರಂ

೩೦೦

ಸೃಗ್ಧರೆ.

(ಬಹುಳ ಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ)

೪. ಪೇಱಾರ್ಪತ್ತುತೋಳುಂ ದಶಮುಖಕುಹರಾ^೫ ಬೋಪಮುಂ

ಮಿಟ್ಟು ರೂಪಂ

ತೋಱಾರ್ಪಂತಿರ್ಪ^೬ ರೂಪುಂ ಹರನಿರೋಳಗುವಪ್ಪಿನಂ

ಪೊಣ್ಣೆದಣ್ಣಂ

ಬೀಳುತ್ತಂ ದೇವನಂ ಮಚ್ಚಿಸಲವಯವದಿಂದೊಂದೆರಬ್

ಮೂಱು ನಾಲ್ಕು

ಯ್ದಾಱೀಟಿಂಟೊಂಬತೆಂದಿಂತರಿಗುಮೆ ತಲೆಯೊಂಬತ್ತುಮಂ^೭

ದೈತ್ಯರಾಜಂ ೩೦೧

ಸೂತ್ರಂ ೬೭.

ಕೆಲಬರುಪಾಂತ್ಯದ ಕಾರದ

ನೆಲೆಯೊಳೊಕಾರಂ ವಯದ್ವಯಕ್ಕಾದೈತ್ಯಂ

ಸಲೆ ಕೂಡೆ ಣಕಾರಂ ಕೇ

ವಲಂ ನಕಾರಕ್ಕೆ ಣತ್ವಮಕ್ಕುಮದೆಂಬರ್

೩೦೨

೧. ವರ. ೨. ಕನ್ನ ಪದದೋ. ೩. ಕವಿ. ೪. ಮುಖರಾ ೫. ತಪ್ಪ.

೬. ಯಂ ಪತ್ತುಮಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ :

(ಉಪಾಂತ್ಯದ ಅ ಕಾರಂ ಒ ಕಾರವಾದುದಕ್ಕೆ)

೧. ಆವೊಂ ಕಾವೊಂ ಲೋಕಮ

ನಾವೊನಿನಮರರ್ಕ್ಕಳಮರರೆನಿಸಿದರೊಲವಿಂ

ದಾವೊನುರಃಸ್ಥಳದೊಳ್ ಲ

ಪ್ಪೆತ್ತವಧು ನೆಲಸಿರ್ಪಳಾ ಮುರದ್ವಿಷನೀತಂ

೩೦೩

(ವಕಾರದಾತ್ವಕ್ಕೆ)

ಜಂಪಕಮಾಲೆ.

೨. ಕಸವರದಾಸೆಯಿಂ¹ ಪ²ದೆವುದೋರ್ಪಲಾ³ವೆಂಡಿರ.

ನಲ್ವೆಯೆಂದು ಭಾ

ವಿಸದಿರು ನೀಂ ಮನೋನಯನವಲ್ಲಭ ಕೂರಿಸಿ ಕೂರ್ತ

ನಿನ್ನ ಮೆಯಾ

ಕಸವರಮೆನ್ನ ನಿನ್ನುಸಿರ ದಾದಲೆಗಾಣ್ಣಿನ⁴ ಮೆಂದೆ ನಂಬು ಚಿ

ಕಸವರಬೇಟಮೆಂಬುದೆರೆಕೊಳ್ಳರ ಬೇಟಮದೆನ್ನ ಬೇಟಮೋ ೩೦೪

(ಯಕಾರದೈತ್ವಕ್ಕೆ)

ಮತ್ತೇಭವಿಕ್ರೀಡಿತಂ

೩. ಅಸಿತ್ತೇಂದಿವರ ಲೋಲಲೋಚನೆಯನಂದಂತಾ ಸಭಾಮಧ್ಯದೊಳ್

ಪಸುವಂ ಮೋದುವ⁵ವೋಲಿ⁶ ಮೋದೆಯುಮದಂ ಕಂಡಂತೆ

ಪಲ್ಲರ್ಚಿ ಸೈ

೧. ಯೋಳ್ ೨-೨. ದೆದು ಕೋರ್ಪಳ ೩. ದಾಕಲೆಕಾಣ್ಣಿನ.

೪. ಪೊಲೆಯ್ದು ೫. ವರೆಗಂ.

ರಿಸಿದಂ ನಿನ್ನಯೆ ನನ್ನಿಗಿನ್ನೆವರಮಾ ದುಶ್ಯಾಸನೋರಃ ಸ್ಥಲೋ¹

ಷ್ಠ ಸ್ವತಾ² ಸ್ವಗ್ಗಲಪಾನಮಂ ಬಯಸಿ ಬಾಯ್ ತೇರೈಸೆ

ಸ್ವೈತಿರ್ಪನೇ³ ೩೦೫

(ಪಂಪನ ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯ ೭-೫೮)

(ನ ಕಾರದ ಣ ತ್ವಕ್ಕೆ)

೪. ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಿ ಮಾವಿನ

ತಣ್ಣೆಟಲೋಳ್ ನಲಿವ ಸಿದ್ಧಚಾರಣಗಣಮಂ

ಪಣ್ಣನೆ ಬಂದೆಳಗಾಯರೆ

ಪಣ್ಣನೆ ಪಟುಪಟುದು ತಿಂಬ ಬಲಿಮುಖಕುಲಮಂ

೩೦೬

ಸೂತ್ರಂ ೬೮

ಪೊಯೆ⁴ ಬಯೆ ಮತ್ತಾರಯೆ ಗೆಯೆ

ಸಯೆಯೆಂದು⁵ ವಿಕಲ್ಪದ್ವಿ ಯ ಸಂಯೋಗದೊಳಾ

ಶ್ರಯಿಸಿಕ್ಕುಂ ಗುರುಲಘುಗತಿ⁶

ನಿಯಮ⁷ ಮದೇದೋದ್ವಯಕ್ಕಮಕ್ಕುಂ ಪ್ರಾಯಂ. ೩೦೭

ಪ್ರಯೋಗಂ

೧. ನಡೆ ಕೋಲ್ವರ⁸ ಮಂದಂಬುರ

ದೆಡೆಯಂ ಪು⁹ಣ್ಣೂರ್ತು ಕಾಳವಟ್ಟದ ಕೊಪ್ಪಂ¹⁰

೧. ಸ್ಥಲೋಚ್ಚಿಸಿತಾ.

೨. ಸೈರಿಪ್ಪೆನೇ.

೩-೩. ಯಾ ಬಯಾ

ಮತ್ತಾರಯಾ ಗೆಯಾ|ಸಯ್ಯಂದು ೪. ತತಿ. ೫. ನಿಯತ ೬. ಕೊಲ್ವ

೭. ಪೂ ೮. ಕೊಳ್ಳಂ

ಪಿಡಿದು ನೆಪಲ್ಪ ಕೃತುತಂ
ಗಿಡಿಗಂ ಪೊಯೆ ನೊಂದ ಭುಜಗನಿರ್ಪಂತಿದಂ

೩೦೮

೨. ಮೆಯ್ಯ ಮಸಿ ಕೊರಲ ಬಕ್ಕಳೆ^೧
ಪೊಯ್ಯೆ ಪುಗಿ^೨ಲ್ಲ ರೆವ ಕೆಯ್ಯ ಕಂಕರಿಕೆ ಕಡಂ
ರಯ್ಯಮನೆ ಪಾಡು^೩ ತಿರ್ದಳ
ನೊಯ್ಯನೆ ಕಡೆಗಣ್ಣೊಳಡರೆ ಚಪ್ಪರಿಸುತ್ತಂ

೩೦೯

ಪ್ರತವಿಲಂಬಿತವೃತ್ತಂ

೩. ಪಿಡಿದು ಮಚ್ಚದೆ ನೋವದೆ ಪೆಂಡಿರಂ
ಜಡಿ^೪ಯೆಯುಂ ಬಯೆಯುಂ^೫ ಬಲಗರ್ವದಿಂ
ಮಿಡುಕಲಣ್ಣದೆ ನೋಡಿದ ಸಾಸಿಗಂ^೬
ಮಡಿಯದಿರ್ಕುಮೆ ಬೀರಮನಾರೊಳಂ

೩೧೦

೪. ಸುಯ್ಯ^೭ ನಿಡುಪುಡುಗ^೮ ದಿರೆಯುಂ
ಮೆಯ್ಯರೆ^೯ ಮಲ್ಲ ದೆಯುಮಿಂತು ಸಂದಂದಿಬರ^{೧೦}
ಬಯ್ಯಲೆ ಪೊಯ್ಯಲೆ ಕುರುಳಂ^{೧೧}
ಕೊಯ್ಯಲೆ ಪೊಯ್ಯಿಂತು^{೧೨} ವಿನಯವತಿಗಂ ಪತಿಗಂ

೩೧೧

೧. ಬಕ್ಕಂ ೨. ಘರಿ ೩. ತಿರ್ಪ ೪-೫ ಯಲುಂ ಬಯಲುಂ.
೬. ಸಾಸಿರಂ ೭-೮. ನಿಡಪಡುಗ; ಮಿಡುಪುಡುಗ; ೯-೧೦. ಯ್ಯರಿ
ಮಲ್ಲ ದೆಯುಮಿಂತು ಸಂದಂದಿಬರ ೧೧. ತಲೆಮುಂ ೧೨. ಬೆಳಗಾಯ್ತು

೫. ಆರಯೆ ಜಡನಾದೊಡನುಧಿ
ಕಾರಿಯ ನಾಡಿದುದೆ ಪವಣದಂತಿಕೆನನ್ನೇ
ಡೂರೂರೊಳುಗನಾದೊಡ
ಮೂ^೧ರಡಿ ಪವಣೆಂಬುದಲ್ಲೆ ನಾಣ್ಣುಡಿ ಜಗದೊಳ್

೩೧೨

೬. ಆರಯ್ಯ ಸರ್ವಭೂತಾ
ಧಾರಂ ಮುಟಿಯುಂ ನೃಪೇಂದ್ರನುಂ ಮುಟಿಗಾಲಂ
ಬಾರದೊಡಂ ನಿರ್ವಹಿಸುವ
ರಾರುಂ ನೃಪನಿಲ್ಲದಂದು ನಿರ್ವಹಿಸುವರೇ

೩೧೩

ಸ್ವಾಗತವೃತ್ತಂ.

೭. ವಿಳಿದಂಗೆಯಲಿಮೀಗಡೆ ನನ್ನೊ
ಳ್ಳಾಳನೊಳ್ಳು ದುರೆಯಂ ರಥಕಟ್ಟಾ^೨
ವ್ಯಾಳದಂತಿಕುಲಮಂ ಸಮಕಟ್ಟಿಂ
ಕಾಳೆಗಕ್ಕೆ ತಡೆದರ್ಪದ^೩ಯುಕ್ತಂ

೩೧೪

೮. ನಿಮ್ಮಿಂ ಪಿಂಬಡಿನೊಳದೇ
ಸಮ್ಮದಮೆಮಗಂ ಧರಿತ್ರಿಗಂ ರಾಜ್ಯದ ಮೋ
ಹಮ್ಮು^೪ದುಮೊಂದದೆಮ್ಮೊಳ್
ಕೆಮ್ಮನೆ ನೀವಿನಿತುಮಾಗ್ರಹಂಗೆಯ್ಯದಿರಿಂ

೩೧೫

೧. ಮಾಜಡಿ. ೨. ಪತ್ರಿ. ೩. ದಿರ್ಪುಡ.

೯. ಆಯತಿ ನಿವಿರ್ವಂತು ಗುಣಾ

ಮ್ನಾಯಮನೋಳಕೊಂಡು ಬಟ್ಟೊ^೧ಡದು ಬಾಹಿನಿಕುಂ
ನ್ಯಾಯಮನೋಕ್ಕಳೆ ಪಟುವಿನ
ಮಾಯಂ ಸಯೆ^೨ ಬಟ್ಟು ದೊಂದು ಬಾಟುಂ ಬಾಟೀ ೩೧೬

೧೦. ಕಾಯದೆ ಚಲಮಂ ಪಲರುಂ

ಚೀಯೆನೆ ಪತಿ ಸಾಯೆ ಸಯ್ಯ^೪ಲಂಜಿದ ನಾಯಂ
ನಾಯೆಂಬೆ^೫ ನಾಳ್ವನಂ ಕಾ
ದಾಯತಿ^೬ ನಿಲೆ ಸತ್ತ ನಾಯನಾಂ ನಾಯೆಂಬೆಂ ೩೧೭

(ಏ ಕಾರಕ್ಕೆ)

ಮತ್ತೇಭವಿಕ್ರೇತಂ :

೧೧. ಕುಡಿದಂಭೋಧಿಗಳೇಟುಮಂ ತವಿವುದೇ ಗೋತ್ರಾದ್ರಿ^೬

ಪಿಡಿದೇಂ ಕೀಟ್ಟುದೆ ದಿಗ್ಗ ಜೇಂದ್ರಚಯಮಂ ಮಾರ್ಪೆಯ್ಯ^೭ದೇ
ಕಟ್ಟಿ ನಿ

೧. ಬಾಟ್ಟುಸಡು. ೨. ಸಯ್ಯ. ೩. ಚೀ. ೪. ಸಾಯ.
೫-೫ ನಾಳ್ವನಂ ಕೊಂಡಾ; ನಾಳ್ವನಂ ಕೊಂಡಾ. ೬. ಗೋತ್ರಾದ್ರಿ
೭. ಮಾರ್ಪಾ.

ಮೃಡಿಗೊಪ್ಪಿವುದೇ ಲೋಕಪಾಲಕರನಾ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಮಂ
ಚಂಚುವಿಂ

ದೊಡೆದೀಡಾಡುವುದೇ ವಿಹಂಗಮವಿದೆಂದೇಕಬ್ಬ
ನೀಮೇಳಿಪಿರ್ ೩೧೮

(ಓ ಕಾರಕ್ಕೆ)

ಉತ್ಪಲಮಾಲೆ.

೧೨. ತಂದೆಯ ನನ್ನಿಗಿತ್ತನನುಜಂಗಳೆಯಂ ರಘುವಂಶನೆಂದು ಜೀ
ಯೆಂದವುದೇ ಜಗಜ್ಜನವಿದಂ ಸಿಂ^೧ಗಿಂಬುದೊ
ಲೋಭಮೆಂಬುದೋ
ಪಂದಿತನಕ್ಕೆ ಮೊತ್ತಮೊದಲೆಂಬುದೊ ಮತ್ತಿನ
ನೆಂಬೊಡೂ^೨ನನೆಂ
ಗುಂ ದೊರೆವೆತ್ತನೆಂ ಗುಮೊ ಕುಲೋದ್ಗತನೆಂ ಗುಮೊ
ತಕ್ಕನೆಂ ಗುಮೋ ೩೧೯

(ಪ್ರಾಯೋಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ)

೧೩. ಎಲೆವಳ್ಳಿಯ ತಳ್ಳಂದೇ
ಚಿಲೆವಾಯಿಯ ಪರೆಪಿನಿಂದಶೋಕೆಯ ಪೊದಟುಂ
ಮಲೆವಾಯ್ತು ಲತೆಯ ಪುದುವಿಂ
ತೊಲಗದು ಬನದೊಳಗೆ ಬಳೆದ^೩ ಕಟ್ಟಲೆ ಪಗಲುಂ ೩೨೦

೧. ಸೆರ ೨. ನೆಂಬುದೊನ. ೩. ಬಳೆವ ಪೊಳೆವ.

೧೪. ಓಲೆಯನೋಲೆಯೊಳಿಕ್ಕಿದ
 ನಾಲಿಡಮನಿಟ್ಟು ಬೇಜಿ ನುಡಿ^೧ದಟ್ಟಿದನೇಂ
 ಚೋಳನೆ ಕೇರಳಧಾತ್ರೀ
 ಪಾಲಂ ನುಡಿದಂತೆ ಸಾಳೆ ನಿಲ್ವಾಹವದೋಳ್.

೩೨೧

೧. ನಡು.

(ಇದು ಶಬ್ದಸ್ಮೃತಿಯೊಳ್ ಸಮಾಸ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಮಾಪ್ತಂ.)

೫. ತದ್ಧಿತ ಪ್ರಕರಣಂ

ಸೂತ್ರಂ ೬೯.

ಇವು ಪಣ್ಯಮಿವರ್ಗ ಮೇಣಂ
 ತಿವು ಶಿಲ್ಪಂ ಮೇಣ್ ನಿಯೋಗಮಿವನಜಿವಂ ಮೇ
 ಣಿವನಾಚರಿಸುವನೆಂದಿಂ
 ತಿವಜೊಳಿಗಪ್ರತ್ಯಯಂ ಯಥೋಕ್ತಿಯನಕ್ಕುಂ ೩೨೨

ಪ್ರಯೋಗಂ.

('ಇಗ' ಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ)

೧. ಗಂದಿಗನೆರವಣಿ^೧ಗಂ ಸರ
 ವಂದಿಗನಾ ಪಟ್ಟಸಾಲಿಗಂ ಬಾಣಸಿಗಂ
 ಮಾಂದರಿಗಂ^೨ ಜೋಯಿಸಿಗಂ
 ಸಂಡಜಿಕೆಯ ಕಬ್ಬಿಗಂ ಸಮಂಜಸನೊಳನೇ ೩೨೩

ಸೂತ್ರಂ ೭೦

ಇದಜೊಳಿವಂ ವ್ಯಾವೃತ್ತಿ^೩ನೆನೆ
 ತದಗ್ರದೋಳ್ ಕಾಜಶಬ್ದಮಕ್ಕುಂ ಕೆಯ್ಯೊಂ

೧. ನೇರ. ೨. ಮಾಂದರಿಗಂ ಮಾಂದರಿಗಂ. ೩. ವ್ಯಾವೃತ್ತಂ.

ಡಿಧನೀತಂ ನಡೆಯಿಸನೆನೆ
ತೊದಳೇಂ ವಳ^೧ಮೆಂದು ವಳ್ಳ^೨ಮೆಂದಿವು ನೆಗಟ್ಟುಂ ೨೨೪

ಪ್ರಯೋಗಂ.

('ಕಾಱಿ' ಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ)

೧. ನಗೆವಡಿ ಕಾಱಿಂ ನೀಱಂ

ಬಗೆಕಾಱಿಂ ಪಾಟಕಾಱಿನೊಳ್ಳುಡಿ ಕಾಱಿಂ^೩

ಪಗೆಕಾರನಾಗಿಯುಂ ಕೆಯ್

ವಿಗೆ ತಕ್ಕಂ ಕೆಯ್ದು ಕಾಱಿನೆನಿಸಲ್ಪಾಱಿಂ

೨೨೫

('ವಳ-ವಳ್ಳ' ಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ)

೨. ^೪ಅಡಪವಳಂ ಪಡೆವಳ್ಳಂಮಡಿವಳ್ಳಂ^೪ ಸೆಜ್ಜೆವಳ್ಳನಜ್ಜಂ ಬಿಜ್ಜಂಅಡು^೫ವಳನೆಂದಿಂತಿವರಂ

ಕಡಂಗಿ ಬಿಜೆ ಜಡಿಯದಿರ್ಕ ನಯಮುಱಿವರಸಂ

೨೨೬

ಸೂತ್ರಂ ೭೧

ಇದನೀತಂ ಮಾಪ್ಪಿನೆನಿ

ಪ್ಪುದುಱಿಱ್ ಗಾಱಿಪ್ರಯೋಗಮಕ್ಕುಮಪಭ್ರಂ

೧. ಬಿಳ ೨. ಬಳ್ಳ ೩. ನೊಳ್ಳಗೆಗಾಱಿಂ. ೪-೪. ಮಡಿವಳ್ಳ,
ಮಡಪವಳ್ಳಂ, ಪಡೆವಳ್ಳಂ. ೫. ಅಡುಬಳ್ಳ, ಅಡೆಬಳ್ಳ ಅಡಬಳ್ಳ.

ಶದೊಳಮದೆ ವರ್ತಿಕುಂ ಮ
ತ್ತದರ್ಕ ಕರ್ಮಾದಿಯಾದೊಡಾದಿಗೆ ಲೋಪಂ ೨೨೭

ಪ್ರಯೋಗ

('ಗಾಱಿ' ಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ)

೧. ಅಣೆಯರ ಮೆನೆದೊಪ್ಪಿವು

ಮಣಿಗಾಱಿರ ಕಂಚಗಾಱಿರೊಟಗಾಱಿರ ತಿಂ

ತಿಣೆಯನಿಪ ಮಾಲೆಗಾಱಿರ

ಗಣನಾತೀತಂಗಳಾಪಣಂಗಳೆ ಪೊಟಲೊಳ್

೨೨೮

('ಗಾಱಿ' ಪ್ರತ್ಯಯದ ಆದಿವರ್ಣಲೋಪಕ್ಕೆ)

೨. ಅಱಿದು ನರನೊವಜರೆನ್ನಂ^೧

ಕುಱಿಗೊಱಿದಿಡಿದನದಱಿನೊಡ್ಡಿಸಿದಂ ಕ

ಮ್ಪುಱಿನಂಬು ಕಮ್ಮುಱಿಂಗೆಂ

ದಱಿಯದೆ ನುಡಿವಂತು ನಾಡವರ್ ಗಾವಿಲರೇ

೨೨೯

ಸೂತ್ರಂ ೭೨.

ಈ ಪೇಟ್ಟನಿತುಂ ಶಬ್ದಕ

ಳಾಪಂ ಸ್ತ್ರೀವಿಷಯಮಾದೊಡ್ಡಿಸಿ ಪರಮಕ್ಕುಂ

ರೂಪಾನ್ಯತ್ವದೊಳಾದಿಗೆ

ಲೋಪಂ ತತ್ ಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ ಸಂಭವಿಸಿಕುಂ

೨೩೦

೧. ನೋಡಜನ್ನಂ. ೧. ಮಾದೊಡಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. ('ಇತಿ' ಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕು, ಅದಪ್ರಾಣಿತ್ಯ ಆದಿವರ್ಣಲೋಪಕ್ಕು)

೧. ಮಡಿಯಂ ಮಡಿವಳ್ಳಿಯವೋಲ್

ಬಿಡದವ್ಯತಾನ್ನಮನೊಜಲ್ಪ ಬಾಣಸಿಗಿತಿವೋಲ್

ಕುಡು^೧ತಿರ್ದಳ್ ಪೂಮಾಲೆಯ

ನೆಡೆಯಡುಗದೆ ಮಾಲೆಗಾರ್ತಿವೋಲ್ ಮತ್ತೊರ್ವಳ್. ೩೩೧

ಸೂತ್ರಂ ೭೩

ಇಂತಿದು ವಿಭಾಷೆಯಿಂ ನ

ಣಾಂತರದೊಳಮಕ್ಕುಮುಟ್ಟಿದ ಗುಣವಚನಮು^೨ಕಾ

ರಾಂತಮಳಂತಂ^೩ ಸ್ತ್ರೀಣದೊ

ಳಂತವಳುಂ ಪೆಣವು ಪುಂಸ್ತ್ವದೊಳ್ ಸಮ^೪ರೂಪಂ ೩೩೨

ಪ್ರಯೋಗಂ

೧. ಒಕ್ಕಲಿತಿ ಜೋಡೆಯಾದಂ

ತಕ್ಕಮವಳ್^೫ ಸಿತಗೆ ಪತಿಗೆ ಮಿಗೆ ಕಾಯ್ವಳ್ ನೋ

ಟಕ್ಕೆ ಕಡುಸೊಂಪಿ^೬ ಸಾಣಲಿ

ಬಕ್ಕುಂ ಬಯಲೊಳಮದಾರುಮಂ ಬಂ^೭ಚಿಸುವಳ್ ೩೩೩

ಸೂತ್ರಂ ೭೪.

ಅಲ್ಲಿಯೆ ಪುಟ್ಟಿದನಂತಿವ

ನಲ್ಲಿಯೆ ತಾಂ ಬಳಿದನೆಂದು ಪೇಜ್ವರ್ಥದೊಳಂ

೧. ತಿರ್ಪಳ್ ೨. ವಚನಮು. ೩. ಮದಂತಂ ೪. ಸ್ತ್ರೀ ೫. ದವಳ್. ೬. ಸಾದು. ೭. ವಂಚಿ: ಭಂಚಿ.

ತೆಲ್ಲಮಿಚ ಪ್ರತ್ಯಯಮಿಂ

ತಲ್ಲಿ ಯಥಾಲಕ್ಷ್ಯಮಾದಿಗಕ್ಕುಂ ಪ್ರಸ್ವಂ

೩೩೪

ಪ್ರಯೋಗಂ

('ಇಚ' ಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ)

೧. ಪೊಟಲಿಂದ್ರಪುರಂ ಕಾಲೂರ್

ಪೊಟಲಿಂದ್ರರ್ ಪೊಟಲ ಮಾನ^೧ಸರ್ ಕಾಲುರಿಚರ್

ಪೊಟಲಿಚರೆನೆ ಸೊಗಯಿಸುವುದು

ಪೊಟಲಿಂ ಕಾಲೂರ್ಗಳಿಂದಮಂತಾ ವಿಷಯಂ

೩೩೫

ಸೂತ್ರಂ ೭೫

ಅಲ್ಲಿ ಇದುಂಟೆಂಬರ್ಥದೊ

ಳ್ಳಿಲಿಯುಮುಳ್ಳೊಡೆಯ ವಂತ ಶಬ್ದಮವಕ್ಕುಂ^೨

ಎಲ್ಲಂದದೊಳಂ ಪೋಲಿಸು

ವಲ್ಲಿ ಗುಣಾಧಿಕರೊ^೩ಳಂತೆ ಪೋಲ್^೪ ತಾನಕ್ಕುಂ ೩೩೬

ಪ್ರಯೋಗಂ. ('ಒಡೆಯ'-ಉಳ್ಳ-ವಂತ' ಪ್ರತ್ಯಯಗಳ್ಗೆ)

೧. ಸಿರಿಯೊಡೆಯಂ ಸಿರಿಯುಳ್ಳಂ

ಸರೂಪಿ^೫ ಗುಣವಂತನಧಿಕದಾನಿ ಮದೇಚ್ಛಂ^೬

ನರರೊಳವನೆನಿಸಿ ಬಾಬ್ಬುದು^೭

ಪುರಾತನೋದಾತ್ತಪುಣ್ಯಪರಪಾಕಫಲಂ

೩೩೭

೧. ಮರ್. ೨. ಶಬ್ದಮವಕ್ಕುಂ ೩. ಗುಣಾಧಿಕದೊ. ೪. ಪೋಲಿ ನಲಕ್ಕುಂ. ೫. ಸುರೂಪಿ. ೬. ಮಹಾಂತಂ. ೭. ಬಾಬ್ಬುದೆ.

(ಅಪರಾರ್ಥಕ್ಕೆ-ಅಂತೆ-ಎಂಬುದಕ್ಕೆ)

೨: ಸುರಪತಿಯಂತೆ ವಿಸ್ತುರಿತನೇತ್ರಸಹಪ್ರವಿರಾಜಿತಂ ನರೇ
ಶ್ವರಭವನಾಗ್ರದಂತೆ ದೃಢವೇತ್ರ^೧ಲತಾಶತದುಷ್ಟವೇಶಮಂ^೨
ಬರತಳದಂತೆ ಋಕ್ಷಮೃಗಲುಬ್ಧ ಕಸಂಗತ^೩

ಮಂಜುರಾಶಿಯಂ

^೪ತಿರೆ ತತವಿದ್ಯಮ^೪ದ್ಯುತಿ ನಿರಂತರಮೊಪ್ಪುಗುಮಾ
ವನಾಂತರಂ ೩೩೮

(‘ವೋಲ್’ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ)

೩. ಕರಿವೋಲ್ ಭದ್ರಗುಣಂ ಕೇ
ಸರಿವೋಲ್ ನಿರ್ವ್ಯಾಜಶೌರ್ಯನಂಭೋನಿಧಿವೋಲ್
ಶರಣಾಗತರಕ್ಷಣಪಟು
ಗಿರಿವೋಲ್ ನಿಷ್ಕಂಪಚಿತ್ತನಾ ನೃಪತುಂಗಂ^೫ ೩೩೯

ಸೂತ್ರಂ. ೭೬

ಅವಙ್ಗುಲೋ ವೋಲ್ಗುಕ್ಕುಂ ಹ್ರ
ಸ್ವವಿಧಾನಂ ಪಾಕ್ಷಿಕಂ ಮಕಾರಾಗಮದಿಂ
ವೈವಧಾನಮನರ್ಣಕ್ಕೆ
ಕ್ಕುವಲ್ಲಿ ಬತ್ರುತಿ ವಕಾರದೊಳ್ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುಂ ೩೪೦

೧. ಪರಿವೇತ್ರ ೨. ಸಹಪ್ರವೇಶ ಶತದುಷ್ಟದೇಶ. ೩. ಸಂಕುಲ.
೪-೫. ಶುರುತರ ವಿದ್ಯಮ, ೫. ನೃಪಭುತಂ

ತದ್ವಿತ ಪ್ರಕರಣಂ

೧೦೭

ಪ್ರಯೋಗಂ

(ಪೂರ್ವಾರ್ಥಕ್ಕೆ ‘ವೋಲ್’ ಎಂಬ ರೂಪಕ್ಕೆ)

ಮಣಿವಿಭೂಷಣವೃತ್ತಂ.

೧. ಶ್ರೀಯ ಜವ್ವನ (ದ) ರೂಪಿನ ಗಾಡಿಯ ಪೆಂಪಿನೊಂ
ದಾಯು ತಾನೆ ನಡೆತರ್ಪವೊಲೊಪ್ಪಿರೆ ಬಂದಭಿ
ಪ್ರಾಯಸಿದ್ಧಿಯನೆ^೧ ಚಿಂತಿಸುತುಂ ಮನದೊಳ್ ಜಯ
ಶ್ರೀಯ ದೂದವಿವೊಲಾ ಸತಿ ಕಂಡು ಶಿಖಂಡಿಯಂ ೩೪೧

(ಅಪರಾರ್ಥಕ್ಕೆ : ‘ವೋಲ್’ ಬಿಂದುವೆರಸು ‘ಬೋಲ್’ ಎಂದಾದುದಕ್ಕೆ)

ಮತ್ತೇಭಿ ವಿಕ್ರೇದಿತಂ

೨. ನಿಗಳಂಬೋಲ್ ತೊಡರ್ದಿರ್ದ ಮೋಹನಿಗಳಂ

ನಿರ್ವ್ಯಾಕುಳಂ ಹಿಂಗೆ ಮ
ತ್ತಗಜೇಂದ್ರಂಬೊಲಲರ್ಗಳಂ ವನ^೨ಮನಂದಾನಂದದಿಂ ಪೊಕ್ಕನಾ
ವಗಮಾದಳ್ಳುಟುಕುರ್ಕೆಯಿಂ ಮಕುಟಬದ್ಧರ್ ನೂರ್ವರಂತಲ್ಲಿ ದೀ
ಕ್ಷೆಗೊಳಲ್ ತನ್ನೊಡವೋಗೆ ನಿಶ್ಚಿತಮನಂ ಶ್ರೀಚಂದ್ರ
ಭೂವಲ್ಲಭಂ ೩೪೨

ಸೂತ್ರಂ ೭೭.

ತನಮಿಕೆಯುಮೆಂಬಿವುಂ ಚೇ
ತನಭಾವದೊಳಕ್ಕುಮುಬಿದ ಭಾವಾರ್ಥದೊಳಂ

೧. ಬ್ರಾಯಾನಿಧಿ. ೨. ಪರಮಂ.

ತನಿತಪ್ರಿಯಂ ಪು ಕೆಯೆಂಬಿವು
ಜನಿಯುಕುಮಂತಲ್ಲಿ ಕ ದ್ವಿರುಕ್ತಿ ವಿಕಲ್ಪಂ

೩೪೩

ಪ್ರಯೋಗಂ. ('ತನ'-ಇಕೆ' ಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ)

೧. ಕಡುಗಲಿತನಮಂ ಚಾಗದ
ಪೊಡವುಮೊಳ್ಳುಡಿ^೧ಯೊಳಾದ ಮಾನಸಿಕೆಯುಮು
ಕುಡುಗದ ಶೌಚಮುಮಾಯದ
ಪಡೆವಾತುಂ ಪೆರ್ಮೆವಡೆದುವವನಿಂ^೨ದಿಳೆಯೊಳ್

೩೪೪

(ಅಪರಾರ್ಥಕ್ಕೆ 'ಪು' ಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ)

೨. ವಾರಿಧಿಯದೊಂದು^೩ ಗುಣ್ಣಂ
ಧಾರಿಣಿಯ ಪೊಗಟ್ಟಿವೆತ್ತ ವೆಂಪಿನ ತಿಣ್ಣಂ
ಮೇರುವಿನ ಬಿಣ್ಣುಮಾ ನೃಪ
ಧೀರನೊಳೊಂದಾಗಿ ನಿಂದುವೆನ್ನದರೊಳರೇ

೩೪೫

('ಕೆ' ಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ)

೩. ನಮಿತಾರಿಗೆ ದಮಿತಾರಿಗೆ
ಸಮಸ್ತಧಾತ್ರೀವಿಭಾಗದೊಳ್ ಭಾವಿಸೆ ವಿ
ಕ್ರಮದ ನಿಮಿರ್ಕಗಮಾಯತಿ
ಯಮರ್ಕಗಂ ಪೇಟಿ ಪೋಲ್ಗೆ^೪ ಗಾವಂ ಬರ್ಪಂ

೩೪೬

೧. ಮೊರ್ಪುಡಿ ೨. ವಡಗುಮವನಿಂ ೩. ವಾರಿಧಿಗೊಂದು
ವಾರಿಧಿಯೊಂದು ೪. ಪೇಟಿ ಪೋರ್ಕೆ.

(ಕ ಕಾರ ದ್ವಿತ್ವಕ್ಕೆ)

೪. ಬೇಸಲದಾಸಲದೆ ವನಾ
ವಾಸಂಗಳೊಳುನ್ನತಿಕ್ಕೆ ನಿಲೆ^೧ ನಮೆದ^೨ದವರೊಳ್
ನೇ^೩ಸನ್ನಿಕೆಯಿಂ ಕುರುಪತಿ
ಬೀಸರಮಂ ನುಡಿಯದೊಳ್ಳಿತಂ ನುಡಿದಪನೇ

೩೪೭

ಸೂತ್ರಂ ೭೮

ಒಂದೆರಡು ಮೂಳುನಾಲ್ಕು
ಯೆಂದಿನಿತರ್ಕ^೪ ಬಹುತ್ವವಾಚಿಯೊಳಮ^೫ದಂ
ತೊಂದಿ^೬ನೆಗಟ್ಟುಂ ವಿಕಲ್ಪಂ
ಸಂದಿಸಿ ನೆಲಸಿರೆ ಮೆಯೆಂಬುದಕ್ಕುಂ ಸೂಚ್ಯೋಳ್. ೩೪೮

ಪ್ರಯೋಗಂ.

('ಮೆ' ಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ)

ಮತ್ತೇಳವಿಶ್ರೇಷ್ಠತಂ.

೧. ಶಯುದಂಷ್ಟ್ರವಿಷದಂಶಮೊಂದೆ ಜತುಗೇಹೋದ್ದೀಪನಂ
ತಾನದೊಂ
ದೆ ಯಥೇಷ್ಟ^೭ಪ್ರಕೃತಂ ದುರೋದರಜಯಂ ಮತ್ತೊಂದೆ
ಕಷ್ಟಪ್ರತಿ
ಕ್ರಿಯೆ^೮ಯಪ್ಪಾ ವಿಷದೂಷಿತಾಶನಮದಂತೇನೊಂದೆ
ಪೇಟುಗಳೊ
ಮೆಯೊ ಮೇಣಿ^೯ಮೆಯೊ ಮೂರ್ವೆಯೊ
ಕುರುಕುಳಪ್ರಾರಬ್ಧ ದುರ್ವೃತ್ತಕಂ. ೩೪೯

೧. ಗಿಡೆ. ೨. ಸಮೆದ ೩. ನೀ. ೪. ತರ್ಕಾ ೫. ಮರ್ಪ
ತ್ತೊಂದಿ. ೬. ಯಥೇಷ್ಟಂ ೭. ಕ್ರಿಯಮಪ್ಪಾ. ೮. ಪೇಟು.

೨. ನೂರ್ಮೆ ಹರು ಕಱಿವುದಂ ತಾ
ನೂರ್ಮೆಯ ಕಱಿವೆರ್ಮೆಯಲ್ಲದಱಿ ಯೆರ್ಮೆ^೧ಗಳೇ
ಯೆರ್ಮೆಗಳೊಳಗಿಲ್ಲೆನಿಸಿ
ರ್ಮೆಯ ಪಿಂಡುಗಳನೊಪ್ಪುಗುಂ ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್ ೩೫೦

(ವಿಕಲ್ಪಕ್ಕೆ)

ಮತ್ತೇಭವಿಕ್ರೇದಿತಂ.

೩. ತನಗಂಬವುದನಾಯ್ದನೋಡಿ ಸಲವುಂ ಬಿಲ್ವಿಲ್ಲೆಳೊಳ್
ಬಿಲ್ವನೊಂ
ದನೆ ಕೊಂಡೇಪ್ಪಿಸಿ ನೀವಿ ಜೇವೊಡೆದಡುತೊಂದಂಚಿ
ನಿಂ^೨ದೊಂದು ಸೂ
ಬ್ಬನೆಯಂ^೩ ಪಾವಿನ ಬೆನ್ನೊಳಾದುವನತಿಪ್ರಾರಂಭದಿಂದೇಲುಮಂ
ಜನಕಾಧೀಶತನಾಜೆಯಾಣ್ಣಿಸುವಂತೆಚ್ಚಂ
ಮಹೇಂದ್ರಾಂತಕಂ ೩೫೧

ಸೂತ್ರಂ ೭೯.

ಅಳಿಪ್ರತ್ಯಯಮಕ್ಕುಂ
ಶೀಳಾದ್ಯರ್ಥಂಗಳಂ ವಿವಕ್ಷಿಸೆ ಪೆಟತೊಂ
ದಾಳಾಪಮಂತದೇನೊ ಯ
ಥಾಳೋಕನಿರೂಪಿತೋಕ್ತಿಗಳ್ಳನುಸಾರಂ ೩೫೨.

೧. ದುಂಡುರ್ಮೆ ೨. ದೊಂಡುಸೂನೆಯಂ. ೩. ಮಹೇಂದ್ರಾತ್ಮಕಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ. ('ಅಳಿ' ಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ)

೧. ಮಾಟಾಳಿಯು ಮೋದಾಳಿಯು
ಮೋಟಾಳಿಯುಮಪ್ಪನಾಗಿ ಪಡೆ^೧ಪಾಳಯೆ ಕೇಳು
ನೀಲಂ ಜೂದಾಳಿ ಕರಂ
ನೀಲಂ^೨ ಮಾತಾಳಿ ಕರೆಯೆ^೩ ಸಿಗ್ಗಾಳಿಯಿವಳ್^೪ ೩೫೩.

ಸೂತ್ರಂ ೮೦

ಅದುವಿದುವುವೆಂಬಂತೀ
ವಿದಿತಾರ್ಥದ ಸರ್ವನಾಮಶಬ್ದಕ್ಕಕ್ಕುಂ
ತದುಪಾಧಿವಿಹಿತಂ ಪರಿಮಾ
ಣಂ^೫ದೊಳನಿತಿನಿತೆನಿಸಿಪ್ಪ ರೂಪನಿಪಾತಂ ೩೫೪

ಪ್ರಯೋಗಂ.

ಮತ್ತೇಭವಿಕ್ರೇದಿತಂ : ('ಅನಿತು-ಇನಿತು' ಗಳಿಗೆ)

೧. ಅನಿತೊಂದಣ್ಣನಿತೊಂದು ದರ್ಪಮನಿತೊಂದೊದ್ಧತ್ಯಮುಂ
ಮುನ್ನ^೧ಮಾ
ದನೊಳನ್ನಪ್ಪ^೨ನೊಳುಂಟೆ ದಾನವರೊ^೩ಳೆಂಬುದ್ವೈತ್ತನಂ
ನಾರಸಿಂ
ಹನ ರೂಪಿಂ ನಖದೊಳ್^೪ ವಿದಾರಿಸಿ ಕುಸುಂಭಾರಕ್ತಮಂ
ಪಟ್ಟಿಗಾ
ಣನೆ ಪಾಸಂ ತನೆ^೫ ತೋಡುವಂತೆ ಕರುಳಂ ನೀಂ ತೋಡಿದಯ್
ದೈತ್ಯನಾ ೩೫೫

೧. ಪಡೆ. ೨. ನೀಲಂಗೆ. ೩. ಕಳೆಯೆ ೪. ಯಪಂ. ೫. ತಿವು
೩-೪. ಪರಿಣಾಮ. ೬. ಮಾ|ರನೊಳಿಂತಪ್ಪ ೭. ದಾನವನೊ. ೮. ತನೆ

೧. ಇನಿತಲಿವಿನಿತು ಮುಟುಕಮು
ವಿನಿತು ಮನಃಕ್ಷತಮುವಾವನಿಂದಾದುವಂ
ಗಿನಿತಲಿನಿತು ಮುಟುಕಮು
ನಿನಿತು ಮನಃಕ್ಷತಮನಬ್ಬ^೧ ಮಾಡದೆ ಮಾಣೆಂ.

೩೫೬

೨. ಜನನೀಜನಕಸಹೋದರ
ವನಿತಾಸುತಪಾತ್ರ ಮಿತ್ರ^೨ ಸಂಬಂಧಮದೆಂ
ತೆನಿತನಿತು ಭವದೊಳಾಯ್ತಿ
ಲೆನಿತನಿತಂ ನೆನೆಯದನಿತನವಧರಿಸುವುದೋ

೩೫೭

(ಸಂಪನ ಆದಿಪುರಾಣ ೯-೫೪)

(ಇವರ್ಕೆ ದ್ವಿತ್ವ ಪ್ರಯೋಗಮುಂ ಸೂತ್ರ ನಿರ್ದೇಶದೊಳ್
ಜ್ಞಾಪಕ ಸ್ಥಿತ^೩ ಮಕ್ಕುಂ)

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಮಲೆ

೪. ಕಾಯಲುಂ ಬಲಗರ್ವದಿಂ ನೆಲನೆಲ್ಲಮಂ ನೆಲಕೆಲ್ಲಮಾ
ತೀರ್ಯಲುಂ ತನಗಾ ಚತುರ್ಭುಜಮುಂ ಭುಜದ್ವಯಮಾದನಿ
ತ್ತಾಯದಾಯತಿ ತೋಳೊಳೊಪ್ಪಿರೆ ಮಿಕ್ಕ ವೆಂಪಿನ ಕೀರ್ತಿನಾ
ರಾಯಣಂ ದಯೆಗೆಯ್ಗೆ ಜಾಗ^೪ ಚತುರ್ಭುಜಂ ಗರುಡಧ್ವಜಂ ೩೫೮
ವಂಶಸ್ಥವೃತ್ತಂ

೫. ಎನಿತ್ತೆನಿತ್ತಂಬುಜಪತ್ರನೇತ್ರೆಯಾ
ಘನಸ್ತನಂಗಳ್ ಬಳೆಗುಂ ಕಿರಾತೆಯಾ
ಅನಿತ್ತನಿತ್ತಂ ವನದೊಳ್ ವನೇಚರಂ
ತನತ್ತ^೫ ಬಿಲ್ಲಾ ನದನಂತು^೬ ಕೀಸುಗುಂ^೭

೩೫೯

೧. ನಚ್ಚಿ. ೨. ಮಿತ್ರ, ಪುತ್ರ, ಪುತ್ರ, ಮಿತ್ರ. ೩. ಸಿದ್ಧ. ೪. ಭಾಗ
೫. ಕನಿತ್ತ. ೬. ನಂತ. ನೆತ್ತ, ನೊತ್ತ. ೭. ಕೀಸುವಂ.

ಸೂತ್ರಂ ಲಗ

ಮತ್ತಮವರ್ಕಕ್ಕುಂ ಸಮು
ಪಾತ್ರ ನ ಕಾರಂ ಪ್ರಕಾರಕಾಲಾರ್ಥಂ ಮೆಯ್-
ನೆತ್ತಿರೆ ತುದುವೆಂಬಿವು ವಿ
ದ್ಯೋ^೧ತ್ತಮರೀ ತೆಪದಿನಿಟಗೆ ಪೆಪವುಮನಿದ^೨ ಟಿಗೊಳ್^೩ ೩೬೦

(ಪ್ರಕಾರಾರ್ಥಕ್ಕೆ^೪)

ಪ್ರಯೋಗಂ.

ಸ್ವಾಗತವೃತ್ತಂ.

ಅಂತು. ಕಾಡುಗುಮೆ ಲೋಕಮುಂದ್ರಂ
ಗಂತು ಮಾಡುಗುಮೆ ಬನ್ನಮನೋವೋ
ಅಂತು^೪ ಸೂಡುಗುಮೆ ಕೇಸುರಿಯಂ ಪೇ
ಟಂತು ಕೂಡು^೫ ಗುಮೆ ಬೀರಮದಾರ್ಗಂ^೬

೩೬೧

೧. ಇಂತಿಂತೆ ಪಲಬರುಂ ತತ್
ಸಂತತಿಯೊಳೆ ಕಲಿದು ಪೋಗೆ ಜನಿಯಿಸಿದಂ ದು
ಷ್ಯಂತಂ ದುಷ್ಯಂ^೭ ತಂಗಮ
ನಂತಗುಣಂ ಭರತರಾಜನೆಂಬಂ^೮ ತನಯಂ.

೩೬೨

೨. ಎಂತೆಡಲಿದಯೆಂತುಕಿದ^೯
ಯೆಂತೊದವಿದ ಯೆಂತು ಮಗುಟ್ಟ^{೧೦} ಯೆಂತೊದಲಿದಯಾ
ಯ್ತೆಂತೆನಗಿದಿರ್ಚಿದಯ್ ಮಗು
ಟ್ಟಂ ತೊಡರದಿರೆನೆ ಸಿತಾಶ್ವನೆಂದಂ ಕರ್ಣಂ

೩೬೩

೧. ದ್ವಂ. ೨. ಮಿವ ೩. ಪ್ರಕಾರಕಾಲಾರ್ಥಕ್ಕೆ. ೪. ವಂತು ೫. ಸೂಡು
೬. ಸಾಪಸಮಾರ್ಗಂ. ೭. ದಾಷ್ಯಂತ. ೮. ನಾದಂ. ೯. ದೆ. ೧೦. ಟಿ

(ಕಾಲಾರ್ಥಕ್ಕೆ)

ಮಹಾಸ್ರಗ್ಧರೆ.

೪. ಮುನಿಸಿಂ ಮೇಲೆತ್ತಿ ಬರ್ಪಂದಿನ ವಿವುಳಶಿಲಾಸ್ತಂಭಮಂ
ಕೀರ್ತಿಪೀಠಂ
ದಿನ ಬೆಂಕೊಂಡಟ್ಟಿ ಕೊಲ್ವಂದಿನ ತಿರಿಪಿ ಕಪಿತ್ತಾ ವನೀಜಾತದಿಂದಂ
ಬನದೊಳ್ ಮೆಯ್ಯೆರ್ಚಿ ಪೊಯ್ಯಂದಿನ^೧ ನಿಜಭುಜವಿಕ್ರಾಂತ
ಮೇನಾದುದಿಂತೀ
ಜನಮೆಲ್ಲಂ ನೋಡೆ ಚಾವಟ್ಟದ ಬಿಸುವುಡಿಯೊಳ್ ಬಿಟ್ಟು
ಸಾವಂತುಟಾಯ್ತೀ ೩೬೪

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ.

೫. ಇಂದು ಪಿಂಗಿದುವೆಮ್ಮ ಪೀಡೆ^೨ಗಳೆಂದು ಸಾರ್ದುವು ಸಯ್ಯು ತಾ
ವಿಂದಮೋಘಫಲಂಗಳಾದುವು^೩ ಯಜ್ಞದಾನಸಮಾಧಿಗಳ್
ಇಂದು ನಂಬಿನವಾಯುವೆಮ್ಮ ನೆಗಟ್ಟಿಯೊಳ್ಳನದಲ್ಲದೆ
ಮಿಂದುವಂತಮುನಿಂದು ನಿರ್ಮಳಮಾದುದು
ಧರೋಪಮಾ. ೩೬೫

೬. ಎಂದಮರರನೆಯಟ್ಟುವೆ
ನೆಂದಮರಾವತಿಯ ನೀಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಿಂ ಶಕ್ರಂ
ಗಿಂದಭಿಭವಮಂ ಮಾಡುವೆ
ನೆಂದಲ್ಲಿ^೪ ಪಲುವೆ ಚಿಂತಿಕುಂ ದನುತನಯಂ. ೩೬೬

೧. ಪೊಯ್ಯ. ೨. ಸೇಡೆ ೩. ವೇ ೪. ನಂದೆಂದು.

(ಅಲ್ಲಿ ಪೆಜಿವು ಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ)

ಚಂಪಕಮಾಲೆ.

೭. ವಿರಹದೊಳಾದ ವೇದನೆಯನಾಜಿಸಲಾ ಮರನೊಳ್ಳತೆಂದು
ಮಾ-
ಮರದ ನೆಟಲೆ ಪೋವೆ ಗಡ ಕಾಮನ ಡಾಮರಮಲ್ಲಿ^೧
ಕೋಕಿಲೋ
ತ್ವರರವ^೨ಮಲ್ಲಿ ಚಾವಳಿಪ ರಾಜಶುಕವ್ರಜಮಲ್ಲಿ ಕಾಯ್ದು ಪಲ್
ಮೊರೆವ ಮದಾಳ^೩ಯಲ್ಲಿ ಸಖಿ ಸಾರದಿರಾ ಮರನಂ
ವಸಂತದೊಳ್ ೩೬೭

ಸೂತ್ರಂ ೮೨

ಗಣನಾವಿಶೇಷಪರಿಪೂ
ರಣದೊಳಮನಿತಿನಿತೆನಿತ್ತು ಶಬ್ದಂಗಳ ಪೂ
ರಣದೊಳಮನೆಯ ಪ್ರತ್ಯಯ
ಮೋಣದರ್ಪ ಸಮಂತೊಂದಿ ತೋರುಗುಂ
ತದ್ವಿತದೊಳ್ ೩೬೮

ಪ್ರಯೋಗಂ:

೧. ಜಿನಮದನರೊಳಗೆ ಪದಿನಾ
ಏನೆಯಂ ತತ್ಸಕಲಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳೊಳಗೆ
ಯ್ದನೆಯನೆನೆ ಪುಣ್ಯಪುಂಜಾ
ರ್ಜನಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿ^೪ಶನಂತು ನೋಂಕರುಮೊಳಗೆ^೫ ೩೬೯
(ಪೊನ್ನನ ಶಾಂತಿಪುರಾಣಂ ೧-೧೩)

೧. ದಲ್ಲಿ. ೨. ದುಲಿಪಲ್ಲಿ. ೩. ವಳಿಮಾಲೆ. ೪. ಶಾಂತೇಶ.
೫. ನೋಂತವರೊಳಗೆ.

೨. ಇನಿತನೆಯ ಭವದೊಳಂತಾ

ಯ್ತಿನಿತನೆಯ ಭವಾಂತರಂಗಳೊಳ್ ಮತ್ತಂ ಮೇ

ಲಿನಿತು ಸುಖದುಃಖಫಲಮುಂ

ಜನ್ಮಯಿಕ್ಕುಮೆಂದಜಾವುದರಿದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗತಿಯೊಳ್ ೩೭೦

ಸೂತ್ರಂ ೮೩

ಇರೆ ತದ್ಧಿತಪ್ರಯೋಗಂ

ಪರದೊಳ್ ಚರಮಸ್ವರಕ್ಕೆ ಲೋಪಮದಕ್ಕುಂ

ನಿರವಿಸಿ ಮುನ್ನೆ ಸಮಾಸಾಂ

ತರದೊಳ್ ಪೇಟೊಂದಿ ಕಾರ್ಯಮುಂ

ಬಂದಿರ್ಕುಂ ೩೭೧

ಪ್ರಯೋಗಂ.

ಮಣವಿಭೂಷಣವೃತ್ತಂ:

೧. ತೊಟ್ಟು ತೀವಿ ಬಳೆಯಂ ನೀಡುದೊಳ್ಳೊಳೊಂದುವಂ

ತುಟ್ಟು ವೆಣ್ಣುಡೆಯನಾಡಿಸಿ¹ ಬಾಟ್ಟು ಶಿಖಂಡಿ ಮುಂ

ನೆಟ್ಟುನರ್ಜುನನ ಸಾರಥಿಯೆಂಬುದನೀಗಳೇ

ಘಟ್ಟವಳ್ಳಿ ನುಡಿದಳ್ ತಿಳಿವಂತೆಮಗೆಲ್ಲಮಂ.

೩೭೨

೧. ನಾಟಸಿ.

ರಘೋಪ್ಪತಸ್ಯತ್ತಂ.

೨. ಒರ್ಮೆ ಪೋಗಿ ಮೃಗಯಾನಿರುತ್ತದಿಂ

ಧರ್ಮಮಂ ಮಹಿದು ನೋಡ² ಬೇಡಿದೊಂ

ನೆರ್ಮೆಗೆಟ್ಟು ಜಮದಗ್ನಿಯಂ ನೃಪಂ

ದುರ್ಮದಂ ಸುಕೃತಿಯಂ ವಿಮೋಹದಿಂ

೩೭೩

೧. ನೋಡಿ.

(ಇದು ಶಬ್ದಸ್ಮೃತಿಯೊಳ್ ತದ್ಧಿತ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಮಾಪ್ತಂ)

೬. ಆಖ್ಯಾತ ಪ್ರಕರಣಂ

ಸೂತ್ರಂ ಲಳ.

ಭೂತವತಿ ವರ್ತಮಾನಂ
ಖ್ಯಾತಭವಿಷ್ಯಂತಿ ಸರ್ವಸಾಧನಿಯಂಬಾ¹
ಖ್ಯಾತ ವಿಭಕ್ತಿಗಳಕ್ಕುಮು
ತೀತಭವಧ್ವಾವಿಕಾಲವಿಧ್ಯಾದಿಗಳೊಳ್ ೩೭೪

ಪ್ರಯೋಗಂ.
ಚಂಪಕಮಾಲೆ.

೧. ತ್ರಿಭುವನ ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟದೊಡವುಟ್ಟಿದನಾ ವಿಭು ಪುಟ್ಟಿದಂತೆ ತಾಂ²
ರಭಸದೆ ಸಿಂಹವಿಷ್ಣುರಮನೇಜ್ಜಿದನೆತ್ತದೆ ತಾಮೆ ಮುಂದೆ ಬಂ
ದಭಿಮತಮಪ್ಪ ಬೆಳ್ಳೊಡೆಗಳುಂ ನೆಗೆದೊಪ್ಪಿದುವಂತೆ³ ದಲ್
ಜಗತ್

ಪ್ರಭುತೆ ಜಗತ್ಪ್ರಯಂಗಳೊಳಗಗ್ಗಮಾರುದು ದೈತ್ಯರಾಜನಾ ೩೭೫

(ವರ್ತಮಾನಕ್ಕೆ)

೨. ಎಸಗಿದುದೀಗಲಿಗಲಿಸೊಯ್ಯನೆ ತೆಂಕಣಗಾಲೆ ಕೋರಕ
ಪ್ರಸರದಿನೀ⁴ ಗಲಿಗಲಿಸೆದಪ್ಪದು⁵ ಜೂತಮಹೀಜಮೆಯ್ದೆ ರಾ

೧. ಯೆಂದಾ. ೨-೨. ದಂತಿರಾ ೩. ವಿಂತು ೪. ದೊಳೀ.
೫. ದಿರ್ಪುದು.

ಕದ್ವಿತ ಪ್ರಕರಣಂ

೧೧೯

ಗಿ ಸಿ ದೆನೆಗೀಗಲಿಗಲಿಸೊಯ್ಯನೆ ಕೋಗಲೆ ಕಂತು ಬಿಲ್ಲನೆ
ಉಸಿದಪನೀಗಲಿಗಲಿಸೆ ಸುಗ್ಗಿಯದೊಡು ಪೊಡರ್ಪಿದಾಗದೇ ೩೭೬

(ಭವಿಷ್ಯಂತಿಗೆ)

ಮಹಾಪ್ರಗ್ಧರೆ.

೩. ಕಡುಕೆಯ್ಯಾಂತನೈ ಸೈನ್ಯಂಗಳನಳಜಿ¹ ಭರಂಗೆಯ್ಯ
ನಿಮ್ಮೊಂದೆ ಮೆಯ್ಯೊಳ್
ಕಿಡಿಸಲ್ ಸಾಲ್ವಿರಾ² ಸಮಾಸಾದಿತರಣರಸಿಕರ್ ನಿಮ್ಮ
ಮುಂದಾದಮುಜ್ಜಿಂ
ನುಡಿನಾಗಳ್ ನಾಡೆ³ ಲಜ್ಜಾಕರಮದಟ್ಟಿನದಂತಿರ್ಕೆ
ಜೀಯೆಂಬಿನಂ ಮಾ
ಪಡೆಗೆನ್ನೀ ಬಾಳಕೇಳೀವಿಳಸನ⁴ ಮನದಂ ಯುದ್ಧದೊಳ್
ನಾಳೆ ತೋರ್ಪೆಂ ೩೭೭

(ವಿಧ್ಯಾದಿಗೆ)

೪. ಮರ್ಚದಿರು⁵ ಬಸನಮಂ ಗಿಳಿ
ಗರ್ಚದಿರು⁶ ಖಳಸ್ವಭಾವಮಂ ಮನೆಯತ್ತಲ್
ಸಾರ್ಚು ಹಿತರಪ್ಪರಂ ಸಲೆ
ಪೆರ್ಚಿಸು ತಳವರ್ಗಮಂ ಮನಂಗೊಳೆ ಮಗನೇ ೩೭೮

೧. ನಳುಜಿ. ೨. ಸಾರ್ವಿರಾ. ೩. ನೋಡೆ. ೪. ವಿಳಿಸಿತ.
೫. ರಸು ೬. ದಿರ.

ಸೂತ್ರಂ ೮೫

ಕವದಿನವ.ರರಯಿರೆನೆವೆನಿ
ವೃವು ವರ್ತಿಸುಮನ್ಯಯುಷ್ಮದಸ್ಮದ್ವಿಷಯ
ವ್ಯವಹೃತಿಗಳ್ಳೀಕಾ^೧ನೇ
ಕವಚನದಿಂ ಪ್ರತಿವಿಭಕ್ತಿ ಪುರುಷಾಖ್ಯಂಗಳ್ಳ

೩೭೯

ಪ್ರಯೋಗಂ.

(ಪ್ರಥಮ ಪುರುಷಕ್ಕೆ)

೧. ತೊಟ್ಟಂ^೨ ಸಂಮೋಹನಮಂ
ತೊಟ್ಟನೆ ಭುಜವಿಜಯಶಾಲಿ ಫಲ್ಲುಣನಾಗಳ್ಳ
ಪುಟ್ಟಿದ ನಿದ್ರಾಭರದಿಂ^೪
ದೊಟ್ಟಯ್ಸಿ^೪ ವಿರೋಧಿಭೂಭುಜರ್ ಮೆಯ್ಯುಪ್ಪಿದರ್

೩೮೦

(ಮಧ್ಯಮ ಪುರುಷಕ್ಕೆ)

೧. ಮಡಿದಯ್ ಪೊಚ್ಚುಪಮಾತಂ^೫
ಬಿಡದೆನ್ನೊಳ್ಳ^೬ ಜಲುಚುತಿಪುರದಾವುದು ಗಂಡು
ಳ್ಳೊಡೆ ಮೊನೆಗಿರಿದರ್ಚಿ ಬರವೇಯ್
ತೊಡರ್ದಾ^೭ಗಳ್ಳ ಕಾಣ್ಪಿರೆಮ್ಮ ನಿಮ್ಮೊಂದಳವಂ

೩೮೧

೧. ಗಳಿನೇಕಾ. ೨. ತೊಟ್ಟರೆ. ೩. ನ. ೪-೫. ಭರಮಿರೆ!
ದೊಟ್ಟುನೆ. ೫. ಮಾತನೆ ೬. ದೆಮ್ಮೊಳ್ಳ. ೭. ತೊಡರ್ದಾಗಡೆ

(ಉತ್ತಮ ಪುರುಷಕ್ಕೆ)

೩. ಅಸುರಹರಂ ತೇರಂ ಸ
ಯ್ತಿಸಗುವನಾಂ ಕೀಜು ನಿಂದು ಬಿಲ್ಲೊಳ್ಳನೆನಲ್
ವಿಸಸನಮದಾವುದರಿಂದ
ರ್ಕಸಾನುವಂ ಕೊಂದೆವೆಂದು ನಿಶ್ಚಿಂತಮಿರಿಂ

೩೮೨

ಸೂತ್ರಂ ೮೬.

ಮಿಗದಾ ಸ್ವಾರ್ಥದೊಳಂತವು
ನೆಗಟ್ಟುಂ ತಂತಮ್ಮ ಸಾಧನಂಗಳೊಳನಿತುಂ
ಯುಗಪತ್ರಯೋಗಮಾದಂ
ದು ಗಣನೆಯೊಳ್ ಮುಂದೆ ನಿಂದುದಾವುದದಕ್ಕುಂ^೧ ೩೮೩

ಪ್ರಯೋಗಂ.

(ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕೆ)

ಶಾರ್ದೂಲವಿಕ್ರೇಡಿತಂ.

೧. ಎಂದಿಂತಾತನನಂದು ನಂಬಿಸಿದೊಡಾ ಮತಸ್ಸೈತ್ಯಜಂ ನಂಬಿ ಸಾ
ನಂದಂ ಬಂದು ಸುರೇಂದ್ರಸೂನುಗೆ ತುಲಿಲ್ಲೆಯ್ದೆಂದನಾನೆನ್ನೆಗಂ
ಬಂದಯ್ ನೀಂ ದಯೆಯೆಂದಮಾನಪ್ಪಿದೆನಿಲ್ಲಿಗಳ್ಳ

ಮನಂದದೆನಿ

ನ್ನೊಂದು ಸಂದೆಯವಿಲ್ಲ ತೇರನೆಸವೆಂ ನೀಂ ಕಾದಿ ಗೆಲ್

ಫಲ್ಲುನಾ ೩೮೪

(ಯುಗಪತ್ರ್ಯೋಗಕ್ಕೆ)

೨. ಆಮುಂ ದ್ರೋಣರು^೧ಮಶ್ವ
ತ್ಥಾಮನುಮಂಗಾಧಿರಾಜನುಂ ಕೃಪನುಂ ಸಂ
ಗ್ರಾಮದೊಳಾಂಪೆವರಾತಿಯ
ನೇಮಾತಡಿಯತ್ತು ತಡೆಯದಿರ್ ಭುವನಪತೀ

೩೮೫

ಸೂತ್ರಂ ೮೭

ದದಪವಕಾರಂಗಳ್ ಮೂ
ಲದೊಳಕ್ಕುಂ ಭೂತವರ್ತಮಾನಭವಿಷ್ಯದ್
ವಿದಿತವಿಭಕ್ತಿತ್ರಿತಯ
ಕೃದ್ವಿಲ್ಲವಚನಂಗಳೊಳಮಿದಾಗ^೨ ಮಮಕ್ಕುಂ.

೩೮೬

ಪ್ರಯೋಗಂ.

(ಭೂತವತಿಗೆ)

ಉತ್ತಲಮಾಳೆ.

೧. ಅಡಿದನಿಂದ್ರನಿಂದ್ರಗಣಿಕಾಗಣ^೧ ಮುಟ್ಟುಪ್ಪಿಳೊಲ್ಲ ಮಂಗಳಂ
ಬಾಡಿದುದಬ್ಬಜಂ ಪರಸಿ ಸೇಸೆಯನಿಕ್ಕಿದನದ್ರಿ ತಾನೆ ಮುಂ
ಡಾಡಿ ವಿಭೂತಿಯಿಂದೊಸಗೆ ಮಾಡಿದನಂಗಜನಂಗಲಕ್ಷ್ಮಿಯೊಳ್
ಕೂಡಿದನೆಂದೊಡೇವೊಗಟ್ಟಿದೋ ಭವಶೈಲಭವಾ
ವಿವಾಹಮಂ

೩೮೭

೧. ನು. ೨. ಗಿದಾಗ. ೩. ಜನ.

(ವರ್ತಮಾನಕ್ಕೆ)

೨. ಮಾಡಿದಪಂ ಖಳಸಮಿತಿಗೆ
ಕೇಡಂ ತಕ್ಕರನುದಾತ್ತಮಹಿಮೋನ್ನತಿಯೋಳ್
ಕೂಡಿದಪಂ ನೀಡಿಲ್ಲದೆ
ನೀಡಿದಪಂ ಬೇಟ್ಟುವಂಗೆ ಬೇಟ್ಟುದನಿಂದ್ರಂ

೩೮೮

(ಭವಿಷ್ಯಂತಿಗೆ)

ಉತ್ತಲಮಾಳೆ.

೩. ಬರ್ವೆನ^೧ಮೋಘಮಬ್ಬಸಮಯಕ್ಕೆ ಪಲಾಂಬುದೆ
ಪಾರುತಿರ್ಪುದಾಂ
ಬರ್ಪುದನೆಂದು ಪೋದನಿನಿಯಂ ಜಲದಾಳಿಗಳಂತಿವಿಗಳೇ
ಬರ್ಪುವೆ ಬಂದನಿಲ್ಲ ತಡೆದಂ ಪರದೇಶದೊಳಾದ ಮರ್ಜಿನಂ
ಕೂರ್ಪೊ^೨ಡೆ ಬರ್ಪರಿಲ್ಲದೊಡೆ ಬರ್ಪರೆ ಕಲ್ಲೆರ್ದೆಯಪ್ಪ^೩
ಮಾನಸರ್ ೩೮೯

ಸೂತ್ರಂ ೮೮.

ಭಾವಿಭವತ್ಕಾಲಂಗಳೊ
ಳಾ ವಿಹಿತವಿಭಕ್ತಿಯಾದಿ^೪ಗಳೊಳಾಗಮದಿಂ
ತಾವೊಲ್ವರ್ ಕೆಲಬರ್ ಭಾ
ಸಾನಿದುರದ್ವಾದಿಯಕ್ಕುಮದುವುಂ ಪ್ರಾಯಂ

೩೯೦

೧. ಬರ್ವೆನ. ೨. ಕೂರ್ಪರೆ. ೩. ಬರ್ಪರಲ್ಲ. ೪. ಕಲ್ಲೆರ್ದೆಯಾದ.
೫. ಯಾದ

ಸೂತ್ರಂ. ೮೯

ಪ್ರಯೋಗಂ

ಅವಜ್ಞಾಳಿಗೆ ನವುಂಸಕಲಿಂ
ಗವಿಷಯಮಾದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಪುರುಷಂಗುದುವೆಂ
ಬುವೆ ದಲ್ ಸಮನಿಸುಗುಂ ಸ್ತ್ರೀ
ವಿವಕ್ಷೆಯೋಳ್ ನೆಗಟ್ಟು ಮೇಕವಚನಮಳಂತಂ ೩೯೧

ಪ್ರಯೋಗಂ

೧. ಉದಿದುದು ತಣ್ಣೆಲರ್ ಕಳ
ನಾದಂ ಸಾದರ^೧ದೊಳೊಂದಿ ನೆಗಟ್ಟುದು ಪದ್ಮಾ
ಮೋದಮಿನಿಸುಂ^೨ ತೊವರ್ ತೊವ
ರಾದುದು ಕೂಗಿದುವು ತಾವುಜೂಡಕುಳಂಗಳ್ ೩೯೨

೨. ಅಜ್ಞಾಳಿ ಪಾಂಡುತನೂಜರ
ತೆಅನೆಲ್ಲಮನೀಕೆ ನುಡಿವಳಲ್ಲಳ್ ತಪ್ಪಂ
ಮುಜಿಸಿ ಪುಸಿನುಡುವ ಜಞುಚರ
ತೆಅನಂ ಕಂಡಜಾಯದಂತು ಕುಳಿಯರುಮೊಳರೇ ೩೯೩

ಸೂತ್ರಂ ೯೦

ಅರಿಬರ್ ತದೇಕವಚನಾಂ
ತರಂ ನವುಂಸಕದೊಳಾಗಿ ತುತ್ತವನ್ನತರಂ

೧. ಗಾಂಧಾರ; ಗಾಂದರ. ೨. ಸಂ.

ದೊರೆಕೊಳ್ಳು ಮೆಂಬರವು ಮುಂ
ತಿರೆ^೧ ಪೊರ್ದುಗುಮುದರ್ಕಾರಮಕ್ಕೆಯಕಾರಂ^೨

ಪ್ರಯೋಗಂ.

೧. ಮುಟ್ಟಿತು ಮುಟ್ಟಿದು ದಿವಮಂ
ಮೆಟ್ಟಿತು ಮೆಟ್ಟಿದು ರಸಾತಳಾ^೩ ಗ್ರಮನೆಂಬೊ
ಳ್ಳಿಟ್ಟಿಳಮಾಗಿರೆ ದಿವಿಜರ
ದಿಟ್ಟಿಗೆ ಸೊಗಯಿಸಿತು^೪ ಮುಂದೆ ಮಂದರಶೈಲಂ ೩೯೫

ಪಂಚೇವೃತ್ತಂ.

೨. ಉರಗರಗಿದರ್ ದೈತ್ಯರ್ ಬೆಳ್ಳುತ್ತರಳ್ಳಿದನಿದ್ದು ನೀ
ಶ್ವರನ ಮನೆಮುಟ್ಟಾಡಿ^೫ ತೋಡಿತ್ತು^೬ ಕಿನ್ನರ ಸೈನ್ಯಮಾ
ಸರಲ ಬರಮಂ ಕಂಡಿಂ ಕೆಟ್ಟಿತ್ತು ಭಾರತಮೆಂದು ತಾ
ವರೆಯಲೆಯ ನೀರಂತಾಯ್ತೆತ್ತಂ ಸುರಾಸುರಮಂಡಲಂ ೩೯೬

ಸೂತ್ರಂ ೯೧

ಅವಿಶಿಷ್ಟಲಿಂಗವಚನ
ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದೊಂದಿ ಗುಂ ಕುಮಾದೇಶಂಗಳ್
ಬವರಿಸುಗುಂ ಸಂಪ್ರತಿಗಂ
ಭವಿಷ್ಯದರ್ಥದೊಳಮನ್ಯವಚನೋಕ್ತಿಗಳೊಳ್ ೩೯೭

೧-೧. ಪೊರ್ದುಗೆಯುದರ್ಕಾರಮಕ್ಕೆಯಕಾರಂ. ೨. ತಳಾಂತ.
೩. ಯಿಪುದು. ೪. ಮಳ್ಳಾಡಿ. ೫. ತೋಡಿತ್ತು.

ಪ್ರಯೋಗಂ

ಉತ್ಪಲಮಾಲೆ.

೧. ಮಿಱುಗುಮಲ್ಲಿ ದೇವರೆದೊಕ್ಕಡಮಾತ್ಮಭುಜಪ್ರತಾಪಮಂ

ತೋಱುಗುಮುರ್ಕಿದನ್ಯ^೧ ನೃಪನಂದನರಂ ತವೆ ಕೊಂದು
ನಾಯ್ಕಳಂ^೨ತೀಱುಗುಮಾಗಳಲ್ಲಿ^೩ ತೊಡದಾರುಮನುಗ್ರ ಪತತ್ತಿಭಾರಮಂ
ಪೇಱುಗುಮಂತುಮಾಂತೊಡವರಂ ಬಡಿಯೋಳ್
ಪುಡಿಗುಟ್ಟಿ ತೋಱುಗುಂ ೩೯೮

೨. ಆರ್ಕೇಂದುಗಳಂ ತವೆ ನುಂ

ಗಿರ್ಕುಂ ಕಬ್ಬಿಲೆ ಸಿಡಿಲಳಿಱುಗುಮಂತುಂ^೪

ಬರ್ಕುಂ ನಿನ್ನೋಪಳ್ ಭಯ

ಮಿರ್ಕುಮೆ ನೀನಿರ್ಪ ಮನಬೊಳುಗ್ರತುಳಾರ್ಕಾ^೫ ೩೯೯

ಸೂತ್ರಂ ೯೨

ಉಗೆ ಕೆ^೬ವಿಕಲ್ಪಿತ ಮನ್ಯಾಧರ್ಗತಿಯೊಳುತ್ಪೇತ್ವ^೭ಯುಕ್ತಿ^೮ ಯುಷ್ಮತ್-ಸಂಜ್ಞೋಕ್ತಿಗಳೊಳಮ^೯ ಸ್ಮದ್-ಬಹುವಚ

ನಗತಿಯೊಳಂ ನೆಗಟ್ಟಿ ಸರ್ವಸಾಧನಿಗಕ್ಕುಂ ೪೦೦

೧. ಮುರ್ಕಿದಂದು. ೨. ಕಾಯ್ಕಳಂ; ಗಾಯ್ಕಳಂ. ೩. ಮಲ್ಲಿ.
೪. ಮಂತುಂ. ೫. ತಳಾ. ೬. ಗೆ. ೭. ಯೊಳಂ ತತ್ತ್ವ. ೮. ಯುಕ್ತ
೯. ಗಳೆಂದ.

ಪ್ರಯೋಗಂ.

(ಅನ್ಯಾರ್ಥಗತಿಗೆ)

ಉತ್ಪಲಮಾಲೆ.

೧. ಮೇದಿನಿ ಸಾಗರಾಂತಮದು ನಿನ್ನನೆ ಪತ್ತುಗೆ ನಿನ್ನ ವಕ್ರದೊಳ್
ಶ್ರೀದೊರೆಕೊಂಡು ಪೆರ್ಚು^೧ ವೆರಸಿರ್ಕೆ ಸಮಂತು^೨ ನವಗ್ರಹಂಗಳೇ
ಕಾದಶಮಕ್ಕೆ ಕೀರ್ತಿ ಪರೆದಿರ್ಕೆ ಜಯಾಂಗನೆ ಕೂರ್ಕೆ^೩ ನಿಜ್ಜಲುಂ
ವೇದದೊಳೋದಿ^೪ದಾಯು ನಿನಗಕ್ಕೆ ಚಿರಂ ಕಲಿಕಾಲ
ಸೂದನಾ^೫ ೪೦೧

(ಯುಷ್ಮತ್-ಸಂಜ್ಞೋಕ್ತಿಗೆ)

೨. ವಾಯಸದಂತೆ ನೋಡು ಬಕನಂತಿರೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ಮೆಟ್ಟು ಕಚ್ಚುವೋ
ಪಾಯದಡಂಗು^೬ ನಿಲ್ ಭ್ರಮರಿವೋಲ್^೭ ಭ್ರಮಿಯಂತಿರೆ
ಬೇಕರಾಗು ೪೦
ಬ್ಬಾಯುಧಚಾಪಮಂ^೮ ಪೊಳೆವ ಮಿಂಚನೆ ಪೋತ್ತಿರೆ^೯
ಬೇಸು ನೀಂ ೪೧
ನ್ಯಾಯದಿ^{೧೦} ನೆಲ್ಲಮಂ ನೆಜ್ಜೆಯೆ ಕಲ್ಪು ಪದೇಶಕನಾಗು
ಲೋಕದೊಳ್ ೪೦೨

೩. ಹರಿ ನುಡಿಯೆ ನುಡಿಯೆಮುಲಿಯಲಿ
ವಿರಿಮುಸಿರಲಿಮತ್ತ ಸಾರಿಮೆಲೆ ಮಿಡುಕದಿರಿಂ
ಪಿರಿದುಂ ಗಲಪಲಿ^{೧೨} ಮೆಡೆಗೊಂ
ಡಿರದಿರಿ^{೧೩} ಮೆನುತಿರೆ ಕಡಂಗಿ ಪಡಿಯಲಿರೆತ್ತಂ ೪೦೩

೧. ಪರ್ಚು. ೨. ಸಮಸ್ತ. ೩. ಕೂರ್ಕೆ. ೪. ಕೊಂದಿ
೫. ಸೊಗಂ. ೬. ಸಾಧನಾ. ೭. ಡಂಗಿ. ೮. ಯೋಳ್
೯. ಚಾಮರಂ ೧೦. ಪೊತ್ತಿರೆ ೧೧. ನ್ಯಾಯಮ ೧೨-೧೩. ಮೊಡೆಗುಡಲಿ
ದಿರಿಮಿ.

(ಅಸ್ಮದ್-ಬಹುವಚನ ಗತಿಗೆ)

೪: ನೆನೆಯದೆ ಕಜ್ಜದ ಬಿಣ್ಣುಂ
ಮುನಿವಯ್ ನೀನೋರ್ವನೆಂಬ ಹರಿಗಮಸಾಧ್ಯಂ
ಮನುಜಪ್ರಕಾರಾಂಕ^೧ನೊ
ಳನಿಬರುಮೊಂದಾಗಿ ತಾಗುವಂ ಫಲ್ಲುಣನೊಳ್ ೪೦೪

ಸೂತ್ರಂ ೯೩.

ತದುಪಗತಮಧ್ಯಮೈಕ
ತ್ವದೊಳಕ್ಕುಂ ಪ್ರಾಯದಿಂದಿಕಾರಮುಕಾರಂ
ವಿದಿತಸ್ವರೂಪಲೋಪಮು
ಮದಂತೆ ಪೆಪ್ಪುಪಾಯೊಳಂ ಪ್ರಕೃತ್ಯಂತದೊಳಂ^೨ ೪೦೫

ಪ್ರಯೋಗಂ.

ಚಂಪಕಮಾಲೆ.

೧. ಬಿಗಿ ಪುಗು^೩ ಬಿಟ್ಟು ಕೂಡು^೪ ಜಡಿ ಬಗ್ಗಿಸು^೫ ಮೊಯ್ ನೆಲೆ^೬
ನೋಡು^೭ ಸಾಯೆ ಸಾ
ದುರ್ಗಿ ಕೊಳೆ ನೂಂಕು^೮ ಸಾರ್ಜು ಕಡೆ^೯ ದೋಪ್ಪೊಡ
ಸಂದಿಸು ಸಾರ್ದು ದಂಡೆ^{೧೦} ಗೊಳ್

೧. ರಾಂತ್ ೨. ತರದೊಳ್ ೩-೪ ಬಿಟ್ಟು ಕೂಡೆ. ೫. ಮೊಯ್ ನಿಲೆ
೫. ಪಾಯಿ; ಸಾಯಿ. ೬. ನೂಂಕಿ. ೭. ಕಡಿ. ೮. ಡಂಗಿ.

ಪುಗದೆಡೆಮಾಡು ಚಪ್ಪರಿಸು ರೂಪಿಡು ಕೂಪಿಡು^೧
ಕೂರ್ಪದೊ^೨ ಟು ಸಾ
ಱಿಯದೆ ಕೂರ್ಪ ಮಿಕ್ಕು ತೆಗೆ^೩ ತೊಂಗಲನಿಂಬೆನೆ
ನೂಂಕು ಯುದ್ಧಮಂ^೪ ೪೦೬

ಸೂತ್ರಂ ೯೪.

ಕ್ರಿಯೆ ತಾಂ ಕ್ರಿಯಾರ್ಥಮಪ್ಪ
ಲ್ಲಿಯಲಕ್ಕುಂ ವರ್ತಮಾನಗತಿಗುತ್ತಮುತುಂ
ದ್ವಯಮಕ್ಕುಂ ಪೂರ್ವಭವ
ಕ್ರಿಯೆಯೊಳಿದುತ್ ಪ್ರತ್ಯಯಂಗಳಕ್ಕುಂ ಪೀನಂ ೪೦೭

ಪ್ರಯೋಗಂ.

೧. ತಿಂಗಳನಪ್ಪಿಕೊಳಲ್ ಸಾ
ವಿಂಗಂ ಬಿಲೆಯಿಕ್ಕಲಮರಗಿರಿಶಿಖರಕ್ಕುಂ
ಲಂಗಿಸಲೊಡರಿಸುವರ್ ಪ
ವಂಗಳ್ ಪತ್ತೆಂಟು ದೆವಸಮನೆ ಬಿಲೆವೆಣ್ಣಳ್ ೪೦೮

ಮತ್ತೇಭವಿಕ್ರೇಡಿತಂ.

೨. ಕೆದಪುತ್ತಂ ಮಣಲಂ ತೆವಳ್ಳಿ ಕೊಳುತುಂ ಭೂರೇಣುವಂ
ಸೂಸುತುಂ
ನದನದ್ಯಚ್ಚಜಲಂಗಳಂ ಮುಟ್ಟಿಯುತುಂ ಭೂಜಂಗಳಂ ನುಗುಳುಂ

೧. ಕಾಪಿಡು. ೨. ನೇಪುಣ. ೩. ನೆಗೆ ೪. ಬಿರ್ದನಂ.

ಪೊದಟಂ ಸೀಳುತುಮೆಯ್ ವಂಶವನಮಂ ಕಾಡಾನೆಯಂ
 ಪೋಲ್ತು ಪೊ
 ಕ್ಯುದು ಬೀಡಂ ಲಯಕಾಲಕಾಲವಿಚಲದ್ಭಿ^೧ ಮಾರುತಂ
 ಮಾರುತಂ ೪೦೯

ನಡುಗಿ ತಡವರಿಸಿ^೨ ಬೆಂಕೆಯ
 ಕಡುಗಾಯ್ವಿಂಗಗಿದು ಜೆಡಿಗಳಡುವಿನೊಳಹಿಗಳ^೩
 ತೊಡರ್ದು ನುಸುಳ್ಳೋಡಿ^೪ ಗಂಗೆಯ
 ಮಡುಗಳನಡಹಡಿಸಿ^೫ ಪುಗುವಿನಂ ಭಯವಶದಿಂ

ಸೂತ್ರಂ ೯೫

ಪ್ರತಿಷೇಧದೊಳಂ ಕೆಲಬರ
 ಮತದಿಂದಲ್ ವರ್ತಿಕುಂ ಪದಾಂತರದಿಂ ಸಂ
 ಗತಿಯಾಗಲ್^೧ ಲೋಪಂ^೨ ಮೇಣ್
 ಚತುರ್ಥಿ ಸಮಸಲು ಮೆಂಬರದೊಳು^೩
 ಕೆಲಬರ್ ೪೧೧

ಪ್ರಯೋಗಂ:

೧. ನಗೆಯೊಳುಮಪ್ಪೊಡವಿಂತೀ
 ತೆಗಟ ದುರುಕ್ತಿಗಳನ್ನೆಮ್ಮೊಳಿಂ ನುಡಿಯಲ್ ನೀಂ

೧. ಮಿಲಸ. ೨. ದಡಿಸಿ. ೩. ಛತರ್. ೪. ನುಸುಳ್ಳೋಡೆ.

೫. ಮಡುವಿನೊಳಿಲಿಟಿಸಿ. ೬-೭. ಯಾಗಲೋಪಮಂ.

ಅಖ್ಯಾತ ಪ್ರಕರಣಂ

೧೩೧

ಬಗೆಯೊಳ್ ಬೇಟೊಂದನಣಂ
 ಬಗೆಯಲ್ ಗಡ ನಿನಗೆ ಸುಮತಿ ಬೇಟಾಂ ಬೇಟೆ^೧ ೪೧೨

(ಅಪರಾರ್ಥಕ್ಕೆ)

೨. ತರವೇಬ್ ಮದವಾರಣಮಂ
 ಬರವೇಬ್ ಸನ್ನದ್ಧವಾಜಿಸಾಧನಮಂ ಬಿ
 ತ್ತರಿಸಲ್^೧ ವೇಬ್ ವರೂಢೋ
 ತ್ತರಮಂ ಬಲಿದೊಡ್ಡವೇಬ್ ಪದಾತಿಯನೀಗಳ್ ೪೧೩

ಸೂತ್ರಂ ೯೬

ಎಸೆಗುಂ ಭಾವದೊಳ^೨ ಮದೇರ್
 ಕಸಂಜ್ಜ^೩ ವಚನಂ ಕ್ರಿಯಾಸಮಭಿಹಾರಂ ವ
 ತಿಸುತಿರೆ ತಾನಕ್ಕುಂ ಸ
 ವರ್ಸಾಧನೀಮಧ್ಯಮೈಕವಚನಮದೆಂದುಂ^೪ ೪೧೪

ಪ್ರಯೋಗಂ.

(ಭಾವಾರ್ಥಕ್ಕೆ)

೧. ಸಿಡಿಲಂ ಪೊಸೆವುದು^೧ ಶೇಷನ
 ಪೆಡೆಯೊಳ್ ಪಟ್ಟಿಪುಡೆಂಟು^೨ ಮಾನೆಯ ಕೋಡಂ

೧. ತ್ತರಿಸಿ ಬರ. ೨-೩. ಇವಣ್ಣೇಕಸಂಖ್ಯೆ. ೪. ದೊಂದುಂ ೫. ಪೊಟೆ
 ೫. ದೆಂದು.

೧. ಪಿಡಿದೊತ್ತಿ ಕೀಟ್ಟುದೇಲುಂ^೧
ಕಡಲೊಳಗೋಲಾಡುತಿರ್ಪುದವನ ವಿನೋದಂ

೪೧೫

(ಕ್ರಿಯಾಸಮುಚ್ಚಾರಕ್ಕೆ)

೨. ಕೊಳ್ಳೊಕ್ಕೊಂದೊಡನೊಡನೆಯೆ
ತುಳ್ಳುವ ಯುವತಿಯರ ಕರಸರಿಚ್ಚುತಸಲಿಲಂ
ಗಳ್ಳೊಳೆ ಬಿಡೆ ಕೆದಪುವ ಕಿಂ
ಜಳ್ಳದಿನಾದುದು ಸರೋವರಂ ಕಪಿಶಜಳಂ

ಸೂತ್ರಂ ೯೭

ಧಾತುಗನೇಕಾಕ್ಷರಕಾ
ಖ್ಯಾತವಿಭಕ್ತಿಗಳ ವೊದಲೊಳಿಸು ತಾನಕ್ಕುಂ
ಹೇತುಪ್ರಯೋಗದೊಳ್ ತ
ಜ್ಞಾತಿಯೆ ಕರ್ಣಾಟಧಾತುಗಳ್ಳ ಮರ್ದಿಕುಂ^೨ ೪೧೭

ಪ್ರಯೋಗಂ
ಮಹಾಸ್ವಗ್ಧರೆ.

೧. ಎಸೆಗುಂ ಋಷ್ವಾಗತಂ ಕಣ್ಣೊಳಿಸುಗುಮಳವಟ್ಟರ್ಥ
ಋಷ್ವಾಗತಂ ಶೋ
ಭಿಸುಗುಂ ಪಾರ್ಶ್ವಾಗತಂ ನೋಳ್ವರನೆಪಗಿಸುಗುಂ ಸಾಚಿ
ತದ್ವಿದ್ಯರಂ ರಂ

೧. ಪಿಡಿದುಡಿದುಕೊಳು ೨. ಮವಕ್ಕುಂ; ಮವಕ್ಕುಂ. ೩. ವಟ್ಟರ್ಥ

ಜಿಸುಗುಂ ದ್ವೈರ್ಧಾಕ್ಷಿಯೆಂಬಂತೆವೊಲಿರೆ ನೆಗಟ್ಟಿದರ್ಥಂ
ನಾಭಂಗಿಯಂ ಚಿ
ತ್ರಿಸಿ ಚಿತ್ರಕ್ಕಾಯುವೊಯ್ದು ಮದನನೆನೆಕರಂ^೧ ಕಾಂತೆ
ಕಣ್ಣೊಪ್ಪಿ ತೋರ್ಕುಂ^೧ ೪೧೮

(ರನ್ನನ ಅಜಿತತೀರ್ಥಂಕರಪುರಾಣತಿಲಕಂ ೨-೪೮)

(ಇಲ್ಲಿ ಉಪಾಂತಕ್ಕೆ ಲಘ್ವೀಕಾಕ್ಷರಕ್ಕೆ ಇದಂತ-ಪ್ರಯೋಗಂ)

೨. ಸುರರೊಪೆಯೆ ಸಕಳ.....ಮ
ಸುರನಿಕರಮತಕ್ಕೈಮಪ್ಪ ವಿಕ್ರಮಗುಣಮಂ
ಧರಿಯಿಸಿ ಸಂದಿದರ್ಥಂ ಭಾ
ಸುರತೀಜನುದಾತ್ತ ಕೀರ್ತಿನಿಳಯಂ ಕೃಷ್ಣಂ

೪೧೯

೩. ಪ್ರಕೃತಿಗಳಂ ಧಾತ್ವರ್ಥದ
ವಿಕ್ರಲ್ಪದಿಂದಲೊಡು ಸಮುಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುದು ಬಹುರೂ
ಸಕಲವನದಂ ವೇಟಿಲ್ಪಾ^೨
ಸಕಳಂ ವಾಕ್ಪತಿಯು ಮಾಪಿನುಲಾದವರಳವೇ

೪೨೦

೧-೧ ಮಹಾದೇವಿ ಕಣ್ಣೊಪ್ಪಿ ತೋರ್ಪಳ್. ೨. ದಾರ.
ಮನವಳಂದಿಸಲ್ಪಾ. ೩-೩.

೪. ಪ್ರತಿಬುದ್ಧರಂ ಕುಱುತ್ತೀ
 ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದಂ ಕಿಱಿದು ಮಾರ್ಗಸೂಚನೆಗೆಯ್ದಂ
 ಮತವಂತರಱಿದು ಪೇಟ್ಟಿದು
 ವಿತರ್ಕದಿಂ ಮತ್ತ ಮುಕ್ತ ಶೇಷಮನಿದಱಿಱೋಳ್

೪೨೧

ಇದು ಶಬ್ದಸ್ಮೃತಿಯೋಳ್ ಆಖ್ಯಾತ ಪ್ರಕರಣಂ ಸಮಾಪ್ತಂ

ಗೀತಿಕೆ

ಇಂತಿರೆ ಶಬ್ದಂ ಸಂದೇಹ
 ಧ್ವಾಂತಾಘಂ ಪಿಂಗಿರೆ ಜಲಕನಾಗೆ ಬುಧ
 ಸಂತತಿಗಪ್ಪಂತು ಪೇಟ್ಟಿನಿದಂ
 ಶಾಂತಮನಂ ಕವಿತಾಗುಣೋದಯಂ

೪೨೨

ಚಂಪಕಮಾಲೆ.

ಅಭಿಮತ ಶಬ್ದ ಸಂಸ್ಕರಣದಿಂ ಜನಮಂ ತಿಳಿವಂತು ಮಾಡಿ ವಾ
 ಗ್ವಿಭವಮದಪ್ರತರ್ಕ್ಯಮೆನೆ ಸಂದೆಸಕಂ ದೆಸೆಯಂತನೆಯ್ದೆ ತತ್
 ಸಭೆಗಳೊಳಗ್ಗ¹ ಪೂಜೆವಡೆದೊಂದು ಮಹಾಮಹಿಮಾನುಭಾವದಿಂ
 ದಭಿನವಶರ್ವವರ್ಮನಿನೆಂದಪುದುರ್ವರೆ ನಾಗವರ್ಮನಂ ೪೨೩

ಇಮ ಸ ಕಳಸುಕವಿಜನಮನಸ್ಸರೋಜಿನೀರಾಜಹಂಸಾಯ
 ಮಾನಾನೂನಕವಿತಾ ಗುಣೋದಯಂ.
 ಶ್ರೀ ನಾಗವರ್ಮಪ್ರಣೀತಮಪ್ಪ ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದೊಳ್

ಶಬ್ದಸ್ಮೃತಿಯೆಂಬುದು ಪ್ರಥಮಾಧಿಕರಣಂ ಸಮಾಪ್ತಂ.

೧. ಸಂಸ್ಕರ.

ಒ ಪ್ರೋ ಲೆ

ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ	ಪುಟ	ಸಾಲು	ತಪ್ಪು	ಒಪ್ಪು
೧	೧	೪	ವಾವ್ಯದೊಳ್	ಕಾವ್ಯದೊಳ್
೩	೧	೪	ಕಾವ್ಯಲೋಕಮಂ	ಕಾವ್ಯವ ಲೋಕಮಂ
೪	೧	೧	ಕೈಯನ್ನಡಿ	ಕಯನ್ನಡಿ
೪	೧	೪	ನಿಲ್ವದೊಂದಚ್ಚು	ನಿಲ್ವದೊಂದಚ್ಚು ರಿಯೇ
೫	೨	೧	ಶಬ್ದಶ್ರುತಿ	ಶಬ್ದಶ್ರುತಿ
೬	೩	೧	ವೇಷಪಟ್ಟರ್ಧ	ವೇಷಪಟ್ಟರ್ಧ
೬	೩	೧	ಶಬ್ದಸಿದ್ಧಿ	ಶಬ್ದಸಿದ್ಧಿ
೬	೩	೨	ನಿಲ್ಕು	ನಿಲ್ಕುಂ
೭	೩	೩	ಪದಿನಾಲ್ಕುಂ	ಪದಿನಾಲ್ಕುಂ
೮	೩	೪	ಪರಿವಿಡಿಮಂ	ಪರಿವಿಡಿಯಂ
೧೦	೪	೬	ಹ್ರಸ್ವಂ	ಹ್ರಸ್ವಂ
೧೫	೫	೧೧	ದಯ್ದುಗೆಯ್ದು	ದಯ್ದುಯ್ದುಗೆಯ್ದು
೧೮	೬	೭	ಸೊಂಜ್ಜು	ಸೊಂಜ್ಜು
೧೮	೬	೮	ಗಾಳಿಯುಮದೇಂ	ಗಾಳಿಯುಮದೇಮ್ಮ
			ಮನಜ್ಜಾಳಿಸಿದುವೋ	ನಜ್ಜಾಳಿಸಿದುವೋ
೨೨	೭	೩	ಪದೊರೆಕೊಂಡ	ದೊರೆಕೊಂಡ
೨೩	೭	೮	ನಳುಸಿದರ್ಪರೊಳ್	ನಳುರ್ದುಸಿದರೊಳ್
೨೩	೭	೮	ಮಿಳಿದರ್	ಮಿಳಿದರ್
	೭	೯	ತೊರೆಗುಳ	ತೊರೆಗುಳ

ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ	ಪುಟ	ಸಾಲು	ತಪ್ಪು	ಒಪ್ಪು
೨೫	೭	೧೧	ಮೊರೆದರಗುವರಿಯ	ಮೊರೆದೆಜಗುವ ರಿಯ
೨೬	೮	೧	ಕಟಿಲೆನುಡಿದಬಿ	ಕಟಿಲೆನುಡಿದಬಿಲೆ
೨೬	೮	೨	ಘಟಿಲೆ	ಘಟಿಲೆನೆ
೨೬	೮	೩	ನಿಲ್ತಲೀಯದಲ್ಲಿಂ	ನಿಲ್ತಲೀಯದಲ್ಲಿಂ
೨೬	೮	೪	ದೆಳೆದೊಯ್ಯಂ	ದೆಳೆದುಯ್ಯಂತು
			ತೊಯ್ದುಳಾತ್ಮವರನಂ	ಯ್ದುಳಾತ್ಮವರನಂ
೩೪	೧೦	೧೧	ನಿಂದೋಡೊ	ನಿಂದೋರೊಂದ ಳೊಂದಜೊಳ್
೩೪	೧೦	೧೨	ಪೋರ್ವು	ಪೋರ್ವು.
೩೫	೧೧	೪	ಪೊಗಳ್ಳ	ಪೊಗಳ್ಳ
೪೦	೧೨	೭	ಮಮದೀ	ಮರದೀ.
೪೨	೧೨	೧೪	ಪುಷ್ಕಂ	ಪುಷ್ಕಂ
೪೨	೧೨	೧೫	ಘಾಂದಸಂ	ಘಾಂದಸಂ
೪೪	೧೩	೬	ತ್ವರಿತ	ತ್ವರಿತ
೪೫	೧೩	೧೧	ಪೋಗಲಿತ್ತುಲ	ಪೋಗಲಿತ್ತುದೆ
೪೫	೧೩	೧೧	ಮಕ್ಕುಯಂ	ಮಕ್ಕುಮಂ
೪೫	೧೩	೧೪	ಮಗುಟ್ಟರವಿಂಗೆ	ಮಗುಟ್ಟರವಿಂಗೆ
೪೫	೧೩	೧೪	ಮಿತ್ತದುಪ್ಪಪೋಲ್	ನಿಮಿತ್ತಮಪ್ಪ ಪೋಲ್
೪೬	೧೪	೨	ದಿಪಾತಮಂ	ನಿಪಾತಮಂ
೫೧	೧೫	೧೧	ಧ್ವನಿಜನ	ಧ್ವನಿಜನ
೫೪	೧೬	೬	ಪದತಾದಿಯೊ	ಪದದಾದಿಯೊಳೊಂದಿ ಳೊಂದಿ
೫೪	೧೬	೮	ಮಪ್ಪುದಕ್ಕುಂ	ಮಪ್ಪುದದಕ್ಕುಂ
೫೫	೧೬	೯	ಪಗನ್ನಡಂಟು	ಪಗಗನ್ನಡಂ

ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ	ಪುಟ	ಸಾಲು	ತಪ್ಪು	ಒಪ್ಪು
೫೬	೧೭	೨	ಸಯ್ಯನ	ಸಮ್ಮನ
೫೮	೧೭	೯	ಒರ್ಕೆಯಿಸಿ	ಒರ್ಕೆಯಿಸ್ಸಿ
೫೯	೧೮	೧	ತೆಂಬಿನಂ	ತ್ತೆಂಬಿನಂ
೬೮	೨೦	೯	ಕೋಡೊಳಿಕೆ	ಕೋಡೊಳಿರೆ
೬೮	೨೦	೧೧	ಪರ್ನೆರಗೆ	ಪರ್ದೆರಗೆ
೭೩	೨೨	೪	ನೆಲೆಗೊಳ್ಳು	ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುಂ
೭೪	೨೨	೮	ಗಂಭೀರಂ	ಗಂಭೀರಂ
೭೫	೨೨	೧೦	ತೊಡದಾರ್ತಂ	ತೊಡದಾರ್ತಂ
೭೫	೨೨	೧೨	ಕೀವ್ವಿರಿಗೆ	ಕೀವ್ವಿರಿಗೆ
೭೮	೨೩	೬	ಸಾಕಿ	ಸಾರೆ
೮೪	೨೫	೧	ವರ್ಜದತ	ವರ್ಜತ
೮೪	೨೫	೪	ವಿಭಕ್ತಿಗಳರ್ಥಕೆ	ವಿಭಕ್ತಿಗಳದರ್ಥಕೆ
೮೯	೨೬	೧೨	ನಿಲೈ	ನಿಲೈಮ್ಮ
೯೮	೨೯	೧೦	ಗಳ್ಳಕ್ಕುಂ	ಗಳ್ಳಕ್ಕುಂ
೧೦೩	೩೧	೨	ಕೊಂಡೊಯ್ದಂ	ಕೊಂಡೊಯ್ದಂ
೧೦೪	೩೧	೮	ತ್ತಿರಲತ್ತು	ತ್ತಿರಲಿತ್ತು
೧೦೭	೩೨	೨	ವಿಭಾಸ್ತಿಯುಂ	ವಿಭಾಸೆಯುಂ
೧೦೮	೩೨	೭	ರೆಟಲುಂ	ಕಿಟಲುಂ
೧೧೯	೩೪	೧೨	ಚತುರ್ಥಿಗಂತುಲು	ಚತುರ್ಥಿಗಂತುಲು
೧೨೨	೩೬	೧೨	ತುಱುಗೊಳಲ್	ತುಱುಗೊಳಲ್
೧೨೬	೩೮	೪	ಪಿರಿಮೆ	ಪಿರಿಯೆ
೧೨೭	೩೮	೮	ಪುಣ್ಣೋದಲುದಂ	ಪುಣ್ಣೋದಲುದಂ
೧೨೮	೩೯	೨	ವರ್ತಿಸುಗುಲಿರಾ	ವರ್ತಿಸುಗುಮಿರಾ
	೪೦	೧	ಸೂತ್ರಂ ೩೦ ಎಂದಿರ ಬೇಕಾದದ್ದು.	
೧೩೧	೪೦	೧	ಸಂಖ್ಯೋ	ಸಂಖ್ಯೋ

ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ	ಪುಟ	ಸಾಲು	ತಪ್ಪು	ಒಪ್ಪು
೧೩೫	೪೧	೮	ಕಂಣೊಪ್ಪಿದಂ	ಕಂಣೊಪ್ಪಿದಂ
೧೪೭	೪೫	೧೦	ನೆಗಳಟ್ಟುಂ	ನೆಗಟ್ಟುಂ
೧೪೯	೪೬	೬	ಕುಲಾದ್ರಿಯೇಜಿ	ಕುಲಾದ್ರಿಯೇಜಿ
೧೬೬	೫೧	೯	ಅವಳುಮನೊಲಿಸಿ	ಅವಳುಮನೊಲಿಸಿ
೧೮೭	೫೮	೮	ಪ್ರೊನ್ನತಾಂಸಂ	ಪ್ರೊನ್ನತಾಂಸಂ
೧೮೮	೫೮	೧೨	ವಾದಿರಾಜ್ಯಂ	ವಾದಿರಾಜಂ
೨೦೮	೬೪	೧೨	ಪದಪ್ರಾಧಾನ್ಯಂ	ಪದಪ್ರಾಧಾನ್ಯಂ
೨೨೩	೬೮	೧೪	ತೊಟ್ಟನುಶವ	ತೊಟ್ಟನುಶವ
			ಯಾಗು	ಯಾಗು
೨೩೫	೭೨	ಬಿಚ್ಚನೆ 'ಬಿಸು' ಅದುದಕ್ಕೆ	ಬಿಚ್ಚನೆ 'ಬೆವರ್' ಅದುದಕ್ಕೆ	
೨೩೮	೭೩	೬	ಕವಿದ	ಕವಿದ
೨೬೮	೮೩	೮	ನಿರ್ವಿಷಮಕ್ಕು	ನಿರ್ವಿಷಮಕ್ಕುಂ
೨೬೯	೮೩	೯	ಕಿಱಿ	ಕಿಱು
೨೭೯	೮೬	೧೦	ಪಯಿಂಘಾಸಿರ್ವರಂ	ಪಯಿಂಘಾಸಿರ್ವರಂ
೩೨೮	೧೦೩	೪	ಕಂಚುಗಾಱಿ	ಕಂಚುಗಾಱಿರೊಳಿ
			ರೊಳಿಗಾಱರ	ಗಾಱರ
೩೬೫	೧೧೪	೭	ನಂಬಿನವಾಯು	ನಂಬಿದವಾಯು
			ಮೆಮ್ಮ	ಮೆಮ್ಮ